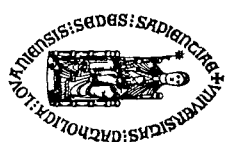

Katholieke
Universiteit
Leuven

Hoger Instituut voor de
Arbeid
E. Van Evenstraat 2e
B-3000 Leuven

AL DAT REGELLEN,
DAAR WORD IK ZO MOE VAN
Onderzoek naar de determinanten
van kinderopvang

Veronique Maes
Rien Van Meensel
Projectleiding: Peter van der Hallen

Onderzoek in opdracht van Kind en Gezin

STEUNPUNT WAV
E. Van Evenstraat 2 B
B-3000 Leuven

- Leuven 1994 -

CIP Koninklijke Bibliotheek Albert I

Maes, Veronique

Al dat regelen, daar word ik zo moe van: onderzoek naar de determinanten van kinderopvang. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven, Hoger Instituut voor de Arbeid, 1994, 154 p.

ISBN 90-5550-027-5.
D/1994/4718/13.

Copyright (1994) Hoger Instituut voor de Arbeid
E. Van Evenstraat 2E 3000 Leuven

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
No part of this book may be reproduced in any form, by micrograph, film or any other means, without permission in writing from the publisher.

INHOUD

Inleiding	1
Hoofdstuk 1 / Maatschappelijke ontwikkelingen en kinderopvang	3
1. Demografische ontwikkelingen	3
1.1 Daling van het vruchtbaarheidscijfer	3
1.2 Aantal geboorten bij niet-gehuwde vrouwen	4
1.3 Familiegrootte	4
1.4 Aantal éénoudergezinnen, aantal tweeverdieners	5
2. Ontwikkelingen in de maatschappelijke participatie	5
2.1 Stijging van de activiteitsgraad	5
2.2 Stijging van deeltijdse arbeid	7
3. Ontwikkelingen in de rol- en taakverdeling tussen vaders en moeders	7
3.1 De taakverdeling in het gezin	7
3.2 Buitenshuiswerkende moeders en opvattingen over kinderopvang	8
4. Het institutionele kader	10
Hoofdstuk 2 / Het aanbod in Vlaanderen	13
1. Kinderopvangvoorzieningen voor kinderen onder de drie jaar	13
2. Voor- en naschoolse opvang	17
3. Besluit	19

<u>Hoofdstuk 3 / Het feitelijk gebruik van kinderopvang</u>	21
1. 'Gezin en Arbeid'. KAV-enquête bij 458 Vlaamse vrouwen	21
2. 'Weer een uurkje uit, met oma of opa op de fiets'. Onderzoek bij personeelsleden uit de grootwarenhuizen	22
3. 'Nablijven !' Een onderzoek naar kinderopvang in de basisscholen van het arrondissement Leuven	26
4. 'Onderzoek kinderopvang in Limburg'	26
5. 'Les milieux d'accueil subventionnés de la communauté française de Belgique'	27
6. De demografische Panelstudie van de UIA	28
7. Besluit	30
 <u>Hoofdstuk 4 / Het beslissingsproces ten aanzien van het gebruik van kinderopvang</u>	 33
1. Mogelijke determinanten	33
2. Het beslissingsproces in kaart	35
3. Een overheidsbeleid inzake kinderopvang	39
 <u>Hoofdstuk 5 / Tot slot, na al het lezen</u>	 41
 <u>Hoofdstuk 6 / Bevolkings- en arbeidsmarktgegevens : vandaag en morgen</u>	 43
1. Inleiding	43
2. Gezinnen met kinderen	44
3. Geboorten	48
4. Arbeidsmarktparticipatie van vrouwen	49
4.1 Feitelijke arbeidsmarktparticipatie	49
4.2 Prognoses van arbeidsmarktparticipatie	52
5. Fiches per Vlaams arrondissement	56
Fiche 1 / Arrondissement Antwerpen	57
Fiche 2 / Arrondissement Mechelen	61

Fiche 3 / Arrondissement Turnhout	65
Fiche 4 / Arrondissement Halle-Vilvoorde	69
Fiche 5 / Arrondissement Leuven	73
Fiche 6 / Arrondissement Brugge	77
Fiche 7 / Arrondissement Diksmuide	81
Fiche 8 / Arrondissement Ieper	85
Fiche 9 / Arrondissement Kortrijk	89
Fiche 10 / Arrondissement Oostende	93
Fiche 11 / Arrondissement Roeselare	97
Fiche 12 / Arrondissement Tielt	101
Fiche 13 / Arrondissement Veurne	105
Fiche 14 / Arrondissement Aalst	109
Fiche 15 / Arrondissement Dendermonde	113
Fiche 16 / Arrondissement Eeklo	117
Fiche 17 / Arrondissement Gent	121
Fiche 18 / Arrondissement Oudenaarde	125
Fiche 19 / Arrondissement Sint-Niklaas	129
Fiche 20 / Arrondissement Hasselt	133
Fiche 21 / Arrondissement Maaseik	137
Fiche 22 / Arrondissement Tongeren	141

Bibliografie

INLEIDING

Nood en behoefte aan kinderopvang heeft eerst en vooral te maken met de demografische evolutie en ten tweede met het stijgend aanbod van vrouwen op de arbeidsmarkt. Men kan zich hierbij de vraag stellen of een verband bestaat tussen de demografische evolutie en deze maatschappelijke evolutie : is de dalende nataliteit een gevolg van de stijgende arbeidsparticipatie ? Kunnen productie en reproductie samengaan ? Dat het antwoord hierop niet eenduidig is, zal in de loop van de volgende hoofdstukken duidelijk worden.

Andere demografische evoluties die zich aftekenen én belangrijk zijn voor de behoefte van kinderopvang, zijn : huwelijken worden op latere leeftijd gesloten, de gezinsgrootte wordt beperkt, het aantal traditionele gezinnen verminderd, er zijn meer en meer alleenstaande ouders met kinderen en het gezin met twee werkende ouders wordt het meest voorkomende gezinstype.

Vrouwen zoeken een evenwicht tussen gezin en arbeid. Dit evenwicht wordt niet alleen bepaald door de keuze tussen een beroepsleven of een gezin, maar wordt ook mee bepaald door het inkomensniveau, door de rolverdeling binnen het gezin, door de maatschappelijke en culturele omgeving en het institutioneel kader. Maar ongeacht de participatie op de arbeidsmarkt blijven vrouwen het leeuwenaandeel van de gezinslast te dragen. Dit blijkt op zijn beurt zowel een invloed uit te oefenen op de kinderwens als op de arbeidsparticipatie van vrouwen.

Vroeger werd het conflict tussen buitenshuis werken en zorg voor kinderen opgelost door het volledig opgeven van de beroepsrol. Momenteel is de keuze voor vrouwen tussen buitenshuis werken of thuiswerken allebei mogelijk en legitiem. Dit maakt dat moeders voor een moeilijke keuze staan. Vroeger ging men er bovendien vanuit dat als er problemen waren tussen het gezinsleven en het arbeidsleven het gezin zich diende aan te passen aan het arbeidsleven. De bedrijfsorganisatie is niet afgestemd op werknemers met gezinsverplichtingen. Momenteel is hierin een verandering te bespeuren : men wil zich niet onvoorwaardelijk aanpassen. Men vindt dat de noden van de werkgever te eenzijdig worden gedefinieerd en men vraagt een evenwicht tussen beide systemen.

Al deze evoluties spelen mee in het beslissingsproces van de gezinnen. De keuze voor kinderopvang en de voorkeur voor een bepaalde vorm van kinder-

opvang hangt af van : het persoonlijke inkomen, het inkomen van de partner, de prijs, de beschikbaarheid en de kwaliteit van kinderopvang, de nabijheid van de grootouders, etc. Er is echter weinig onderzoek gedaan naar de preferenties van ouders en op welke manier zij hun keuze maken.

Het eerste deel van de studie is een theoretisch gedeelte.

We schetsen allereerst de belangrijkste maatschappelijke evoluties. Ten tweede brengen we het aanbod in kaart en beschrijven vervolgens aan de hand van een aantal recente enquêtes het concrete gebruik van kinderopvang en de problemen die hiermee gepaard gaan. Tenslotte zoeken we naar de determinanten van kinderopvang en trachten een model voor het beslissingsproces op te stellen. De leemten in het onderzoek worden geduid.

In het tweede deel wordt recent cijfermateriaal gebundeld. In het laatste hoofdstuk worden cijfers gegeven over de bevolking en de arbeidsmarkt in Vlaanderen per arrondissement. Zowel de samenstelling van de huishoudens met ongehuwde kinderen en het aantal geboorten als de arbeidsmarktparticipatie van vrouwen worden bekeken. Er worden prognoses gemaakt tot 1997.

Enkele belangrijke noten voor de lezer

In dit onderzoek wordt kinderopvang ruim gedefinieerd, nl. iedere aanvullende gezinsopvang van zowel niet-schoolgaande als van schoolgaande kinderen tot twaalf jaar, ongeacht de reden van opvang. Kind en Gezin is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de opvang van kinderen tot zes jaar. Het lijkt echter niet logisch de problematiek van buitenschoolse kinderopvang op te splitsen naar gelang de leeftijd, daar de problematiek identiek is onafgezien van de leeftijd van het kind.

Er wordt ook gesproken over informeel en formeel circuit. Met het formele circuit wordt verwezen naar de voorzieningen die erkend en/of gesubsidieerd zijn ofwel onder toezicht staan van Kind en Gezin. Het informele circuit zijn dan vrienden, kennissen en opvanggezinners (clandestiene onthaalmoeders) die zich niet gemeld hebben aan Kind en Gezin. Familie tot en met de derde graad valt niet onder de meldingsplicht aan Kind en Gezin.

HOOFDSTUK 1

MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN EN KINDEROPVANG

Naast concrete ontwikkelingen zoals de daling van het vruchtbaarheidscijfer, de toename van de arbeidsparticipatie van vrouwen met kinderen, spelen ook culturele ontwikkelingen een rol in de vraag naar kinderopvang.

1. Demografische ontwikkelingen

1.1 Daling van het vruchtbaarheidscijfer

Het gemiddeld aantal kinderen per vrouw is de laatste jaren fel gedaald. Momenteel bedraagt het totale vruchtbaarheidscijfer 1,58 in Vlaanderen, ver beneden de vervangingsfactor van 2,05. Dit wil niet zeggen dat het aantal kinderen de laatste jaren daalt. Het geboortencijfer schommelt omdat het mee bepaald wordt door de leeftijdsopbouw van de vrouwelijke bevolking en door verschuivingen in de leeftijd waarop vrouwen kinderen krijgen. De laagste cijfers werden genoteerd in 1985. Sindsdien was er een heropleving van het geboortencijfer als gevolg van het groot aantal vrouwen op vruchtbare leeftijd (dit omwille van de babyboom van de jaren zestig). Meer en meer vrouwen stelden echter het krijgen van kinderen uit waardoor vanaf 1991 de cijfers weer daalden.

In 1992 werd in het Vlaams Gewest 279 geboorten minder geteld dan in 1991 (-0,4%), nl. 70 220 geboorten. De meest recente cijfers van 1993 wijzen erop dat het aantal geboorten verder zal afnemen : eind november werden 62 914 geboorten geteld. Met een gemiddelde maandelijkse aangroei van $\pm 5\ 000$ à $6\ 000$, zal het geboortencijfer in 1993 toch nog een heel eind onder het niveau van 1992 liggen.

De geboortendaling werd mogelijk dankzij de introductie van efficiënte voorbehoedsmiddelen. Vooral de emancipatie van de vrouw en met name de individuele ontblooiing in werk, studie en andere activiteiten spelen hier een rol. Het is de wens van veel ouders om minder of zelfs geen kinderen te krijgen, en bovendien kinderen te krijgen op een moment dat dit past in de levensloopbaan. Zo stelt een aantal vrouwen momenteel het eerste kind uit tot na het dertigste jaar. Vrouwen zijn daardoor langer actief op de arbeidsmarkt en gaan sneller herinnerden.

De daling van het gemiddeld aantal kinderen kan echter niet toegeschreven worden aan de actieve vrouwen (Ministerie van Arbeid en Tewerkstelling, 1989).

Uit onderzoek van Cantillon (1987) blijkt ondermeer dat het aantal kinderen van ééninkomensgezinnen (hierbij horen een klein aantal alleenstaande vrouwen) is gedaald van 1,71 in 1978 tot 1,39 in 1985, terwijl het aantal kinderen van tweeinkomensgezinnen is gestegen van 1,11 kinderen in 1978 tot 1,23 in 1985.

Tabel 1.1 Gemiddeld aantal kinderen naargelang éénverdieners en tweeverdieners in een gezin

Gemiddeld aantal kinderen	1978	1985
Ééninkomensgezinnen	1,71	1,39
Tweeinkomensgezinnen	1,11	1,23

Bron : Cantillon, 1987

De arbeidsparticipatie is dus niet de doorslaggevende factor in de daling van het kinderaantal. De verhouding tussen nataliteit en arbeidsparticipatie is dus complexer dan verwacht en wordt beïnvloed door nog andere factoren dan de arbeidsmarktparticipatie. Zo blijkt uit onderzoek dat vrouwen die voor de geboorte van hun eerste kind een baan hebben waaruit ze grote satisfactie putten, een grote kans hebben om na hun eerste kind hun beroepsloopbaan verder te zetten. Het kindertal zou een geringere rol spelen dan de beroepsverbondenheid en de kwaliteit van het werk in de beslissing al dan niet betaald werk te verrichten (Elchardus en Martin, 1985).

1.2 Aantal geboorten bij niet-gehuwde vrouwen

Een tweede belangrijk gegeven is de sterke toename van andere familievormen dan het traditionele gezin. Er zijn meer en meer alleenstaande ouders zowel door de stijging van het aantal echtscheidingen als door de stijging van het aantal geboorten bij niet-gehuwde moeders. Het krijgen van een kind is vaak geen reden meer om in het huwelijk te treden. Sommige vrouwen kiezen ook bewust voor ongehuwd ouderschap. Concrete cijfers hiervan zijn terug te vinden in het tweede deel van dit rapport.

1.3 Familiegrootte

De familiegrootte is eveneens een belangrijke factor in de kinderopvangpolitiek. De gezinnen worden steeds kleiner. In 1981 telde het gemiddelde particuliere huishouden nog 2,7 personen in België. Tien jaar later is dit gedaald tot 2,5.

Dit heeft allerlei gevolgen. Kinderopvang is betaalbarer voor kleine gezinnen. Voor gezinnen met drie of meer kinderen jonger dan 12 jaar wordt kinderopvang echter een moeilijke opdracht, dit geldt eens te meer voor alleenstaande

vrouwen met drie of meer kinderen. Kinderopvang wordt ook een belangrijke factor in het opvoedingsproces. In gezinnen met één of twee kinderen wordt de gelegenheid om met andere kinderen te spelen belangrijk.

1.4 Aantal éénoudergezinnen, aantal tweeverdieners

Gelijkzijdig met de demografische revolutie is de deelname van vrouwen aan het beroepsleven toegenomen. Dit heeft tot gevolg dat gezinnen met twee werkende ouders steeds meer voorkomen. Bovendien is er een sterke toename van het aantal echtscheidingen en groeit het aantal éénoudergezinnen. Het huwelijk is geen veilige haven meer en na echtscheiding komen veel, voornamelijk thuiswerkende vrouwen in de bijstand terecht. Meer en meer vrouwen zijn genoodzaakt om hun eigen brood te verdienen. Naargelang de situatie van gezinnen met kinderen kunnen verschillende doelgroepen onderscheiden worden.

Er zijn twee specifieke probleemgroepen voor kinderopvang: de alleenstaande ouders en de gezinnen waar beide ouders buitenshuis werkzaam zijn.

Alleenstaande ouders hebben zeer specifieke noden. Ze hebben weinig keuze: ofwel een lage sociale uitkering ofwel een job om de nodige financiële adempuimte te hebben. Meestal werken ze voltijds of zijn ze afhankelijk van een sociale uitkering. In 1981 werkten 70% van de alleenstaande vrouwen met kinderen (Ministerie van Arbeid en Tewerkstelling, 1989). Daarenboven missen ze een partner die enige verantwoordelijkheid in het huishouden opneemt. Zowel hun tijdsbudget als hun financieel budget laat niet veel ruimte toe. Onverwachte situaties zoals ziekte van het kind brengen veel problemen met zich mee.

In gezinnen met twee beroepsactieve ouders concentreert een groot deel van de problemen zich rond de behoefte aan tijd: de onverenigbaarheid tussen arbeidstijd en tijd die men wil besteden aan opvang en opvoeding van kinderen.

Trouwens niet alle beroepsactieve ouders worden op dezelfde manier met problemen geconfronteerd. Ouders met jonge kinderen hebben nood aan permanente opvang. Ouders met schoolgaande kinderen hebben nood aan voor- en naschoolse opvang en nood aan opvang tijdens schoolvakantie. Het probleem met zieke kinderen is niet leeftijdsgebonden. Naargelang men deeltijds werkt of in een ploegenstelsel werkt, zijn er weer andere problemen.

2. Ontwikkelingen in de maatschappelijke participatie

2.1 Stijging van de activiteitsgraad

Een opvallende ontwikkeling is de stelselmatige deelname van gehuwde vrouwen op de arbeidsmarkt. Vooral vrouwen met een middelbare en met een hoge opleiding zijn beroepsactief. De hoogte van het inkomen speelt hier een belangrijke rol. Het arbeidsaanbod van vrouwen wordt positief gestimuleerd door een eigen hogere loonvoet, door een hoog niveau van opleiding en tenslotte een positieve

houding ten aanzien van de combinatie buitenshuis werken en het opvoeden van kinderen. Vrouwen uit lagere socio-economische categorieën vertonen een veel lagere beroepsverbondenheid en kennen minder belang toe aan hun werkrol.

In het algemeen stoppen vrouwen minder vaak met werken, maar stap men over naar deeltijdse banen. Naarmate er meer mogelijkheid is tot deeltijdarbeid, arbeidsverdeling en gunstige arbeidsvoorwaarden (ouderschapsverlof, loopbaanonderbreking, etc.), zal de arbeidsparticipatie van jonge moeders met kinderen toenemen. Naarmate de activiteiten buitenhuis toenemen, ontstaat er ook meer behoefte aan andere dan informele oplossingen.

Tabel 1.2 Activiteitsgraad van mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt 20-45 jaar in Vlaanderen, evolutie tussen 1970 en 1991

Leeftijdsgroepen	Mannen		Vrouwen	
	1970	1991	1970	1991
20-24	85,2	61,9	63,4	63,2
25-29	96,9	93,9	47,8	81,9
30-34	97,8	96,7	36,2	75,2
35-39	97,5	96,5	31,6	69,0
40-44	96,4	95,6	29,3	59,7

Bron : Holderbeke, 1992

De mannelijke werkgelegenheid is quasi hetzelfde gebleven en benadert 100% (met uitzondering van de -25-jarigen, maar dit heeft met de stijging van de duur van de studies te maken). Tussen 25 en 40 jaar wil meer dan 70% van de vrouwen werken. Terwijl de gemiddelde activiteitsgraad van vrouwen in ons land 38% bedraagt in 1991, is het gemiddelde in de Europese Gemeenschap 43%. Men mag dus zeker verwachten dat deze trend zich nog verder zal zetten.

In de berekening van de activiteitsgraad worden echter de werklozen mee opgenomen. De werkloosheid van vrouwen was eind juni 1992 meer dan het dubbele (17,1%) van deze bij mannen (7,4%). De werkgelegenheidsgraad (effectieve tewerkstelling) is dus iets lager dan de activiteitsgraad nl. 33,4% (Ministerie van Arbeid en Tewerkstelling, 1992).

2.2 Stijging van deeltijdse arbeid

Tabel 1.3 Deeltijdse arbeid volgens leeftijd en arbeidsregime, Vlaanderen, 1990

	Mannen	Vrouwen
15-24	6,1	27,0
25-34	5,0	31,9
35-44	4,5	40,0
45-54	4,8	39,1
Totaal	5,4	36,1

Bron : Holdetbeke, 1992

De toename van de vrouwelijke werkgelegenheid heeft zeker ten dele te maken met de ontwikkeling van deeltijdarbeid. Er is een spectaculaire stijging bij vrouwen tussen 25 en de 45 jaar, de leeftijd waarop de gezinsuitbreiding plaatsheeft. Verminderde arbeidsduur is vaak het gevolg van een compromis tussen het gezinsleven en het inkomensniveau. Zo'n compromis wordt dan ook fel beïnvloed door het institutioneel kader dat een stimulerende rol kan uitoefenen. Formules die financieel compenseren vinden meestal snel ingang. Hierop komen we terug in de volgende paragraaf.

Voor al vrouwen vanaf 35 jaar zijn in dit stelsel tewerkgesteld. Dit heeft o.a. te maken met de gezinsvorming. In België blijft men vooral vanaf het 3de kind meer thuis te blijven. In 1985 bleef 4% van de vrouwen thuis na de bevalling van het 2de kind en 18% van de vrouwen na het 3de kind (Moss, 1988).

De positie van deeltijds werkenden is echter meestal minder gunstig dan deze van voltijds werkenden : minder interessante banen, lagere lonen, verlies van promotie en carrièremogelijkheden. Deeltijdse arbeid komt heel veel voor in Zweden, waar ongeveer acht op tien vrouwen deeltijds werkt. Het sociale statuut van deeltijdarbeid is echter in dit land vrij gunstig.

3. Ontwikkelingen in de rol- en taakverdeling tussen vaders en moeders

Niet alleen de opinies (en het gedrag !) over de taakverdeling in het gezin, maar ook de opvattingen over opvang van kinderen buitenshuis en het werken van jonge moeders spelen een rol in het beslissingsproces van ouders.

3.1 De taakverdeling in het gezin

Terwijl vroeger het gesloten gezinsmodel met kenmerken als solidariteit, exclusiviteit (monogamie) en complementariteit van de taken centraal stond, is nu de

moderne relatie het model met kenmerken als harmonieuze communicatie en tegelijk individuele ontwikkeling. De taakverdeling komt in onderling overleg tot stand.

Hoewel de opinies over de taakverdeling in het huis veranderen, blijkt er concreet weinig veranderd te zijn in de verdeling van huishoudelijke arbeid. Opvattingen wijzigen nu eenmaal sneller dan gedrag. Zo blijkt uit onderzoek van het HIVA (Pollet, 1991) dat het aandeel van mannen in het huishouden beperkt is, maar dat zij best tevreden zijn over hun bijdrage. Mannen die in de week niet helpen, zullen dit ook niet doen in het weekend. Er blijkt een verschil te zijn tussen de houding en het gedrag naargelang de klasse. Tussen arbeiders en bedienden blijken weinig verschillen te bestaan inzake tijdsbestedingspatroon, hoewel arbeiders een meer traditionele visie hebben over de verdeling van huishoudelijke taken. Kaderleden en hoogstgeschoolden besteden veel meer tijd aan hun werk en weinig tijd aan huishoudelijke taken en blijken ook meer behoudsgezind te zijn dan de middengroepen.

Het tempo waarin de taakverdeling verandert is zo laag dat het met deze snelheid tot ver in de 21ste eeuw zal duren voordat mannen en vrouwen een gelijk aandeel verrichten (Jansweijer, 1988). Het blijkt eveneens dat kinderopvang en deeltijds werken niet zonder meer leiden tot ander rolgedrag van vaders en moeders. Wat wel blijkt te helpen, is deeltijds werken van mannen (Singer, 1990).

Dat opvattingen en taakverdeling een rol blijken te spelen op de intentie van een volgend kind blijkt uit een CBGS-onderzoek (Bauwens en Deven, 1989): kinderloze vrouwen met een conservatief traditionele taakverdeling zijn sneller geneigd moeder te worden. Maar eenmaal het eerste kind er is, heeft de traditionele verdeling een averechts effect. Vrouwen worden geconfronteerd met het feit dat de opvoeding van het kind nagenoeg uitsluitend op hun schouders valt en zijn minder happig op een volgend kind in vergelijking met vrouwen die wel hulp van hun partner verwachten.

De taakverdeling in het gezin beïnvloedt eveneens de arbeidsparticipatie van de vrouw. Uit een Nederlands onderzoek blijkt dat 22% van de vrouwen die in eerste instantie niet willen werken, dit wel serieus overwegen als het mogelijk zou zijn de verzorging en de opvang van kinderen met de partner te delen (Wylbrink-Griffioen, e.a. 1987).

3.2 Buitenshuiswerkende moeders en opvattingen over kinderopvang

In de pedagogische literatuur zijn er heel wat discussies te vinden over de gevolgen van het gebruik van kinderopvang voor de ontwikkeling van kinderen. Het debat werd dikwijls op een erg emotionele manier gevoerd en zonder empirische gronden. Zowel voor- als nadelen werden aangehaald, maar ook de voor- en nadelen van full-time moederschap werden opgenoemd. Een belangrijke theorie in deze discussie is de zogenaamde *verbreidingshesis*. Deze stelt dat de verbreding van het opvoedingsmilieu onschadelijk en zelfs wenselijk is. Er zijn ook andere

hechtingpersonen mogelijk en zelfs nodig voor de evenwichtige ontwikkeling van een kind. Uit enkele onderzoeken blijkt alleszins dat het buitenshuis werken van moeders met kinderen geen emotionele gevolgen heeft voor het kind (van der Hoeven, e.a., 1988). Wat is echter de opinie van ouders, vaders en moeders, over deze materie?

De opinie over het werken van jonge moeders met kinderen ondergaat alleszins een verandering. De acceptatie groeit steeds meer, vooral als het gaat over schoolgaande kinderen. Uit het Europees waarde-onderzoek blijkt dat de helft van de Vlaamse jongeren tussen 20-29 jaar niet meer aan de klassieke rolpatronen vasthouden :

- 81% vindt dat een werkende vrouw een even warme band en hechte relatie kan hebben met haar kinderen als een moeder die niet buitenshuis werkt;
- 70% vindt dat zowel man als vrouw ieder een deel van het inkomen moeten inbrengen;
- 73% vindt dat een baan de beste manier is voor een vrouw om onafhankelijk te zijn.

Toch staat men daarom niet negatief tegenover het huishouden : 58% vindt dat een huisvrouw evenveel voldoening kan hebben als een vrouw met een betaalde baan.

De meerderheid van de Vlaamse bevolking spreekt zich positief uit over de tewerkstelling van de gehuwde vrouw met kinderen. Maar hierbij kan men opmerken dat de positieve houding minder sterk wordt indien het gaat over jonge vrouwen met kinderen (Bosman en Van Dongen, 1989). Dit wordt bevestigd in het Europees waarde-onderzoek. Men nuanceert voor jonge kinderen : 49% van de jongeren vindt dat een kind dat nog niet naar school gaat, eronder lijdt dat zijn moeder werkt (Lesthaeghe en Moors, 1992).

Ouders blijken trouwen vaak (39% van Nederlandse ouders) problemen te hebben met het afstaan van jonge kinderen aan een vreemde (Singer, 1990). Uit onderzoek blijkt ook dat sommige jonge kinderen tussen zes maanden en anderhalf jaar problemen hebben om te wennen in kinderdagverblijven. Dit geldt niet voor alle kinderen; bovendien is dit soms een tijdelijke stap van een normaal separatieproces. Maar ook ouders moeten wennen : hoe jonger het kind, hoe meer moeite ouders hebben met het uit handen geven van de zorg. Uit ander onderzoek bleek dat slechts één op vier moeders binnen de zes maanden na de bevalling een bevredigende oplossing vindt voor de combinatie betaald werk en moederschap (Singer, 1991). Een beleidsconclusie zou kunnen zijn dat ouders het recht moeten hebben op een lang ouderschapsverlof tot op anderhalf jaar van het kind. Het recht op verlof betekent geen verplichting tot gebruik, sommige ouders willen en kunnen aan het werk drie à vier maand na de bevalling. Deze stelling komt overeen met de ervaring in Zweden, waar er zeer goede voorzieningen zijn over de combinatie arbeid en gezin.

4. Het institutionele kader

Er zijn verschillende maatregelen mogelijk zoals loopbaanonderbreking en ouderschapsverlof na bevallingsverlof, vormen van deeltijd arbeid, verlof wegens gezinsomstandigheden, stelsels van variabele werktijden en werken die meer autonomie geven aan de werknemer. Over voorkomen van ouders ten aanzien van faciliteiten is weinig bekend. Naast de *verloffaciliteiten* zijn ook *inkomensfaciliteiten* zoals kindertbijslag, belastingvrijstelling, sociaal-pedagogische toelage mogelijk.

Als er een afwijkend arbeidsstelsel verkozen wordt, zou dit in geen geval aanleiding mogen geven tot minder goede arbeidsrechten en sociale zekerheidsrechten.

We geven een beknopt overzicht van de belangrijkste maatregelen in Vlaanderen. *Zuunngerschapverlof* duurt 14 weken, waarvan acht weken na de bevalling dienen opgenomen te worden. De vrouw krijgt een uitkering die de eerste maand 82% van het haar loon bedraagt, nadien 75% (met een maximumplafond).

Een belangrijke maatregel is het *ouderschapsverlof*, dat door veel ouders een aantrekkelijke formule wordt geacht. In een aantal landen waar deze maatregel al enige tijd in voege is (Oostenrijk, Hongarije) blijkt dat ouderschapsverlof vooral een positieve invloed heeft op de beslissing kinderen te krijgen of tenminste een aanmoediging voor moeders om hun eerste of tweede kind eerder te krijgen (Bosman en Van Dongen, 1989).

Ook in andere landen waar het percentage werkende vrouwen het percentage werkende mannen benadert, blijft ongeveer 30% van de vrouwen met kinderen tot twee jaar thuis of maakt gebruik van een werkloosheidsuitkering (Denemarken) of betaald ouderschapsverlof (Zweden).

In België bestaat het ouderschapsverlof niet als zodanig, behalve in de formule van loopbaanonderbreking. Loopbaanonderbreking kan genomen worden met een minimum van 6 maanden en maximum 1 jaar met de mogelijkheid tot verlenging (de maximale onderbreking over een loopbaan bedraagt 5 jaar). Er is een maandelijks vergoeding voorzien van ongeveer 11 000 fr, belastbaar als vervangingsinkomen. Ter gelegenheid van de geboorte van een tweede of een daaropvolgend kind wordt de uitkering hoger. Momenteel is zowel voor de werknemers in de privé-sector als voor een werknemer bij de overheid loopbaanonderbreking een recht. De modaliteiten verschillen weinig tussen beide sectoren. Tijdens de periode van loopbaanonderbreking blijven de rechten inzake gezondheidszorg, werkloosheidsuitkering, kindertbijslag en pensioenen behouden. Er geldt eveneens een bescherming tegen ontslag.

Negen op tien van de onderbrekingen worden door vrouwen opgenomen en meestal om familiale redenen. Er zijn 10% mannen die deze regeling verkiezen meestal om te studeren of voor andere activiteiten buitenshuis. De toegankelijkheid van al deze regelingen verhelpen niets aan het feit dat toch overwegend vrouwen gebruik hiervan maken. Gelijke regelingen toepassen op groepen die

zich in een ongelijke situatie bevinden bevestigt immers enkel maar de ongelijkheid (Bosman en Van Dongen, 1989).

In de publieke sector kunnen de werknemers nog van een aantal andere maatregelen genieten. Men kan drie maanden onbetaald verlof opnemen gedurende het eerste jaar na de bevalling. Men kan part-time werken gedurende vijf jaren omwille van familie of sociale redenen. Men kan acht dagen betaald verlof nemen, waaronder vier dagen vaderschapsverlof. Al deze maatregelen vindt men sporadisch terug in de privé-sector, afhankelijk van de collectieve of individuele overeenkomsten. In het algemeen heeft de man recht op twee dagen vaderschapsverlof.

Een volgende maatregel is de mogelijkheid tot deeltijds werken. Het zijn voornamelijk gehuwde vrouwen die *deeltijds* werken. Een betere juridische bescherming en meer uitgebreide sociale zekerheid hebben bijgedragen tot de ontwikkeling van deeltijdarbeid. De tendens werd nog versterkt door het toekennen van financiële compensaties (uitkeringen aan deeltijds werklozen en aan personen met een deeltijdse loopbaanonderbreking). Twee op drie van de vrijwillig deeltijds werkenden verklaart dit stelsel gekozen te hebben omwille van de familiale toestand. Aan deeltijd werken zijn echter verschillende nadelen verbonden. Wil deeltijdarbeid ook voor mannen en vaders een aantrekkelijke optie worden, dan zullen een aantal nadelen zoals rechtspositie, carrièremogelijkheden, etc. moeten opgelost worden.

Terwijl aanpassing van de arbeidstijd de behoefte aan kinderopvang doet verminderen, is het anderzijds zo dat de *fiscale aftrekbaarheid* van de kosten van kinderopvang of het verbeteren van collectieve voorzieningen het behoud van de normale arbeidsduur beïnvloeden. Sinds 1989 is er fiscale aftrekbaarheid mogelijk van 80% van de kosten van kinderopvang voor kinderen jonger dan 3 jaar, indien de ouders een bewijs hebben van betaling of gebruik maken van een gesubsidieerde of onder toezicht staande vorm van kinderopvang.

Stijgende kosten voor kinderopvang en voor vervoer naar het werk zullen bij lagere inkomens de keuze voor het gezin stimuleren. Fiscale aftrekbaarheid van kinderopvang bevoordelt trouwens eerder de hoge inkomens. De fictieve toewijzing van bedrijfsinkomsten aan de thuiswerkende moeder (splitting) bevordert eveneens de keuze voor het gezin.

Elke maatregel die het beleid neemt en ondersteunt heeft ideologische implicatie omdat ze aansluit bij een bepaalde ideologie. De mate waarin bepaalde groepen voor- of tegenstander zijn van kinderopvangvoorzieningen is afhankelijk van de traditionele moederschapsideologie. Zo vinden kindercrèches vooral steun bij socialistische en liberale organisaties. De overige groepen stimuleren eerder arbeidstijdregelingen en beklemtonen de rol van de moeder in de opvoeding van de kinderen.

HOOFDSTUK 2

HET AANBOD IN VLANDEREN

Het landschap van kinderopvang is heel verwarrend, niet alleen door de verscheidenheid aan opvangvormen, maar ook door de officiële benamingen die dikwijls verschillen van wat in de volksmond gehanteerd wordt. We geven in dit hoofdstuk een korte schets van de situatie. Allereerst komt de opvang van kinderen tot drie jaar aan bod, dan volgt een beknopte uitleg over de opvang van kinderen van drie tot twaalf jaar.

Enerzijds is er het formele en gesubsidieerde of georganiseerde circuit. Anderzijds zijn er de informele regelingen door familie, kennissen of vrienden. De eerste categorie komt met de hulp van de overheid en instellingen tot stand. De opvang van het jonge kind (tot zes jaar) is bij decreet aan Kind en Gezin toevertrouwd. Er kunnen directe subsidies zijn of indirecte (attractiviteit van de belastingen). De informele regelingen spelen zich af op het individuele niveau.

1. Kinderopvangvoorzieningen voor kinderen onder de drie jaar

In het formele circuit zijn er de crèches, de peutersuizen (vanaf 18 maanden), diensten voor opvanggezinnen, particuliere opvanggezinnen (in de volksmond onthaalmoeders genoemd) en particuliere opvanginstellingen. Voor de schoolgaande kinderen is er de voor- en naschoolse opvang door de kinderdagverblijven, opvanggezinnen, scholen, de vakantie- en speelpleinwerkingen, buurtwerkingen, etc.

Er zijn drie mogelijke opvangvormen in het formele circuit : de gesubsidieerde diensten en de voorzieningen gemeld en onder toezicht (maar niet gesubsidieerd) en de voorzieningen die enkel aan de meldingsplicht voldaan hebben. Opvang van kinderen door de grootouders en verwanten tot en met de vierde graad valt niet onder het toezicht van Kind en Gezin, alle andere opvang op bestendige wijze dient gemeld te worden aan Kind en Gezin.

In het *gesubsidieerde* circuit horen de crèches, de peutersuizen en de diensten voor opvanggezinnen.

Naast kinderen van werkende ouders, mogen kinderen omwille van sociale en/of pedagogische redenen opgenomen worden. De kinderdagverblijven,

crèches en peutershulp, kunnen buitenschoolse opvang doen voor kinderen tot zes jaar, maar zijn hiertoe niet verplicht. Diensten voor opvanggezinnen voorzien wel buitenschoolse opvang. In bepaalde situaties kunnen diensten voor opvanggezinnen ook opvang verlenen tijdens de nacht en tijdens het weekend.

Al deze diensten hebben subsidies van Kind en Gezin en er zijn bijdragen van de ouders naargelang het belastbaar inkomen. Vermindering wordt toegestaan aan gezinnen met twee of meer kinderen en als er meerdere kinderen uit eenzelfde gezin komen. Ouders kunnen sinds 1989 de kosten van kinderopvang van kinderen tot drie jaar fiscaal aftrekken.

Er bestaan ook particuliere opvanggezinnen en opvanginstellingen die zich gemeld hebben en *onder toezicht* staan van Kind en Gezin, maar niet gesubsidieerd worden. De prijs die men vraagt aan de ouders, is vrij. Er is fiscale aftrekbaarheid voor alle kinderopvang voor kinderen jonger dan drie jaar in zo ver er een attest van toezicht is.

Tenslotte zijn er een aantal particuliere instellingen en opvanggezinnen die zich enkel *gemeld* hebben. Het aandeel van personen die opvang doen zonder zich te melden (de clandestiene onthaalmoeders) zou zeer beperkt zijn, slechts een 3% van de kinderen zou in dit circuit opgevangen worden (zie tabel 2.2).

In de marge van de sector zijn een aantal kleinschalige initiatieven gegroeid zoals de kleinschalige dagverblijven, een beperkt aantal projecten voor gehandicapten en zieke kinderen, flexibele dag- en nachtverblijven en occasionele opvang per uur. Bedrijfscrèches zijn een zeldzaamheid.

We schetsen de evolutie van 1983 tot 1993.

Het aantal kinderen van 3 maand tot en met drie jaar dat regelmatig gebruik maakt van opvang is gestegen met een kleine 10% op negen jaar tijd. De laatste jaren is er een stabilisatie van het gebruik.

Tabel 2.1 Gebruik van opvang voor kinderen van drie maanden tot drie jaar in het Vlaams Gewest van 1983 tot 1991 *

	%
Jaartal	
1983	44,0
1988	53,5
1991	53,3
1993	53,7

* De cijfers zijn gebaseerd op een viertal onderzoeken : Mens en Ruimte (1983), Kind en Gezin (1988, 1992 en 1993).

Tabel 2.2 Aandeel van de verschillende vormen van opvang in %, tussen 1983 en 1991

	Mens en ruimte 1983	Kind en Gezin 1988	Kind en Gezin 1993
1. <i>Opvang door familieleden</i>	54,2	50,0	44,9
Grootouders	47,7	45,0	41,5
Familie	6,5	5,0	3,5
2. <i>Opvang door andere personen</i>	2,9	5,4	4,8
Derden, thuis	1,7	2,5	1,7
Derden, buitenshuis	1,2	4,9	3,1
3. <i>Gesubsidieerd door Kind en Gezin</i>	16,5	22,4	30,8
Kinderdagverblijf	9,3	12,4	13,2
Opvanggezin bij een dienst	7,2	10,0	17,6
4. <i>Gemeld of onder toezicht¹</i>	21,8	14,7	11,6
Particulier opvanggezin	21,4	13,3	8,1
Particuliere opvanginstelling	0,4	1,4	3,5
5. <i>KD NV en KOC²</i>	0,6	0,4	0,2
6. <i>Kleuterschool</i>	4,2	5,2	7,6
Totaal	100,0	100,0	100,0

¹ De wettelijke context is sinds 1984 veranderd

² KD NV = Kinderdag- en nachtverblijf
KOC = Kinderopvangcentrum

Hoewel de grootouders nog voor het merendeel van de opvang instaan, daalt hun aandeel nog gestaag: van 48 naar 41%. Het aandeel van familieleden in het totaal van de opvang daalt van 54 naar 45% (zie 1 in de tabel). Naarmate meer ouders werken, wordt het moeilijker om informele opvang te vinden. Het aandeel van kinderopvang door familieleden daalt omdat het aanbod de vraag niet kan volgen. Over een aantal jaren werken trouwens de oma's. Dit verwijst duidelijk naar het uiteenvallen van familiale netwerken en naar het minder beschikbaar zijn van de grootouders, een evolutie die zich nog verder zal doorzetten.

Een tweede vorm van individuele regeling door andere personen (zie 2 in de tabel) blijft de laatste jaren schommelen rond de 5%.

Bijna 31% van de kinderen worden opgevangen in gesubsidieerde voorzieningen (zie 3 in de tabel), dit is bijna een verdubbeling van het aandeel t.o.v. 1983. De gesubsidieerde opvang is voordelig door de ouderbijdragen die afhankelijk zijn van het belastbaar inkomen van het gezin.

Het aandeel van de opvangvoorzieningen die zich enkel gemeld hebben of onder toezicht staan is echter gehalveerd, dit geldt vooral voor de particuliere opvanggezinnen.

Meer en meer ouders blijken hun kinderen vanaf 2,5 jaar naar school te sturen. In 1988 ging ongeveer 70% van de kinderen tussen 2,5 en 3 jaar naar de kleuterschool. Tenslotte kunnen in crisissituaties kinderen tijdelijk opgevangen worden in kinderdag- en kindernachtverblijven (KD NV) en kinderopvangcentra (KOC). Het aandeel is echter beperkt.

Een tweede element dat uit men deze tabel kan halen is het aandeel van opvang in een instellingsmilieu (kinderdagverblijven en opvanginstellingen) t.o.v. opvang in familiale middens. Er worden meer kinderen opgevangen in een gezinsmilieu (75%) dan in een instellingsmilieu. Het aandeel van de opvang in instellingen is beperkt, maar stijgt van 10,3% tot 17%.

De belangrijkste conclusie uit deze tabel is de verschuiving naar de gesubsidieerde sector, met een heel snelle inkrimping van het particulier initiatief. Dit wordt bevestigd in de volgende tabel.

Tabel 2.3 Aantal plaatsen in gesubsidieerde en onder toezicht staande voorzieningen van 1982 tot 1992

	1982 *	1988	1992
Crèches	8 443	8 322	10 332
Peuterspeelruimten	2 252	1 114	878
Totaal dagverblijf	10 695	9 436	11 210
Diensten voor opvanggezinnen	5 640	6 828	19 164
Totaal gesubsidieerd	16 335	16 264	30 374
Particuliere opvanggezinnen	12 476	11 480	6 681
Particuliere opvanginstellingen	759	1 236	3 835
Totaal particulier	13 235	12 716	9 516
Totaal	29 570	28 980	40 890

* Cijfers zijn overgenomen uit Mens en Ruimte, 1984. De benamingen van de voorzieningen zijn sindsdien gewijzigd.

Tussen 1982 en 1988 is er weinig verschil en zelfs een lichte achteruitgang in de activiteiten van Kind en Gezin. Dan pas komt er een stroomversnelling. Er wordt momenteel een duidelijke uitbreidingspolitiek gevoerd. De verschuiving naar de gesubsidieerde sector en vooral de afbouw van de particuliere sector heeft echter grotendeels met de wetgeving terzake te maken.

In 1989 werden namelijk de formele regelingen aantrekkelijk gemaakt door de gedeeltelijke fiscale aftrekbaarheid. Ook de particuliere opvangvormen dienen zich te melden aan Kind en Gezin en fiscale aftrekbaarheid werd mogelijk mis Kind en Gezin een attest bezorgde. Dit had heel wat gevolgen voor de particuliere sector. Vooral de eisen wat betreft de maximumcapaciteit waren zeer streng. Ondertussen is hierop een versoepeling toegestaan. Bovendien werd het mogelijk de inkomsten van de particuliere opvanggezinnen te controleren via de attesten van de ouders, zodat er belastingen moeten op betaald worden. Dit viel samen met een actieve werkingcampagne van de diensten voor opvanggezinnen. Ver-

schillende particuliere opvanggezinnen haakten af of sloten zich aan bij de diensten voor opvanggezinnen. Anderen verhoogden de prijs.

De opvang is voornamelijk gedurende volle dagen, hoewel de opvang gedurende een deel van de dag sneller stijgt. Bij de kinderdagverblijven maken de volle verblijfsdagen ongeveer 80% uit van de prestaties, bij de diensten voor opvanggezinnen ongeveer 75%.

De vraag stelt zich of de uitbreiding van het aantal diensten voor opvanggezinnen kan blijven duren. In Brussel is het b.v. zeer moeilijk om opvanggezinnen te vinden. Opvanggezinnen blijken ook meer en meer te streven naar vastere uurregelingen en minder flexibiliteit.

2. Voor- en naschoolse opvang

Ongeveer 95% van de kinderen tussen 3 en 6 jaar bezoeken de kleuterschool. Vanaf 6 jaar start de leerplicht. De scholen zijn meestal open tussen 8 u.30 en 15 u.30 en woensdagnamiddag is vrij. Kinderen hebben echter 180 vakantiedagen per jaar, dit is 2,5 maal meer dan hun werkende ouders. Ook de veranderingen in de arbeidsorganisatie - toenemende flexibilisering, nachtarbeid, ... - zijn mee de oorzaak van de moeilijke combinatie tussen werk en gezin.

Buitenschoolse opvang heeft een erg gevarieerd landschap. Er zijn verschillende losse initiatieven, met een zeer ongelijke spreiding en bovendien slecht gekend. Er is bovendien geen kaderreglementering. De bevoegdheid van Kind en Gezin is beperkt tot de kwaliteitsbewaking van kinderen tot zes jaar. Maar de behoefte aan buitenschoolse opvang stopt niet met deze leeftijd.

Men schat dat in totaal 300 000 kinderen tussen drie en twaalf jaar regelmatig beroep doen op buitenschoolse opvang (European Commission Network on childcare, 1992).

In sommige *scholen* is voor- en naschoolse opvang voorzien, vanaf 7 u.30 tot 18 u. en woensdagnamiddag. Tijdens de officiële schoolvakanties is er meestal geen opvang voorzien. Deze dienstverlening is echter afhankelijk van het initiatief van de scholen en van de lokale overheden en is zeer ongelijk verspreid. Vooral de concurrentie tussen de netten om leerlingen te ronselen speelt een rol. Er zijn geen subsidies en kosten moeten gedragen worden door het budget van de school zelf. Soms is er een bijdrage van de lokale overheid en de ouders geven een, meestal erg kleine, bijdrage. Er zijn geen algemene kwaliteitsvereisten en de kwaliteit van het personeel en de infrastructuur is niet altijd even goed.

Tijdens de schoolvakanties zorgen meer dan 300 *speelplein- en vakantiewerkingen* voor ongeveer 175 000 kinderen. Zij worden gesubsidieerd en georganiseerd door het Ministerie van Cultuur. De ouders geven een bijdrage en er zijn subsidies van de Vlaamse Gemeenschap.

De *kinderdagverblijven*, crèches en peutersuinen, kunnen buitenschoolse opvang doen voor kinderen tot zes jaar, maar zijn hiertoe niet verplicht. Diensten voor opvanggezinnen voorzien wel buitenschoolse opvang. In bepaalde situaties kun-

nen diensten voor opvanggezinnen ook opvang verlenen tijdens de nacht en tijdens het weekend. De buitenschoolse opvang is echter zeer marginaal en bedraagt in de kinderdagverblijven ongeveer 2% van de verblijfsdagen. In diensten voor opvanggezinnen bedraagt de buitenschoolse opvang iets meer: ongeveer 11% van de totale prestaties.

Het aanbod van buitenschoolse opvang is verspreid over drie ministeries: Welzijn met Kind en Gezin, Onderwijs en Cultuur (reglementering van speelpleinen en vakantiekampen).

Tenslotte zijn er nog *projecten* opgezet door de gemeenschapsminister van Tewerkstelling. Het gaat veeleer om tewerkstellingsprojecten voor langdurig werklozen die een korte opleiding krijgen. De nationale minister van Tewerkstelling en Arbeid financiert de gemeentelijke en regionale coördinatoren.

Van de lokale overheden worden verwacht voor de nodige infrastructuur te zorgen terwijl de ouders de kosten dragen. Het eerste centrum werd geopend in 1991 en er zijn reeds meer dan 2 000 halftijdse Weer-Werkers toegekend. In de meeste regio's werd de opleiding toevertrouwd aan het Vlaamse Comité voor de opvoeding van het Jonge Kind (WCOK), gesubsidieerd door het Ministerie van Cultuur.

Er werden ook subsidies toegekend aan enkele experimenten in het kader van de impulsgebieden. Ook het Tewerkstellingsfonds stelt voor de periode 1993 geld ter beschikking en in 1994 zullen de ondernemingen 0,05% van de brutolonen afstaan voor initiatieven van kinderopvang.

Al deze initiatieven in steeds weer andere structuren en departementen bevorderen echter niet de harmonisering en de reglementeringen op dit terrein.

Een eerste poging tot coördinatie en reglementering werd in 1991 ondernomen door de gewezen Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin Lenssens. Een 'Ronde Tafel Conferentie Buitenschoolse opvang' werd geïnstalleerd met vertegenwoordigers uit de diverse sectoren: onderwijs, welzijn, cultuur, ... Een rapport ter besluit van deze Conferentie is verschenen en enkele beleidsvoorstellen werden geformuleerd. Er werd voorgesteld de bestaande initiatieven uit te breiden en aan te vullen met gemeentelijke initiatieven. Er werd eveneens gedacht aan het oprichten van Centra voor buitenschoolse opvang.

Er werd van elke budget een bijkomende uitbreiding van de huidige budgetten gevraagd. Men kan zich echter afvragen of er niet eerst een grondige budgetstudie dient te gebeuren.

Hoewel het begrip kwaliteit herhaaldelijk terugkwam in het rapport, slaagde men er niet in een consensus te bereiken noch over de kwaliteitsnormen noch over de mogelijke organiserende instanties. De Conferentie heeft geen stelling ingenomen inzake kwaliteits-eisen en pedagogische normen, wel hebben elk van de betrokkenen een duidelijk standpunt ingenomen (Nederlandstalige Nationale Vrouwenraad, 1993). Er is ook nog geen beslissing inzake kwaliteitsbewaking. De bevoegdheid van Kind en Gezin is nog steeds beperkt tot de kwaliteitsbewaking van kinderen van 0 tot 6 jaar.

3. Besluit

Allereerst kan er een daling vastgesteld worden van de familiale opvang van kinderen jonger dan drie jaar, een trend die zich in de toekomst nog verder zal zetten. Er is eveneens een verschuiving waar te nemen van private naar gesubsidieerde vormen van kinderopvang. Het particulier initiatief daalt snel, mede door de wetgeving terzake en het is alleen dankzij de uitbreiding van de gesubsidieerde diensten dat het aanbod op peil blijft. Meer en meer opvanggezinnen sluiten zich aan bij een dienst. Er is een stijging van opvang in een instellingsmilieu en een daling van opvang in een familiaal milieu. Opvang van kinderen jonger dan drie jaar wordt dus steeds meer en meer een professionele aangelegenheid.

Er kunnen een heel aantal vragen bij deze evolutie gesteld worden.

Sluit dit aanbod aan bij de verlangens van de ouders ? Wat is trouwens het statuut van een opvanggezin ? Zal de stijging bij de diensten voor opvanggezinnen blijven duren ? Als meer en meer vrouwen gaan werken, is er veel kans dat minder en minder vrouwen gerecruteerd kunnen worden om als onthaalmoeder te fungeren. De opvang door de grootouders blijft ondanks alles toch nog een omvangrijke plaats innemen. Wat vinden de ouders hiervan ? Is dit een vrije keuze ? Wat vinden de oma's er zelf van ?

De buitenschoolse opvang toont ons een heel ander beeld. Meer en meer initiatieven worden genomen door scholen, bestaande kinderdagverblijven, werknemers, lokale overheden. De roep naar coördinatie en naar informatie wordt steeds luider. Ouders zijn niet meer op de hoogte van het aanbod door de versnippering van het landschap. Het verkavelen van buitenschoolse opvang in voor- en naschoolse opvang, in vakantiepvang e.a. lijkt ons evenmin erg geschikt. Bovendien gebeurt de opvang qua beleid en reglementering in een vacuüm. Voor de -6-jarigen is de bevoegdheid toegewezen aan Kind en Gezin, voor de opvang van de +6-jarigen is er een leentie en een versnippering van bevoegdheden.

In het volgende hoofdstuk zullen we dieper ingaan op enkele van deze vragen en beschrijven we de noden van de ouders.

HOOFDSTUK 3

HET FEITELIJK GEBRUIK VAN KINDEROPVANG

In een aantal enquêtes wordt dieper ingegaan op de problematiek van kinderopvang en de mening van de ouders. Een groot probleem bij al deze enquêtes is dat men er vanuit gaat dat het feitelijk gebruik de behoeften van ouders weerspiegelen. Niets blijkt echter minder waar.

We geven in het kort de belangrijkste conclusies van deze onderzoeken weer. We verwijzen enkel naar significantieniveau bij de panelstudie van het ULA, waarvan we zelf een primaire analyse gemaakt hebben.

1. 'Gezin en Arbeid'. KAV-enquête bij 458 Vlaamse vrouwen

In 1992 werd door de KAV een enquête gehouden bij een representatief staal van Vlaamse vrouwen met enkele vragen over kinderopvang (Baelle en Hedeboom, 1992).

In dit onderzoek signaleert één op vier vrouwen dat ze *problemen* hebben met de combinatie werk en kinderopvang. Het grootste probleem voor de opvang van de -3-jarigen zijn de woensdagnamiddagen en de openingsuren van de verschillende diensten. De voor- en naschoolse opvang is vooral onvoldoende voor mensen die na 18 uur werken en voor de woensdagnamiddag. Ook veel onthaalmoeders werken blijikbaar niet op woensdagnamiddag en tijdens de schoolvakanties.

Bij vragen naar *tevredenheid* voor de -3-jarigen is het vooral de kinderkribbe waar men het minst tevreden over is. Men vindt dat jonge kinderen toch nog het best opgevangen worden in een familiaal milieu en nog het liefst binnen het eigen gezin. Een veel gehoorde klacht is dat de kinderen te weinig aandacht en begeleiding krijgen omdat er te weinig personeel is of omdat er teveel verschillende mensen met het kind bezig zijn.

Slechts 54% van de ouders zeggen dat ze de keuze van opvang gemaakt hebben die ze wilden. Bij de keuze die ze nu gemaakt hebben, spelen de volgende *motieven* mee, in volgorde van belangrijkheid: de afstand tot thuis, opvoedkundige overwegingen, afstemming met de arbeidsuren en tenslotte de kostprijs. De nabijheid tot het werk blijft minder belangrijk te zijn. Ondanks de geringe beslissingsvrijheid is 88% van de respondenten tevreden over de opvang.

Wat betreft de opvang van de kinderen tussen 3 en 12 jaar doet 45% van de ouders beroep op buitenschoolse opvang en 38% heeft opvang nodig tijdens de schoolvakanties. Vooral tijdens de vakanties wordt beroep gedaan op de grootouders. De belangrijkste kritiek betreft de *kwaliteit* van de buitenschoolse opvang. De opvang is niet aangepast aan de leeftijd van de kinderen : de kinderen worden enkel bewaakt, grote kinderen kunnen niet studeren, kleine kinderen hebben andere noden dan grote kinderen. De vakantie blijkt veel puzzelwerk mee te brengen en kinderen moeten afwisselend bij verschillende mensen en diensten verblijven.

Ook als kinderen ziek zijn doen twee op drie ouders de kinderen naar de grootouders. In één op drie gevallen blijft de moeder thuis van het werk. De partner blijft slechts sporadisch thuis. Men doet ook sporadisch beroep op de buren en slechts uiterst zelden op een dienst voor zieke kinderen. De tien dagen verlof om dwingende sociale redenen blijkt dan ook voor vier op tien vrouwen onvoldoende te zijn. Niet alle werkgevers blijken de rechten van hun werknemers te respecteren en weigeren soms dit verlof toe te kennen.

De belangrijkste verwachting van de mensen i.v.m. kinderopvang is de wens naar meer kwalitatieve voorzieningen, ongeacht wie de opvang inricht.

Bij een vraag naar voorkeuren voor faciliteiten wordt vooral loopbaanonderbreking verkozen, onmiddellijk gevolgd door deeltijdse arbeid en flexibele arbeid. Thuiswerk wordt het minst gewaardeerd.

2. 'Weer een uurtje uit, met oma of opa op de fiets'. Onderzoek bij personeelsleden uit de grootwarenhuizen

In 1992 werden personeelsleden van de Vlaamse grootwarenhuizen bevestigd over de kinderopvangproblematiek (Maes, Wyns en van der Hallen, 1993)¹. In deze sector dient vaak 's avonds na 18 uur gewerkt te worden en op zaterdag. Drie op vier respondenten zegt soms problemen te hebben met de combinatie werk en gezin. Hoe lossen de personeelsleden de problemen qua opvang op ?

In totaal werden 728 personen bevestigd. Hoe ziet het profiel van de respondenten eruit ? De respondenten zijn jong (80% tussen 25 à 35 jaar), gehuwd met 1 à 2 kinderen jonger dan zes jaar. Op enkele personen na werken alle partners. Dit onderzoek geeft ons dus een beeld van hoe tweeverdieners de soms moeilijke combinatie van werk en gezin realiseren.

In de tabel op de volgende pagina vindt u de antwoordscores op de vraag welk kanaal voor de opvang gebruikt wordt, zowel tijdens de werkdagen in de week (maandag tot vrijdag), op woensdagnamiddag, in het weekend (WE), tijdens de zomervakantie, de pedagogische dagen van de leerkrachten en bij ziekte van het

¹ Dit onderzoek liep in samenwerking met de ULB, die de enquête verrichtte in Wallonië. Hier worden enkel de Vlaamse resultaten weergegeven.

kind. Men kon meerdere kanalen per kind aanduiden. Gemiddeld werden er per kind 3 kanalen aangeduid. Het eerste percentage verwijst naar het percentage ouders dat gebruik maakt van dit circuit. Het tweede percentage geeft het aandeel van dit circuit weer ten opzichte van het totaal aantal gebruikte kanalen. Onderaan de tabel wordt bij wijze van synthese het informele circuit weergegeven. Bij de onthaalmoeders kan wel geen verschil gemaakt worden tussen de clandestiene onthaalmoeders en deze onder toezicht van Kind en Gezin en/of aangesloten bij een dienst. Ze worden dus bij het formele circuit gerekend.

48% van de kanalen die gebruikt worden behoren tot het formele circuit. Ook voor de woensdagmiddagen en de schoolvakanties wordt er van formele voorzieningen gebruik gemaakt. Het minste is er formele opvang in het weekend en bij ziekte van de kinderen.

Weer vallen de hoge cijfers op voor de grootouders : naargelang het probleem doen 45 tot 72% van de ouders beroep op de grootouders. Het moeilijkste voor de ouders blijken de pedagogische dagen voor de leerkrachten en ziekte van de kinderen te zijn. Dan wordt ook het meest beroep gedaan op de grootouders.

Vrienden en buren spelen een beperkte, maar constante rol. Eén op vijf kinderen wordt dagdagelijks opgevangen door een onthaalmoeder en één op tien kinderen in een kinderdagverblijf. 36% van de ouders doet beroep op de buitenschoolse opvang.

Voor de *woensdagmiddag* blijken heel wat respondenten een afspraak te hebben met de werkgever waarbij ze 's namiddags thuis zijn. Ook de buitenshuiswerkende partner die soms de opvang doet, werkt ofwel halftijds, ofwel in ploegen of heeft aangepaste uren omdat hij of zij leerkracht is.

In het *weekend* zijn er toch nog enkele onthaalmoeders die opvang verzorgen. Het zijn vooral de partners die insprijngen, al dan niet afwisselend met de grootouders.

Ook tijdens de *zomervakantie* springen grootouders in. De ouders nemen ook een groot deel van deze taak op. Zo splitsen 38% van de ouders hun verlof voor deze reden en 4% neemt af en toe onbetaald verlof. Ook andere familieleden dragen een steentje bij. Opvallend is de geringe populariteit van speelpleinwerkingen en vakantiekolonies.

Tabel 3.1 Hoe wordt de opvang van uw kind tussen 0 en 6 jaar geregeld (in percentages) ?

	Week		Woensdag- namiddag		WE		Vakantie		Pedagogische dagen		Ziekte	
Partner/respondent zelf	67	19	53	37	76	54	54	28	23	25	77	48
Grootouders	71	26	49	35	45	32	72	37	45	54	70	44
Familieleden	22	8	11	8	13	9	24	12	9	11	10	6
Vrienden/buren	12	4	5	3	4	3	12	6	5	5	4	2
Kinderdagverblijf	10	4	4	3	-	-	5	3	-	-	-	-
Onthaalmoeder	20	7	11	7	3	2	14	7	-	-	-	-
Kleuterschool	51	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voor- en naschoolse opvang	36	13	7	6	-	-	-	-	2	4	-	-
Speelplein/vakantiekolonie	-	-	-	-	-	-	12	6	-	-	-	-
Organisatie voor zieke kinderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,4
Informeel circuit	58%		84%		98%		83%		96%		99,6%	

De *pedagogische dagen* van de onderwijzers betekenen een dag werk voor de grootouders. Enkele ouders (19%) nemen dan een dag jaarlijks verlof of recuperatieverlof.

Wanneer een kind *ziek* is, zijn het voornamelijk de ouders die inspringen. Dit blijkt ook een uitdrukkelijke wens te zijn van de ouders. 40% van de ouders lossen dit probleem op door een dag verlof of sociale en familiale redenen te nemen en 27% neemt jaarlijkse vakantie of recuperatieverlof. Het inschakelen van een professioneel organisme is geenszins populair.

In een tabel 3.2 tonen we de kanalen van kinderopvang naargelang het kind een baby (-1 jaar), een peuter (tussen 1 en 3 jaar) of een kleuter (tussen 3 en 6 jaar) is. Gemiddeld blijken er meer verschillende kanalen aangesproken te worden naargelang het kind ouder is : voor een baby 1,7 kanalen, voor een peuter twee kanalen en voor een kleuter gemiddeld drie kanalen.

Tabel 3.2 Hoe wordt de kinderopvang geregeld voor baby's, peuters en kleuters (in %)

	Baby (-1)		Peuter (-3)		Kleuter (-6)	
Partner	46,8	27,5	52,2	32,2	63,5	20,6
Grootouders	68,5	40,2	70,7	29,1	65,2	21,2
Familie	16,2	9,5	22,4	9,5	20,8	6,7
Vrienden/kennissen	2,7	1,5	8,1	3,5	17,1	5,5
Kinderopvangverblijven	10,8	6,3	14,0	5,9	-	-
Onthaalmoeder	25,2	14,8	21,9	9,3	12,3	4,0
Kleuterschool	-	-	29,8	12,6	74,9	24,3
Voor- en naschoolse opvang	-	-	17,0	7,3	54,3	17,9
Informeel	78,9		64,9		53,8	

Hoe ouder het kind, hoe meer formele opvang. Maar dit heeft vooral te maken met het aandeel van de school en de buitenschoolse opvang.

25% van de ouders brengt zijn baby naar een onthaalmoeder en 11% naar een kinderdagverblijf. Vooral onthaalmoeders zijn populair en ze blijven een belangrijke rol spelen tot het kind zes jaar is.

De rol van de grootouders is onafhankelijk van de leeftijd van het kind. Vrienden en buren beginnen pas een rol te spelen vanaf de kleuterleeftijd van het kind. Hoe ouder het kind, hoe belangrijker de rol van de ouder; een rol die bij baby's voornamelijk door onthaalmoeders wordt overgenomen. Opvallend is verder dat één op twee ouders van kleuters gebruik maakt van buitenschoolse opvang.

Tenslotte konden de werknemers zich nog uitspreken over de keuze tussen een aantal mogelijke opvanginitiatieven : een kinderkribbe in de nabijheid van de woonplaats, een kinderkribbe in de nabijheid van het werk, een initiatief van bedrijven uit de regio in de buurt van het werk aangepast aan de uurschema van het bedrijf. Het laatste initiatief kreeg het meeste bijval. Een professioneel initia-

tief om opvang voor zieke kinderen te realiseren geniet een matige voorkeur, maar zeker niet voor de eerste dag. Als kinderen ziek zijn vinden velen dat ze best in de huiskring of door de directe familie opgevangen worden.

3. 'Nablijven !' Een onderzoek naar kinderopvang in de basisscholen van het arrondissement Leuven

Uit een regionale studie van het arrondissement Leuven (De Paepe, 1993) bleek er heel wat te schorten aan de kwaliteit van de buitenschoolse opvang. Voorstanders van opvang in scholen halen vaak als argument aan dat in de scholen de nodige infrastructuur reeds aanwezig is. Dit moet echter sterk gerealiseerd worden. De opvang gebeurt in meer dan de helft van de scholen in één of meer leslokalen. Vaak is het zelfs maar één leslokaal omdat er maar één begeleider aanwezig is. Er is in minder dan één op drie scholen geen ruimte om te spelen. Evenmin is er speelgoed ter beschikking. De begeleiding beperkt zich vooral tot toezicht. De kosten zijn doorgaans beperkt en bedraagt gemiddeld 20 fr. per uur. In vier op vijf scholen worden de begeleiders niet vergoed, het zijn meestal leerkrachten of ouders, soms doet men beroep op vrijwilligers. De leerkrachten vinden echter dat dit hun taak te veel belast. Uit een evaluatie-onderzoek over arbeidsvoorwaarden bij leerkrachten van het basisonderwijs (Cras, 1991) blijkt dat leerkrachten vinden dat kinderopvang de meest belastende taak van hun takenpakket is : 73% evaluateert dit als zwaar tot heel zwaar. Als de begeleiding niet gedaan wordt door leerkrachten, is er vaak een hoog verloop van begeleiders.

Deskundigen inzake buitenschoolse opvang stellen dat opvang geen verlenging mag zijn van de schooltijd. Toch blijken kinderen soms 10 uur per dag of langer in een klaslokaal door te brengen. In klaslokalen is er trouwens geen ruimte om te bewegen en om creatief te spelen. Kleuters kunnen trouwens vaak niet rusten of een broodmaaltijd gebruiken. Ook op woensdagnamiddag die toch vier uur duurt, verschildt de opvang niet. Op snipperdagen of op pedagogische dagen wordt er zelden opvang voorzien. Toch worden er, als er opvang voorzien is, dan meer kinderen opgevangen dan tijdens de woensdagnamiddag.

4. 'Onderzoek kinderopvang in Limburg'

Uit de enquête in Limburg (LISO, 1991) blijkt dat ongeveer de helft van de vrouwen geen problemen heeft bij de opvang, het percentage voor niet-werkenden is iets lager, nl. 40% van de niet-werkenden. Onvoorziene omstandigheden zoals ziekte veroorzaken voor beide groepen de meeste problemen.

De moeilijkste momenten zijn voor niet-werkende vrouwen de avonduren, dit probleem stelt zich iets minder bij werkende vrouwen. Voor één op tien beroeps-actieve vrouwen zijn de schoolvakanties het moeilijkst te regelen en ten tweede de opvang dadelijk na de schooluren. Wat betreft de leeftijd zijn het vooral de jong-

ste kinderen die het grootste probleem vormen, de categorie van -2,5-jarigen, dit geldt zowel voor de werkende als niet-werkende moeders. Voor één op de tien buitenshuiswerkende vrouwen blijft de opvang van de kinderen tot twaalf jaar een probleem.

Ook dit onderzoek bevestigt de belangrijke rol van de grootouders. Vinden de ouders dit de beste oplossing voor hun kinderen?

81% van de personen die hun kinderen effectief laat opvangen door de grootouders bevestigen dat de grootouders de beste opvang zijn voor de kleinkinderen. Dit wil dus zeggen dat één op vijf moeders vindt dat dit niet de beste vorm van opvang is. En wat vinden de grootouders er zelf van? Hierover weet men weinig. Toch heeft men in het onderzoek over kinderopvang in Limburg gepeild naar de motivatie en de ervaringen van grootouders. De bevraging is niet representatief, maar geeft toch enig idee.

Niet alle grootouders blijken onverdeeld gelukkig te zijn met hun verantwoordelijkheid. De helft kan soms de drukte niet aan, men wordt immers een dagje ouder. Een op tien zou er niet meer aan beginnen. Drie grootmoeders op tien durft eigenlijk niet weigeren. Anderzijds voelt men zich wel nuttig en gewaardeerd. Tenslotte zegt 40% van de grootmoeders dat zij in mindere mate zouden zorgen voor de kleinkinderen indien er voldoende betaalbare opvangmogelijkheden zijn.

5. 'Les milieux d'accueil subventionnés de la communauté française de Belgique'

Uit een recent onderzoek in Wallonië naar de mate waarin de vraag naar kinderopvang beantwoord wordt en naar de gebruikers van kinderopvang, komen de volgende resultaten (Humblet e.a., 1993). De belangrijkste factor bij gebruik van kinderopvang blijkt ten eerste het werk van de moeder te zijn en vooral de mate van deeltijds werk. Een tweede factor is te vinden bij de aanbodzijde: het tekort van het aantal plaatsen.

In de regio's waar hoge werkloosheid heerst, zijn er weinig opvangmogelijkheden. Men kan hieruit geen causaliteitsrelatie besluiten omdat het over geaggregeerde gegevens van de provincie gaat: hiervoor zijn gegevens van een lager niveau nodig.

De duur van de opvang volgt heel strikt de duur van de werktijd van de moeder. In de collectieve opvang vindt men meer kinderen van ouders die voltijds werken, meer kinderen van buitenlandse ouders en meer alleenstaande ouders. In de diensten voor opvanggezinmen worden meer kinderen opgevangen van Belgische ouders, waarvan de moeder deeltijds werkt. Heeft deze verdeling echter te maken met de voorkeur van de ouders of met het proces van toelating en inschrijving? Dit is niet duidelijk. Alleszins blijkt de deeltijdse arbeid van vrouwen bepalend te zijn voor de stijging van het aantal inschrijvingen en het hoog aantal

deeltijdse verblijfsdagen. De diensten worden daardoor echter op sommige tijdstippen overbelast.

Er zijn ook verschillen naargelang regio. In de regio's waar er meer werkloosheid is, zijn er meer gedeeltelijke inschrijvingen, werken bovendien meer halftijdse kinderverzorgsters in de kinderdagverblijven in nepstatuten. De arbeidsvoorwaarden zijn er slechter. Bovendien zijn er meer diensten voor opvanggezinnen. Uit deze vaststellingen werd de hypothese opgesteld. De drie feiten zouden samenhangen : hoge werkloosheid voor vrouwen, meer deeltdarbeid ook in de dagverblijven en meer opvanggezinnen. Opvanggezinnen zouden meer gerecru-teerd worden in gebieden waar er een slechtere arbeidsmarkt is voor vrouwen. De situatie in Brussel bevestigt deze hypothese. De arbeidsmarkt is er beter, vrouwen werken minder deeltijds. Er zijn dan ook meer voltijdse inschrijvingen. De arbeidsomstandigheden van de kinderverzorgsters zijn beter en het is gekend dat er in Brussel weinig kandidaten zijn om als onthaalgezin te fungeren.

De meeste niet-ervulde vragen worden trouwens gesitueerd in regio's waar er al een zeer hoog aanbod is van kinderopvang. Dit heeft ondermeer te maken met het wegvallen van de familiale netwerken en het normaliseren van institutionele opvang.

6. De demografische Panelstudie van de UIA

De Panelstudie van Belgische huishoudens is een realisatie van het Steunpunt Gezinsdemografisch panel. Het doel van de panelstudie bestaat erin longitudinale gegevens te verzamelen over de verschillende aspecten van de levensomstandigheden van de bevolking. Er worden gegevens gevraagd over scholing, inkomens-situatie, arbeidsmarktsituatie, ... gemeten over verschillende jaren. Het huishouden is de steekproefeenheid. In Vlaanderen worden 2 000 huishoudens bevestigd.

Omdat de steekproef een algemene bevestiging is en niet gericht is op kinderopvang, konden slechts een beperkt aantal gegevens gedistilleerd worden.

In de steekproef, representatief voor Vlaanderen 1991, vindt men gegevens van 508 gezinnen met kinderen jonger dan 12 jaar, die samen 845 kinderen hebben. 'Gebruik van kinderopvang' werd geoperationaliseerd als volgt : kinderopvang niet door de ouders voor een duur van meer dan 4 uur per week. Ongeveer 40% van de gezinnen (202 gezinnen) hebben minstens 1 kind waarvoor kinderopvang gezocht wordt.

Van de kinderen jonger dan 3 jaar wordt 56% opgevangen. Als alle kinderen tot en met 12 jaar samen genomen worden, is het percentage 37%.

Door wie worden de kinderen opgevangen ? Hierbij konden verschillende mogelijkheden aangeduid worden.

Tabel 3.3 Kanalen van kinderopvang per gezin

	AC	%
Grootouders	251	80,0
Thuisgenoot/familie	20	6,4
Opvang in huis	12	3,8
Onthaalmoeder/-gezin	55	17,5
Privé-persoon thuis	19	6,1
Kinderdagverblijf	36	11,5
Andere	18	5,7

Bron : Enquêtegegevens Panelstudie (1991), Eigen verwerking

Globalaal gezien zijn de resultaten gelijklopend met de hiervoor vermelde onderzoeken. De grootouders worden het meest aangesproken. Iets meer dan één op tien kinderen heeft een plaats in een kinderdagverblijf. Voor de onthaalmoeder/-gezinnen werd niet gerefereerd naar de terminologie die door Kind en Gezin gehanteerd worden. Het is dus niet uit te maken welke cijfers verwijzen naar clandestiene versus erkende of onder toezicht staande onthaalmoeders of -gezinnen.

Onthaalmoeders of -onthaalgezinnen hebben een vrij groot aandeel, nl. 17,5% van de kinderen wordt door hen opgevangen. De iets wat vage omschrijving 'bij privé-persoon thuis' heeft een percentage van 6%.

Behalve een aantal algemene gegevens kon met deze data ook gezocht worden naar verbanden. Er werd nagegaan of er een verschil was tussen de opvang van het eerste, tweede en resp. derde kind. Er werd geen verschil gevonden. Blijkbaar blijft men meestal bij een vaste keuze van kinderopvang.

Een tweede relatie is de relatie tussen buitenshuis werken van de moeder en het gebruik van kinderopvang : 10% van de niet-buitenshuiswerkende moeders maken gebruik van kinderopvang, t.o.v. 54% van de deeltijds werkenden en 60% van de voltijds werkenden (significant op 0,05, df = 2).

In een volgende tabel worden vijf gezinsvormen onderscheiden naargelang er enerzijds sprake is van éénouder- versus tweoudergezinnen en het al dan niet werken van de ouders. Énoudergezinnen gebruiken opvallend meer kinderopvang dan tweoudergezinnen : 71% van de werkende en 23% van de niet-werkende éénouder. Vervolgens zijn het de tweoudergezinnen waarvan beide ouders werken die het meest gebruik maken van kinderopvang, nl. 56%. Dit is 11% bij de tweoudergezinnen waarvan één van beide ouders werkt. Tenslotte maakt toch ook 14% van de tweoudergezinnen waarvan beide ouders niet buitenshuis werken gebruik van kinderopvang.

Tabel 3.4 Gebruik van kinderopvang naar gelang huishoudtypen

Typen	%
Eénoudergezin/buitenshuiswerkend	70,8
Eénoudergezin/niet-buitenshuiswerkend	23,1
Tweeoudergezin/één ouder werkt	11,1
Tweeoudergezin/twee ouders werken	56,2
Tweeoudergezin/ouders werken niet	14,3

Bron : Enquêtegegevens Panelstudie (1991), Eigen verwerking

De relatie tussen inkomen en gebruik van kinderopvang kon niet nagegaan worden wegens de te lage respons op de variabele inkomen.

7. Besluit

Eén op vier tot één op twee vrouwen signaleert problemen met kinderopvang. Ook niet-werkenden melden problemen.

Verschillende ouders moeten wegens het gebrek aan plaatsen zich noodgedwongen tevreden stellen met een andere keuze. Men past zich aan aan het aanbod in de streek. Dat de gemaakte keuze niet altijd ideaal gevonden wordt, blijkt uit de bevraging over de grootouders. Eén op vijf moeders van wie de kinderen door de grootouders opgevangen wordt, vindt dit niet de beste opvang voor hun kinderen en ook niet alle grootmoeders zijn onverdeeld gelukkig met hun verantwoordelijkheid.

Ouders blijken meer en meer belang te hechten aan professionele en kwalitatieve opvang. Na de afstand tussen opvang en huis, zijn kwaliteitsvoorwaarden het tweede motief voor een bepaalde keuze. Er wordt kritiek geuit op sommige dagopvangcentra die overvol zouden zijn en een tekort aan personeel hebben. Vooral de deeltijdse opvang van kinderen met daardoor teveel kinderen op bepaalde tijdstippen zou hierin een rol spelen. De buitenschoolse opvang in scholen zou niet aangepast zijn aan de noden van de kinderen.

Hoe ouder het kind, hoe meer kanalen van kinderopvang gebruikt worden. De zomervakantie vraagt het meeste puzzelwerk. De pedagogische dagen van de leerkrachten zijn het moeilijkst op te vangen. Als kinderen ziek zijn, willen ouders liever zelf bij de kinderen blijven of tenminste toch in familiekring opvang voorzien. Dit geldt vooral voor de eerste dagen van de ziekte.

Uit de onderzoeken blijft eveneens dat vooral éénoudergezinnen nood hebben aan kinderopvang en dat ook niet-werkende gebruik maken van kinderopvang.

Deze onderzoeken bevragen de huidige vormen van kinderopvang. Vormt de gerealiseerde behoefte, d.w.z. het gebruik van kinderopvang echter een getrouwe afspiegeling van de preferenties van de ouders? Het blijkt dat er een duidelijk verschil is tussen gerealiseerde en feitelijke wens van kinderopvang (SCP, 1986).

Geen enkele studie geeft aan hoe de vraag naar kinderopvang geformuleerd wordt en hoe die zal evolueren. Men gaat te veel bij de bepaling van de vraag uit van het feitelijk gebruik op dit ogenblik. Ook de politiek van Kind en Gezin is gebaseerd op het feitelijk gebruik. Kinderopvang is trouwens zo belangrijk dat er altijd een oplossing gevonden wordt, maar ten koste waarvan ? En hoe adequaat is de oplossing ?

De behoefte aan kinderopvang bepalen is niet gemakkelijk. Er spelen factoren mee die samenhangen met het gezin en zijn imbedding in de omgeving. Behoeftes aan kinderopvang kan trouwens niet los gezien worden van de vele substitutiemogelijkheden (loopbaanregelingen, ouderschapsverlof, deeltijdarbeid, informele en formele netwerken).

HOOFDSTUK 4

HET BESLISSINGSPROCES TEN AANZIEN VAN HET GEBRUIK VAN KINDEROPVANG

Er is tot nu toe weinig systematisch onderzoek verricht naar de relatie tussen de aanwezigheid van vrouwen op de arbeidsmarkt en het gebruik van formele en informele vormen van kinderopvang en naar de determinanten van kinderopvang. We geven een overzicht van het schaarse onderzoek dat tot nu toe is gebeurd. In de meeste (economische) onderzoeken worden slechts de invloed van een paar factoren nagegaan. De resultaten worden in de eerste paragraaf weer gegeven. In de tweede paragraaf beschrijven we twee Nederlandse onderzoeken die trachten een volledig beeld te schetsen van het beslissingsproces. Kinderopvang kan niet los gezien worden van al de substitutiemogelijkheden. Deze komen in de derde paragraaf aan bod.

1. Mogelijke determinanten

In het beslissingsproces blijkt dat de moeder eerst beslist of ze (blijft) werken of niet en dat de beslissing betreffende kinderopvang op de tweede plaats in het beslissingsproces komt (Groot e.a., 1991). De beslissingsmomenten blijken zich vooral drie maanden na de geboorte te spelen. Eenmaal men besloten heeft om zich niet onmiddellijk terug te begeven op de arbeidsmarkt, kunnen nog weinig elementen zoals prijs, nabijheid van grootouders de beslissing beïnvloeden.

Een tweede vaststelling is dat er een groot *verschil* is in de patronen van kinderopvang tussen buitenshuiswerkende en niet-buitenshuiswerkende moeders (Hotz en Kilburn, 1991, Groot en Maassen, 1992). Verschillende onderzoekers veronderstellen dat het gedrag van buitenshuiswerkende vrouwen met kinderen overeenkomt met het gedrag van vrouwen zonder kinderen. De veronderstelling gaat daarbij aan factoren die te maken hebben met de moeilijkheden met de combinatie arbeid en zorg. Een behoeftenonderzoek zal met deze vaststelling rekening moeten houden.

Zowel uit binnenlands als uit binnenlands onderzoek blijkt de belangrijkste determinant van kinderopvang de *tuwetstelling van de vrouw* (Wilbrink-Griffoen e.a., 1987; van der Hoeven e.a., 1988; Humblot e.a., 1993) te zijn. Daarom werd ook nagegaan welke elementen de beslissing tot arbeidsmarktparticipatie beïnvloeden.

Het aanbod van kinderopvang zou trouwens mee bepaald worden door de arbeidssituatie van vrouwen in de regio (Humblet e.a., zie supra).

Hoewel arbeid van de vrouw een centrale factor is, wil dit niet zeggen dat niet-werkende vrouwen geen nood hebben aan kinderopvang.

Een tweede relatie is de relatie tussen *de prijs en kinderopvang*. Volgens bepaalde onderzoeken speelt er een algemeen prijseffect. Hoe hoger de prijs van een voorziening voor kinderopvang, des te kleiner de kans op gebruik (Singer en Tijdens, 1991). Andere onderzoeken nuanceren deze vaststelling. Vooral bij niet-werkende moeders is de vraag naar kinderopvang meer gevoelig voor de veranderingen in de *prijs* van kinderopvang. Bij werkende moeders speelt de prijs minder een rol. Vrouwen die reeds beroep doen op kinderopvang zouden niet erg gevoelig zijn voor prijsschommelingen, terwijl dit voor vrouwen die (nog) geen kinderopvang gebruiken, wel het geval is (Hofferth en Wissoker, 1992). Vrouwen die geen kinderopvang gebruiken zullen dus harder gestimuleerd worden door een prijsdaling dan vrouwen die reeds kinderopvang gebruiken.

Of een prijsverlaging ook een invloed uitoefent op de arbeidsparticipatie, zou ondermeer afhangen van het aantal beschikbare arbeidsplaatsen. Als de prijzen dalen en er zijn een voldoende aantal arbeidsplaatsen beschikbaar, zouden meer vrouwen buitenshuis gaan werken.

Er is geen eenduidigheid over de invloed van het inkomen op de keuze van opvangvormen en over de juiste invloed van de prijs. Het gebrek aan eenduidigheid zou ondermeer te maken kunnen hebben met de grote verschillen in het aanbod tussen de landen. In landen waar er weinig voorzieningen zijn van kinderopvang (zoals Groot-Brittannië, Nederland, Duitsland) zijn de criteria voor toelating eerder restrictief en wordt er voorrang geven aan kinderen van alleenstaande ouders, probleemgezinnen, etc. Hoe meer voorzieningen er zijn in een land, hoe groter het evenwicht in de balans naar sociale afkomst, status van de ouders. In Denemarken zijn het zelfs voornamelijk de hogere klassen die beroep doen op de officiële voorzieningen. In hoeverre er een verschil in Vlaanderen is naargelang socio-economische status zou moeten onderzocht worden.

Welke invloed zouden financiële voordelen hebben op het gebruik van kinderopvang? Heeft dit bovendien een invloed op arbeidsparticipatie van vrouwen?

Belastingsvoordelen voor kinderopvang zouden eenzelfde rol spelen als de prijs van kinderopvang in het beslissingsproces. *Belastingaftrek van kosten* voor kinderopvang heeft tot gevolg dat het gebruik van kinderopvang meer verspreid zou worden over alle lagen van de bevolking, vooral bij vrouwen met een laag inkomen. De uitgaven voor kinderopvang zouden stijgen, maar de participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt zou hierdoor slechts weinig veranderen, slechts heel licht stijgen. Er is alleszins geen rechtstreekse relatie tussen arbeidsmarktparticipatie en vraag naar kinderopvang (zie supra). Kinderopvang is noch een noodzakelijke noch een voldoende voorwaarde tot arbeidsparticipatie van vrouwen. Ook andere variabelen zijn belangrijk zoals de beroepsverbondenheid en de kwa-

liteit van het werk (Elchardus en Martin, zie supra). Een groot deel van de vrouwen die kinderopvang gebruiken, zijn niet tewerkgesteld.

Wanneer het rechtstreekse loon van de vrouw verhoogt, stijgt het arbeidsmarktaanbod, terwijl een verlaging van de prijs van kinderopvang slechts weinig invloed heeft op het arbeidsmarktaanbod (Groot en Maassen, 1992). Het eigen loon speelt vooral een rol in de beslissing te blijven werken na de bevalling (Leibowitz, e.a., 1992).

Naargelang het inkomen en de aanwezigheid van andere kinderen - schaalvoordelen gaan dan spelen - zouden bepaalde vormen van kinderopvang de voorkeur krijgen. Andere onderzoeken spreken dit echter tegen. Noch de hoogte van het inkomen noch de prijs van de kinderopvang zou een invloed hebben op de keuze van type van kinderopvang. Financiële variabelen spelen weinig bij de beslissing over de keuze van kinderopvang. Hoewel informele opvang door familieleden meestal minder duur is, blijkt de keuze niet beïnvloed te worden door het loon en inkomen, noch door belastingvoordelen. Wel zou het opleidingsniveau een rol spelen, evenals de nabijheid van grootmoeders. Dit laatste blijkt vooral belangrijk te zijn voor de opvang van heel jonge kinderen (Leibowitz e.a., 1992).

Uit een aantal onderzoeken blijkt dat de kwaliteit weinig invloed heeft in het beslissingsproces. Zo vond meer dan 95% van de ouders die gebruik maakten van kinderopvang dat de kinderopvang van hoge kwaliteit was. Ook uit het onderzoek in Limburg (zie supra) blijken 88% van de ouders tevreden te zijn, ook al heeft de helft niet de eerste keuze van opvang kunnen realiseren. Is dit een zaak van cognitieve dissonantie (Groot en Maassen, 1992)? In een ander onderzoek werd de kwaliteit van de zorg geoperationaliseerd als ratio staf per kind en ook dit had geen invloed op het beslissingsproces (Hofferth en Wissoker, 1992).

Men weet heel weinig over de preferenties van ouders voor soorten kinderopvang. Men weet immers niet welke kenmerken ouders toeschrijven aan de verschillende soorten kinderopvang en welke voorkeur ze dan hebben (Singer en Tjifdems, 1991). Alleen als men weet dat b.v. ouders denken dat kinderkribben duur zijn en men weet dat ouders kosten belangrijk vinden, kan men de voorkeur voor een bepaald soort opvang interpreteren.

2. Het beslissingsproces in kaart

Twee Nederlandse onderzoeken hebben het beslissingsproces van ouders in kaart gebracht. Het eerst onderzoek betreft het beslissingsproces van ouders met kinderen tot 4 jaar (Wilbrink-Griffioen e.a., 1987). Het tweede onderzoek gaat na welke de determinanten zijn van buitenschoolse opvang van kinderen van 4 tot en met 12 jaar (van der Hoeven e.a., 1988). De resultaten zijn gelijklopend voor beide onderzoeken, enkel de variabele 'reeds ervaring met kinderopvang' speelt extra mee bij de determinanten van buitenschoolse opvang. We geven in het kort de belangrijkste resultaten van beide onderzoeken weer.

Het al dan niet werken van de vrouw is de belangrijkste determinant van kinderopvang en buitenschoolse opvang. Voor niet werkende vrouwen is het hebben van een activiteit buitenshuis eveneens een bepalende factor.

We zullen eerst het beslissingsproces van *buitenshuiswerkende vrouwen* nagaan.

Bij de keuze al dan niet betaalde arbeid te blijven verrichten na de bevalling spelen verschillende motieven een rol. Het gaat over de aard van het werk, het eigen inkomen, de sociale contacten en het gevoel van eigenwaarde. Het zijn dan ook vooral hooggeschoolde vrouwen die blijven werken. Zowel opleiding als hoogte van het inkomen zijn de belangrijkste variabelen. In het Nederlands onderzoek wordt niet gespecificeerd welk inkomen belangrijk is, hier komen we later nog op terug. Hoe hoger het niveau van de opleiding van vrouwen, hoe meer vrouwen werken. Dit effect wordt echter kleiner als het gezin uit meer dan drie kinderen bestaat. Doordat de vrouw geen of weinig arbeidstijd inlevert, is er een stijgende werkbelasting in het gezin. Het inkomen stijgt of blijft op eenzelfde hoogte.

Het gebruik van buitenschoolse opvang blijft eveneens beïnvloed te worden door de ervaring die men reeds voordien had met kinderopvang. Bovendien verminderd de aanwezigheid van een tiener in het gezin het gebruik van de voor- en naschoolse opvang, als in het gezin tenminste de voorkeur uitgaat naar het informeel, onbetaald circuit.

Het gebruik van buitenschoolse opvang is niet enkel afhankelijk van de deelname aan het arbeidsproces. Ook de gezinnen waarvan *vrouwen niet deelnemen aan het arbeidsproces* maken gebruik van kinderopvang. Welke elementen hebben een invloed op de wens tot betaalde arbeid? De aanwezigheid van kinderopvang blijkt vooral bij vrouwen die wel willen werken een rol te spelen. Een op drie vrouwen uit dit Nederlands onderzoek (kinderen -4 jaar) vermelden het ontbreken van kinderopvang als een reden waarom men niet werkt.

Ook de rol van de partner is belangrijk in het beslissingsproces. Zoals reeds vermeld geeft 22% van de vrouwen aan dat ze ernstig zouden overwegen buitenshuis te gaan werken als ze de verzorging en de opvang van de kinderen met hun partner zouden kunnen delen.

De afstemmingsproblematiek werk en gezin speelt een belangrijke rol bij de wens tot betaalde arbeid. De problemen die aangehaald worden zijn: opvangproblemen omdat de partner werkt, kosten van kinderopvang, onvoldoende mogelijkheden tot kinderopvang (zowel betaalde als onbetaalde vormen) en de ervaren emotionele problemen omdat het kind op opvang is aangewezen. Als men reeds buitenshuis actief is, werkt dit remmend op de realisering van de wens tot betaalde arbeid.

Voor vrouwen die niet werken blijkt de beslissing tot kinderopvang en buitenschoolse opvang in grote mate beïnvloed te worden door het gebruik van kinderopvang door significante anderen in de omgeving. Blijkbaar trekken de werkende ouders de niet-gebruikers over de streep. Maar er zijn ook mechanismen die het gebruik afremmen. Vooral vrouwen die niet werken (en ook niet willen werken)

leggen de nadruk op het moederschapsideaal : de kinderen zijn te jong en zij willen niets missen van de opvoeding van de kinderen.

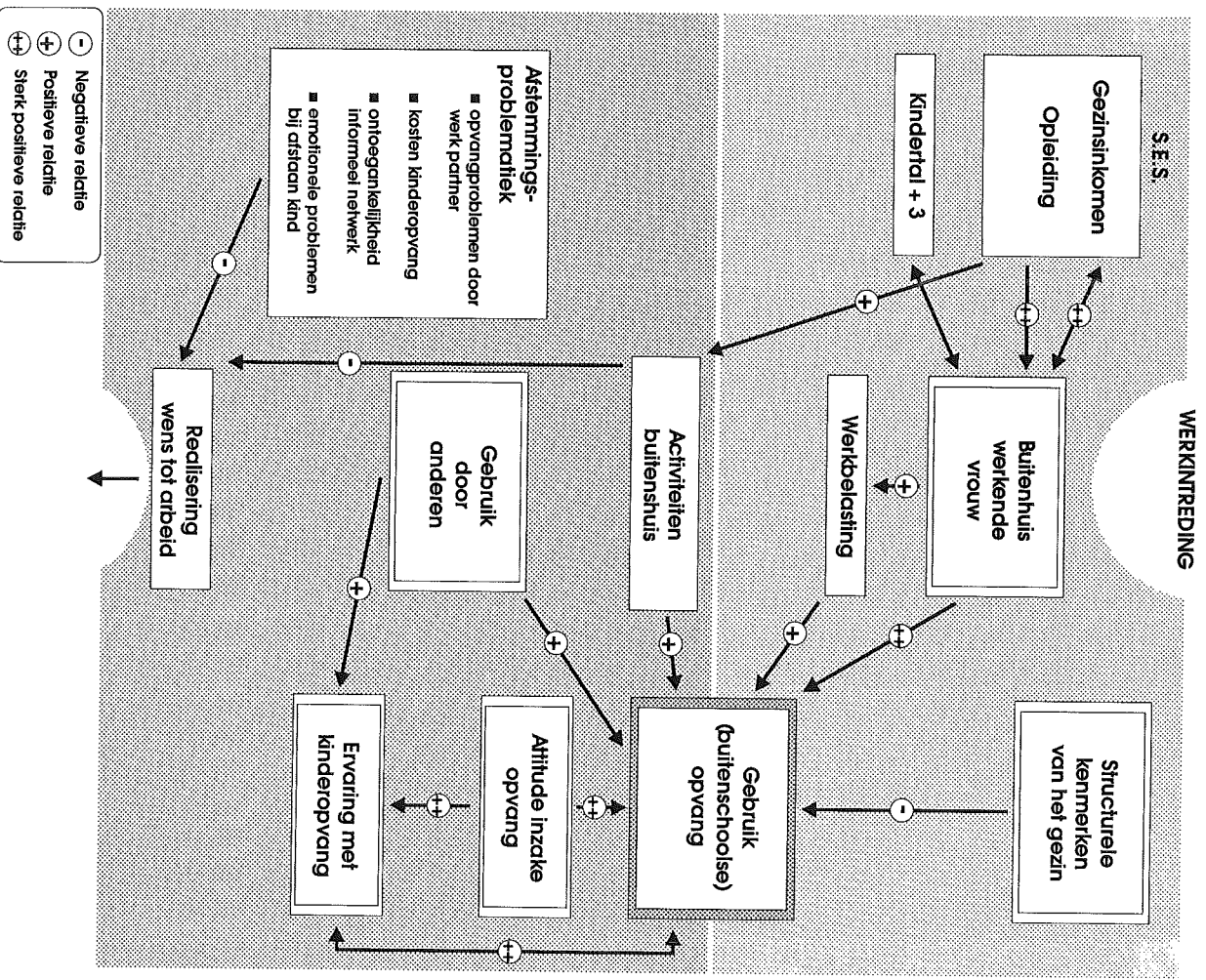
De voorkeur voor de verschillende vormen van opvang is (in Nederland) afhankelijk van de deelname van de vrouw aan het arbeidsproces en van de opvattingen over de verschillende vormen van kinderopvang. De voorkeur is afhankelijk van de bekendheid, de aanwezigheid en van de mate waarin men denkt dat de waarden die men zelf belangrijk vindt terug te vinden zijn in die bepaalde vorm van opvang. Over dit thema is in Vlaanderen nog geen onderzoek gedaan. De verschillende opvangvormen kunnen dan gerangschikt worden naar gelang aanwezigheid, bekendheid, waardering en geschiktheid. In Nederland was de bekendheid met de verschillende opvangvormen gering en de vraag is of de situatie in Vlaanderen verschillend is.

Wat kunnen we dan besluiten ?

Er zijn *drie individuele factoren* die het gebruik van (buitenschoolse) kinderopvang direct beïnvloeden : de ervaring met kinderopvang, de deelname van de vrouw aan het arbeidsproces, de houding tegenover kinderopvang die op zijn beurt samenhangt met de gehanteerde opvoedingstheorie. Er zijn *twee contextuele factoren* : het gebruik van kinderopvang door significante anderen in de directe leefomgeving en structurele kenmerken van het gezin zoals de leeftijd van het jongste kind, de aanwezigheid van een tiener (voor buitenschoolse opvang) en aantal kinderen.

In het volgende schema wordt het model van de determinanten van (buitenschoolse) opvang gevisualiseerd. De onderste helft wordt bepaald door de wens tot betaalde arbeid. De bovenste helft van het schema wordt bepaald door de arbeidsdeelname van de vrouw.

Schema 4.1 Achtergronden van de arbeidssituatie van vrouwen in relatie tot het gebruik van buitenschoolse opvang (van der Hoeven, e.a., 1988)

Toch nog even een waarschuwing bij dit model. Het schema toont het beslissingsproces van Nederlandse ouders. Het proces van Belgische ouders zal in grote lijnen overeenkomen, maar toch zullen er verschillen zijn. Één voorbeeld kan dit staven. De arbeidsparticipatie van Nederlandse vrouwen verschilt in grote mate van de participatie van Belgische en Vlaamse vrouwen. Nederlandse vrouwen werken minder als ze kinderen hebben en werken meer deeltijds. Volgens Henkers e.a. (1992) zijn deze verschillen voornamelijk te wijten aan verschillen in gedrag en niet zozeer aan verschillen in omstandigheden zoals aantal kinderen, leeftijd van de kinderen, etc. Het negatieve effect van de aanwezigheid van kinderen op de arbeidsmarktparticipatie van vrouwen is in België (Vlaanderen) veel kleiner dan in Nederland. De hoogte van het netto-uurloon van de vrouw zou een positief effect hebben en de hoogte van het inkomen zou een negatief effect hebben op de kans dat de echtgenote een job heeft. Dit geldt zowel in België als in Nederland. Het grote verschil tussen België en Nederland ligt echter in de relatie tussen aantal uren arbeidstijd (van vrouwen) en het netto-uurloon. In België is er een negatieve relatie tussen het netto-uurloon en het aantal uren dat vrouwen werken. In Nederland is dit net omgekeerd. Het inkomen van de partner heeft geen enkele invloed op het aantal uren dat de vrouw werkt in België, terwijl dit in Nederland een negatief effect heeft. Vrouwen zijn dus in België economisch zelfstandiger. Tenslotte zal de aanwezigheid van een meer uitgebreid netwerk van kinderopvang in België zeker een rol spelen.

3. Een overheidsbeleid inzake kinderopvang

Het beleid kan de arbeidsparticipatie van vrouwen trachten te stimuleren door de combinatie arbeid en gezin te vergemakkelijken. Welke voorkeuren hebben de gezinnen in dit verband?

Uit onderzoek in Vlaanderen anno 1984 (Mens en Ruimte, 1984) bleek dat het creëren van voldoende gesubsidieerde voorzieningen de minste voorkeur genoot (toch nog 25% van de beroepsactieve moeders), terwijl verlof zonder wedde maar met een garantie tot terugkeer naar dezelfde beroepsactiviteit de meeste voorkeur kreeg. Er blijkt echter een groot verschil tussen moeders met beroepsactiviteit en thuiswerkende en werkloze moeders.

In een enquête van het CBGS (Deschamps, e.a., 1987) werd gevraagd naar de voorkeur betreffende beleidsmaatregelen om de verhouding gezin/arbeid te verbeteren.

Allereerst preferert men *inkomensverhogende* maatregelen zowel voor huisvrouwen (zoals pensioen voor huisvrouwen) als voor werkende en niet werkende vrouwen (hogere kinderbijslag, BTW-verlaging).

Op de tweede plaats komen maatregelen die de *beschikbare tijd vergroten* zoals arbeidstijdverkorting zonder loonverlies, glijdende werkuren en flexibelere arbeidsorganisatie, opvangmogelijkheden voor kinderen en tenslotte herscholing van huisvrouwen.

Buitenshuiswerkende vrouwen kennen een hogere prioriteit toe aan een vergoeding voor huisvrouwen. Dit zou er op kunnen wijzen dat een aantal actieve vrouwen bereid is om minder uren te werken indien er een looncompensatie tegenover staat.

In het algemeen wenst men meer beschikbare tijd, maar is men niet bereid om hiervoor een deel van het inkomen op te offeren.

Maatregelen die dus een bijdrage vormen in de financiële lasten (compensatie door geleden verlies door veranderingen in de arbeidssituatie van de vrouw) hebben voorkeur boven beleidsmaatregelen die de combinatie betaalde arbeid en ouderschap vergemakkelijken. Binnen dit laatste pakket geniet *flexibiliteit in de werksituatie* de voorkeur: glijdende werkuren, arbeidsduurverkortung zonder loonverlies en uitbreiding van betaald verlof. Er is een geringe vraag naar uitbreiding van het netwerk van collectieve voorzieningen. Enkel op gebied van voor- en naschoolse opvang is een uitzondering merkbaar.

Als echter de voorkeuren van de gezinnen gekend zijn, is het nog niet zeker of het beleid effect heeft. Onder welke condities en voorwaarden heeft b.v. een stimulerend beleid ten aanzien van kinderopvang effect als er bepaalde mensen door hun houding t.o.v. opvoeding en kinderopvang afwijzend zijn? Men gaat er bovendien vanuit dat een positief oordeel over een bepaald gedrag ook samenhangt met de intentie om zich op die bepaald manier te gedragen. Er ontbreekt dus nog een bepaald element in deze onderzoeken. Zo zou na de vraag over acceptatie en voorkeur voor bepaalde beleidsmaatregelen ook moeten gepeld worden naar de gedragsintentie: als een bepaalde maatregel zou ingevoerd worden, zou dit uw gedrag beïnvloeden? Ook deze vraag geeft nog geen zekerheid over een toekomstige verandering van gedrag, maar blijkt toch een duidelijker beeld te geven (van der Hoeven, 1988).

HOOFDSTUK 5

TOT SLOT, NA AL HET LEEZEN

Verskillende maatschappelijke en demografische factoren bepalen de groeiende vraag naar kinderopvang. Deze evolutie werd in het eerste hoofdstuk geschetst. In het tweede hoofdstuk werd het aanbod in Vlaanderen weergegeven. In het derde hoofdstuk werd het feitelijk gebruik verder uitgediept aan de hand van resultaten van verschillende enquêtes. In het vierde hoofdstuk tenslotte wordt het onderzoek naar mogelijke determinanten en hun samenhang gebundeld.

De opvang van kinderen binnen de familie blijft dalen, een trend die zich zeker verder zal zetten.

Er is nood aan een gedifferentieerd aanbod van kinderopvang, waarbij men rekening houdt met het verschillend behoeftepatroon en de uiteenlopende arbeidssituaties van ouders. In het licht van de flexibilisering van de arbeidsorganisaties is het belang van de harmonisering van openingsuren met de werktijden van de ouders belangrijk. Een belangrijk aspect van kinderopvang dient de soepelheid te zijn, zodanig dat kan ingespeeld worden op verschillende noden van gezinnen.

Er kan onderscheid gemaakt worden naargelang de duur van de opvangbehoefte (enkele uren, halve dagen, hele dagen), frequentie van de behoefte, regelmaat van de behoefte (vaste dagen, wisselende dagen, incidenteel b.v. wegens ziekte). De aard van de opvangbehoefte is afhankelijk van de leeftijd van het kind en daarmee samenhangend het al dan niet schoolgaan. Gewone dagopvang en buitenschoolse opvang mogen echter zeker niet als twee aparte zaken beschouwd worden.

Het grote probleem bij al de enquêtes is dat men er vanuit gaat dat het feitelijk gebruik de behoeften van ouders weerspiegelt. Dit uitgangspunt stellen wij echter in vraag. Geen enkele studie geeft aan hoe de vraag naar kinderopvang geformuleerd wordt en hoe die verder zal evolueren. In een beleid dat opvang wil stimuleren moet bovendien rekening gehouden worden met de preferenties van ouders.

Een onderzoek naar de determinanten van kinderopvang in Vlaanderen zou het geschetste model uit hoofdstuk 4 kunnen volgen. Volgens het model zijn er zowel individuele als contextuele factoren die het gebruik van (buitenschoolse) kinderopvang beïnvloeden. We noemen de factoren die het proces direct beïnvloeden.

Er zijn drie *individuele factoren* : de ervaring met kinderopvang, de deelname van de vrouw aan het arbeidsproces, de houding tegenover kinderopvang die op zijn beurt samenhangt met de gehanteerde opvoedingstheorie.

Er zijn twee *contextuele factoren* : het gebruik van kinderopvang door significante anderen in de directe leefomgeving en structurele kenmerken van het gezin zoals de leeftijd van het jongste kind, de aanwezigheid van een tiener (voor buitenschoolse opvang) en aantal kinderen.

Indirecte factoren hebben te maken met de beslissing van de moeder om buitenshuis te werken en al dan niet activiteiten buitenshuis te ontplooien.

Er zijn ook andere leemten in het onderzoek.

Men weet niet welke kenmerken ouders toeschrijven aan de verschillende vormen van kinderopvang en welke voorkeur ze dan hebben. Mensen beslissen meestal op grond van beperkte informatie en stereotype kennis. Waarom zijn ouders voor of tegen bepaalde vormen van opvang? Via welke kanalen hebben ouders toegang tot informatie over opvangvoorzieningen? De verschillende opvangvormen kunnen dan gerangschikt worden naargelang aanwezigheid, bekendheid, waardering en geschiktheid.

Sluit het aanbod aan bij de preferenties van de ouders? Kinderopvang is zo belangrijk dat er altijd een oplossing gevonden wordt, maar ten koste waarvan? En hoe adequaat is de oplossing?

De opvang door de grootouders blijft toch nog een omvangrijke plaats innemen. Wat vinden de ouders hiervan? Is dit een vrije keuze? Hoe wegen ouders de kosten en baten af? In welke mate spelen opvoedkundige opvattingen een rol in dit beslissingsproces? In hoeverre spelen maatregelen getroffen door de overheid in op dit proces? Welke rol heeft Kind en Gezin? Na de vraag over acceptatie en voorkeur voor bepaalde beleidsmaatregelen zou ook gepeild kunnen worden naar gedragsintenties : als een bepaalde maatregel zou ingevoerd worden, zou dit uw gedrag beïnvloeden?

Ook over het aanbod zelf kunnen vragen gesteld worden.

Wat vinden de grootouders zelf van hun rol? Wat is het statuut van een opvanggezin? Zal de stijging van opvanggezinne bij de diensten voor opvanggezinne blijven duren? Is er bereidheid bij de verschillende diensten om een flexibel aanbod te bieden?

Een laatste leemte in het onderzoek waarover we het binnen deze studie niet over gehad hebben, zijn marktstudies. Er zijn nog geen marktstudies gebeurd waarbij men rekening houdt met de regio, de arbeidsevolutie, de kosten, etc (Van Dongen, 1992). Men weet niet welke prijs ouders bereid zijn te betalen.

In dit verslag werd een overzicht gegeven van recente studies over het gebruik van kinderopvang. Het verslag toont duidelijk de leemten aan in het onderzoek en geeft een duidelijke aanzet voor een bevraging in Vlaanderen.

HOOFDSTUK 6

BEVOLKINGS- EN ARBEIDSMARKTGEGEVENS :

VANDAAG EN MORGEN

1. Inleiding

In dit hoofdstuk groeperen we gegevens over bevolking en arbeidsmarkt voor Vlaanderen per arrondissement. We bekijken achtereenvolgens de samenstelling van de huishoudens met ongehuwde kinderen, het aantal geboorten en de arbeidsmarktparticipatie van vrouwen. Deze variabelen hebben ongetwijfeld invloed op de vraag naar kinderopvang.

Gebortencijfers en gegevens over arbeidsmarktparticipatie van vrouwen worden eveneens vooruitberekend tot 1997.

De samenstelling van de huishoudens wordt eerst geschetst voor huishoudens met ongehuwde kinderen, niet gespecificeerd naar leeftijd van het kind. Dat levert een algemeen beeld op van Vlaamse huishoudens met kinderen. Vervolgens gaan we meer gedetailleerd in op huishoudens met kinderen jonger dan 6 jaar. In de beschikbare gegevens van de bevolkingstelling maakt het NIS slechts onderscheid tussen huishoudens met kinderen jonger dan 21 jaar en die met kinderen jonger dan 6 jaar. Gegevens voor huishoudens met kinderen jonger dan 3 jaar - de categorie die gebruik maakt van kinderopvang - zijn niet afzonderlijk beschikbaar.

De term 'familiekern' slaat op een bloedverwantschap in de eerste graad, tussen ouder en kind dus. Een huishouden met 1 familiekern bestaat minstens uit één ouder en zijn/haar kind. Een huishouden met b.v. 2 familiekernen bestaat dan uit twee ongehuwde samenwonenden (al dan niet partners), elk met hun kind(eren).

De geboorten per arrondissement worden weergegeven voor de 3 meest recente jaren. De prognoses lopen tot 1997. Let op : de percentages tellen geen vruchthaarheidscijfers voor (d.w.z. de gemiddelde afstamming per vrouw), maar wel het aantal kinderen voortgebracht in een bepaald kalenderjaar door 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd.

De gegevens over de arbeidsmarktparticipatie van vrouwen zijn herberekeningen¹. De meest betrouwbare tewerkstellingsgegevens, nl. deze van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid (MTA), beschikken niet over de variabelen leeftijd en arrondissement. Het RIZIV is de enige administratieve bron die zowel de leeftijd als het arrondissement van de werkende beroepsbevolking in aanmerking neemt, maar deze cijfers zijn op zich onvoldoende betrouwbaar. Gaan we ervan uit dat de afwijkingen in de RIZIV-gegevens gelijk verdeeld zijn over de verschillende leeftijden en arrondissementen, dan kunnen we deze gegevens extrapoleren naar de cijfers van het MTA. Zo bekomen we de meest betrouwbare benadering van de tewerkstelling naar arrondissement en leeftijdsgroep. Deze bewerking werd uitgevoerd voor alle loontrekkende vrouwen. Bovendien werden enkel de vrouwen tussen 20 en 45 jaar weethouden, de leeftijd waarop het meest van kinderopvang wordt gebruik gemaakt.

De prognoses van arbeidsmarktparticipatie werden volgens twee scenario's uitgetekend. We veronderstellen in beide scenario's dat de trend van verhoogde participatie van vrouwen zich doorzet. In het eerste scenario worden de participatiegraden van bepaalde leeftijdsgroepen overgedragen naar de oudere leeftijdsgroep vijf jaar later. We spreken van een verschuiving van leeftijdsklassen. Het tweede scenario gaat voort op dezelfde hypothese en voegt eraan toe dat de participatiegraden van de diverse arrondissementen tenderen naar het Vlaamse gemiddelde. De Vlaamse structuur van participatiegraden wordt dan toegepast op de arrondissementen.

Het combineren van de drie variabelen: gezinsstructuur, gebooten en arbeidsmarktparticipatie, maakt het mogelijk een arrondissement te typeren en de regionale vraag naar kinderopvang in te schatten. We hebben per arrondissement een fiche opgesteld waarin deze gegevens overzichtelijk worden voorgesteld. Naast de 3 genoemde variabelen, wordt ook de leeftijdsstructuur van kinderen en volwassenen per arrondissement in kaart gebracht.

2. Gezinnen met kinderen

De gemiddelde grootte van een particulier huishouden in Vlaanderen bedraagt 2,64 personen, zo blijkt uit tabel 6.1 op volgende bladzijde.

In Limburg zijn de particuliere huishoudens gemiddeld groter dan het Vlaamse gemiddelde. Het aandeel echtparen met ongetrouwde kinderen is er dan ook relatief hoog.

¹ Voor een meer gedetailleerde beschrijving en verdediging van deze werkwijze, zie Gos E., Holderbeke F., Racolet J., *De arbeidsmarkt in Limburg*, Leuven, HIVA, 1993.

Tabel 6.1 Aantal huishoudens en gemiddelde grootte, en particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type, per arrondissement (Vlaams Gewest, 1991)

	Aantal huishoudens	Gemiddelde grootte van het huishouden	Huishouden met ongehuwde kinderen			Aandeel echtparen met kinderen/totaal huishoudens	Aandeel alleenstaanden met kinderen/totaal huishoudens
	Abs.		Echtparen met kinderen Abs.	Vaders met kinderen Abs.	Moeders met kinderen Abs.	%	%
Antwerpen	388 492	2,35	122 693	6 381	24 491	31,58	7,95
Mechelen	113 549	2,56	43 669	1 835	6 653	38,46	7,48
Turnhout	136 047	2,79	64 113	2 036	7 405	47,13	6,94
Halle-Vilvoorde	204 222	2,61	81 758	3 810	14 175	40,03	8,81
Leuven	169 887	2,52	64 603	2 474	9 456	38,03	7,02
Brugge	102 687	2,53	38 817	1 529	6 567	37,80	7,88
Diksmuide	16 870	2,76	7 486	260	830	44,37	6,46
Ieper	37 758	2,71	16 099	537	1 977	42,64	6,66
Kortrijk	102 981	2,65	43 668	1 404	5 639	42,40	6,84
Oostende	58 256	2,33	18 267	931	3 796	31,36	8,11
Roeselare	49 934	2,72	21 841	634	2 625	43,74	6,53
Tielt	30 356	2,78	14 056	436	1 382	46,30	5,99
Veurne	21 155	2,46	7 189	337	1 298	33,98	7,73
Aalst	97 452	2,62	40 234	1 466	6 399	41,29	8,07
Dendermonde	67 625	2,67	28 754	1 056	4 251	42,52	7,85
Eeklo	29 523	2,62	11 847	476	1 802	40,13	7,71
Gent	193 964	2,47	68 478	3 094	12 135	35,30	7,85
Oudenaarde	41 563	2,66	16 799	641	2 520	40,42	7,61
Sint-Niklaas	79 786	2,66	32 945	1 221	4 772	41,29	7,51
Hasselt	128 778	2,82	59 989	1 926	8 179	46,58	7,85
Maastricht	67 705	2,97	35 289	974	3 770	52,12	7,01
Tongeren	64 448	2,80	29 710	996	4 142	46,10	7,97
Totaal Vlaams Gewest	2 153 038	2,64	868 304	34 451	135 562	41,07	7,45

Bron: Eigen bewerkingen op NIS-bevolkingscijfers

Oostende en Antwerpen hebben de laagste gemiddelde gezinsgrootte. Het aandeel éénoudergezinnen is er relatief hoog en het aandeel echtparen met kinderen daarentegen laag. Ook in Gent en Veurne zien we een lage gemiddelde gezinsgrootte en een relatief laag aandeel echtparen met kinderen, maar minder uitgesproken dan in Oostende en Antwerpen.

Opmerkelijk is het hoge percentage éénoudergezinnen in het arrondissement Halle-Vilvoorde : 8,81%. Ook in Aalst en Tongeren ligt dit percentage hoog.

Arrondissementen waar relatief veel éénoudergezinnen voorkomen, zijn te beschouwen als aandachtsgebieden voor kinderopvang. Een werkende alleenstaande ouder heeft ongetwijfeld behoefte aan kinderopvang.

Tabel 6.2 Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (Vlaams Gewest, 1991)

	1 kind	2 kinderen	3 kinderen en meer	Familiekernen Abs.	Totaal %	Kinderen
Echtn. + ongeh. kind.	172 415	72 763	10 091	255 269	86,54	349 155
Alleenst. + ongeh. kind.	67,54	28,50	3,95	100,0		
Echtn. + ongeh. kind.	13 289	2 506	283	16 078	5,45	19 178
Echtn. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	82,65	15,59	1,76	100,0		
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	2 361	752	124	3 237	1,10	4 251
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	72,94	23,23	3,83	100,0		
Echtn. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	385	51	7	443	0,15	508
Echtn. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	86,91	11,51	1,58	100,0		
Echtn. + ongeh. kind. + andere pers.	1 871	706	138	2 715	0,92	3 720
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	68,91	26,00	5,08	100,0		
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	7 760	1 869	237	9 866	3,34	12 235
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	78,65	18,94	2,40	100,0		
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	5 618	1 542	206	7 366	2,50	9 342
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	76,27	20,93	2,80	100,0		
Totaal	203 699	80 189	11 086	294 974	100,00	398 389
	69,06	27,18	3,76	100,0		

* Huishoudens met 2 of 3 familiekernen

Echtn. = echtgenoten

Alleenst. = alleenstaande

Ongeh. kind. = ongehuwde kinderen

Pers. = personen

Cijfers in italic = rijpercentages

Bron : Eigen berekeningen op NIS-bevolkingscijfers 1991

Tabel 6.2 geeft een beeld van de samenstelling van de huishoudens met kinderen jonger dan 6 jaar. Het overgrote deel van de Vlaamse huishoudens kent een tradi-

tionele samenstelling : 86% bestaat uit echtgenoten en ongehuwde kinderen. Alleenstaanden met ongehuwde kinderen maken 5% uit van de Vlaamse huishoudens. Alleenstaanden hebben relatief meer 1 kind dan de huishoudtypes met echtgenoten, die hebben vaker 2 of meer kinderen.

Het aandeel alleenstaanden met ongehuwde kinderen en andere personen ligt betrekkelijk hoog : 3%. Dit huishoudtype heeft relatief meer 2 kinderen en meer dan de andere types alleenstaanden. Allicht gaat het hier overwegend om huishoudens samengesteld uit ongehuwden (al dan niet partners) waarvan 1 partner kinderen heeft, al dan niet afkomstig uit vorige huwelijken/relaties. Ook huishoudens met 2 of 3 familiekeren hebben relatief meer 2 en meer kinderen. In dit type hebben de samenwonende ongehuwden elk kinderen.

In de fiches op het einde van dit hoofdstuk worden de gegevens van tabel 6.2 per arrondissement uitgesplitst. De belangrijkste verschillen tussen de arrondissementen overlopen we kort.

Tongeren, Hasselt, Eeklo, Dendermonde, Aalst, Oostende en Halle-Vilvoorde hebben procentueel meer huishoudens met 1 kind dan het Vlaams percentage.

In Antwerpen, Halle-Vilvoorde en Oostende zijn er meer alleenstaanden met kinderen dan gemiddeld in Vlaanderen. Ook in Gent is dat zo, doch in mindere mate. In de veronderstelling dat alleenstaanden relatief meer beroep moeten doen op opvang, zou het kunnen dat in die arrondissementen de behoefte aan opvang groter is dan gemiddeld. Verder blijkt het percentage echtgenoten met ongehuwde kinderen bijzonder hoog in Turnhout, Ieper, Diksmuide, Kortrijk, Tielt, Roeselare en Maseik.

3. Geboorten

Tabel 6.3 Aantal geboorten en aandeel per 100 vrouwen : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 19997) per arrondissement (Vlaams Gewest)

		Geboorten			Prognoses		
		1990	1991	1992	1993	1995	1997
Antwerpen	Abs.	11 506	11 791	11 693	11 353	11 368	11 212
	%	5,9	6,1	6,1	5,9	6,0	6,0
Mechelen	Abs.	3 508	3 467	3 598	3 698	3 681	3 602
	%	5,5	5,5	5,8	6,0	6,0	5,9
Turnhout	Abs.	4 797	4 671	4 620	5 130	5 134	5 052
	%	5,5	5,4	5,3	6,0	6,0	6,0
Halle-Vilvoorde	Abs.	6 131	6 228	6 058	6 483	6 477	6 365
	%	5,2	5,3	5,2	5,7	5,7	5,7
Leuven	Abs.	5 042	5 078	5 121	5 481	5 437	5 324
	%	5,3	5,3	5,5	5,9	5,9	5,8
Brugge	Abs.	3 023	3 219	3 256	3 235	3 256	3 234
	%	5,4	5,8	5,9	5,8	6,0	6,0
Diksmuide	Abs.	608	624	603	569	571	561
	%	6,3	6,5	6,4	6,0	6,1	6,0
Ieper	Abs.	1 306	1 441	1 339	1 205	1 222	1 222
	%	6,2	6,9	6,4	5,8	5,9	6,0
Kortrijk	Abs.	3 478	3 578	3 478	3 442	3 461	3 428
	%	5,9	6,1	6,0	5,9	6,0	6,0
Oostende	Abs.	1 510	1 649	1 37	1 629	1 670	1 676
	%	5,4	5,9	5,5	5,8	6,0	6,0
Roeselare	Abs.	1 809	1 696	1 698	1 681	1 697	1 684
	%	6,3	5,9	6,0	6,0	6,1	6,1
Tielt	Abs.	1 100	1 084	1 101	1 057	1 072	1 073
	%	6,2	6,1	6,2	5,9	6,0	6,0
Yeuune	Abs.	679	655	727	629	652	658
	%	6,4	6,2	6,8	5,8	6,0	6,0
Aalst	Abs.	2 671	2 679	2 765	3 262	3 271	3 217
	%	4,8	4,8	5,0	5,9	6,0	6,0
Dendermonde	Abs.	2 123	2 045	2 105	2 286	2 314	2 302
	%	5,4	5,1	5,3	5,8	6,0	6,0
Eeklo	Abs.	876	844	903	942	957	953
	%	5,3	5,1	5,6	5,9	6,0	6,1
Gent	Abs.	5 890	6 186	6 014	6 247	6 234	6 116
	%	5,6	5,9	5,8	6,0	6,1	6,0
Oudenaarde	Abs.	1 236	1 301	1 308	1 325	1 356	1 363
	%	5,6	5,9	5,8	6,0	6,1	6,0
St-Niklaas	Abs.	2 658	2 592	2 598	2 721	2 770	2 767
	%	5,6	5,5	5,6	5,9	6,0	6,0
Hasselt	Abs.	4 548	1 590	4 607	4 860	4 853	4 784
	%	5,4	5,4	5,5	5,8	5,9	5,9

Tabel 6.3 Vervolg

	Geboorten				Prognoses	
	1990	1991	1992	1993	1995	1997
Maastricht	Abs. 2 806 % 6,0	2 808 6,0	2 794 5,9	2 819 5,9	2 800 5,9	2 748 5,8
Tongeren	Abs. 2 187 % 5,2	2 273 5,4	2 152 5,2	2 443 5,9	2 435 6,0	2 399 6,0
Totaal	Abs. 69 492 % 5,6	70 499 5,7	70 075 5,8	72 498 6,1	72 688 6,0	71 740 6,0

Het percentage is het aantal geboorten per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar)

Bron : Bewegingen Bogaert G. op Rijksregister (1991) en NIS-bevolkingsprognoses (1992-2050)

Tabel 6.3 geeft feitelijke geboortencijfers over 3 opeenvolgende jaren. Het hoogste aantal geboorten vond plaats in Antwerpen, Halle-Vilvoorde, Gent en Leuven, de dichtst bevolkte arrondissementen. Gerelateerd aan het aantal vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar) komt de klemtoon anders te liggen. De West-vlaamse arrondissementen Veurne, Ieper, Diksmuide, Tielt en Roeselare kennen het hoogste aantal geboorten per 100 vrouwen. Antwerpen volgt hen op de voet.

(De prognoses zijn afkomstig van het NIS, dat de evolutie van de loop van de bevolking voorspelde tot 2050.) In 1997 zouden in Vlaanderen 5,97 kinderen geboren worden per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd. In Eeklo, Gent, Diksmuide, Roeselare, Oostende en Aalst zou dit percentage het hoogst liggen (tussen 6,02 en 6,13).

4. Arbeidsmarktparticipatie van vrouwen

4.1 Feitelijke arbeidsmarktparticipatie

Tabel 6.4 Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse, 1991

Totaal	20-24		25-29		30-34		35-39		40-44		Totaal	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Antwerpen	17 215	53,82	24 055	65,74	20 876	58,70	17 532	52,80	14 162	44,94	93 840	55,59
Mechelen	6 156	59,49	8 487	70,93	7 422	64,67	6 133	57,40	4 621	45,44	32 818	60,06
Turnhout	8 31	56,68	10 569	64,49	8 974	55,94	7 194	50,21	5 210	40,17	40 378	54,12
Halle-Vilvoorde	9 617	52,93	15 951	78,55	15 979	73,86	13 949	68,41	11 579	57,97	67 076	66,76
Leuven	7 976	54,43	13 231	74,62	12 076	67,89	10 447	63,28	8 126	52,25	51 856	63,06
Brugge	5 382	57,31	7 053	68,45	6 352	63,99	5 490	58,90	4 241	46,92	28 518	59,44
Diksmuide	974	56,35	1 074	59,52	903	54,25	765	50,48	457	32,55	4 175	51,41
Ieper	2 169	59,12	2 453	65,69	2 182	59,67	1 814	53,77	1 332	41,24	9 950	56,33
Kortrijk	6 560	64,69	8 107	73,45	6 833	66,51	5 782	61,14	4 366	48,16	31 648	63,33
Oostende	2 561	54,78	3 160	62,19	2 831	57,24	2 440	51,82	1 786	39,69	12 778	53,44
Roeselare	3 393	66,47	3 982	74,97	3 408	70,83	2 849	62,16	2 169	48,62	15 801	65,10
Tielt	1 819	58,79	2 238	67,41	1 825	56,47	1 452	51,76	1 043	39,51	8 378	55,51
Veurne	1 040	56,20	1 158	60,20	1 063	55,48	832	49,71	699	43,22	4 793	53,36
Aalst	5 870	62,56	7 964	76,20	7 339	72,99	6 331	69,45	4 855	55,40	32 359	67,74
Dendermonde	4 232	63,31	5 288	74,28	4 756	67,63	3 948	59,65	2 969	46,78	21 194	62,70
Eeklo	1 720	60,00	2 143	72,51	1 675	60,68	1 429	53,97	1 055	39,58	8 022	57,73
Gent	9 565	53,85	13 591	67,96	11 972	63,32	10 148	59,30	8 286	49,81	53 562	59,24
Oudenaarde	2 430	63,51	3 237	78,04	2 853	71,33	2 528	67,58	2 095	57,92	13 143	67,99
Sint-Niklaas	4 990	61,58	5 784	68,56	4 907	60,59	4 029	52,93	3 201	41,01	22 912	57,21
Hasselt	6 747	47,85	8 244	60,41	8 510	55,11	7 137	49,33	5 018	38,85	36 767	50,77
Maaseik	3 833	47,55	5 095	55,23	4 226	48,19	3 337	42,67	2 136	32,55	18 627	46,06
Tongeren	3 129	44,55	4 250	54,26	3 638	48,59	2 882	42,18	2 222	34,26	16 120	45,21
Vlaanderen	115 809	55,82	158 227	68,45	140 599	62,36	118 449	56,80	91 629	46,29	624 714	58,35

Bron : Bewerkingen Gos E. op RIZIV-gegevens, MTA-gegevens en NIS-bevolkingscijfers (WAV)

In Vlaanderen is bijna drie vijfde (58,35%) van de vrouwelijke bevolking tussen 20 en 45 jaar loontrekend. In een aantal arrondissementen ligt de participatiegraad van vrouwen heel wat hoger : in Oudenaarde, Aalst, Halle-Vilvoorde, Roeselare, Kortrijk en Leuven (9,6 tot 5,2 ppn. hoger). In de Limburgse arrondissementen en in Veurne en Diksmuide zijn de participatiegraden van vrouwen het laagst.

In de leeftijdsklassen van 25 tot 35 jaar zijn vrouwen het meest beroepsactief (van 54,26% tot 78,04%), met een hoogtepunt tussen 25 en 30 jaar. De leeftijdsperiode van 35 tot 40 jaar betekent voor velen een keerpunt : in elk arrondissement is de participatiegraad (iets) lager dan het arrondissementsgemiddelde. De beroepsactiviteit daalt en zakt nog verder in de groep 40-45-jarigen. Bij die leeftijdsgroep is de beroepsactiviteit aanzienlijk verminderd. Dit verloop over de leeftijdsklassen is kenmerkend voor elk arrondissement.

Tabel 6.5 Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hooftactiviteit) per arrondissement (Vlaams Gewest, 1991)

	Absolute aantallen	%
Antwerpen	13 893	14,4
Mechelen	4 540	4,7
Turnhout	5 692	5,9
Halle-Vilvoorde	9 068	9,4
Leuven	7 169	7,4
Brugge	5 141	5,3
Diksmuide	976	1,0
Ieper	1 996	2,1
Kortrijk	5 239	5,4
Oostende	2 704	2,8
Roeselare	2 778	2,9
Tielt	1 761	1,8
Veurne	1 173	1,2
Aalst	4 505	4,6
Dendermonde	3 136	3,2
Eeklo	1 391	1,4
Gent	8 792	9,1
Oudenaarde	2 094	2,3
Sint-Niklaas	3 544	3,7
Hasselt	5 514	5,7
Maaseik	2 653	2,7
Tongeren	2 919	3,0
Totaal	96 678	100,0

Bron : RSVZ-gegevens, 1991 (WAV)

In de fiches per arrondissement worden de activiteitsgraden uitgesplitst naar-gelang het statuut waarin de vrouw is tewerkgesteld : voltijds of deeltijds, in seizoen- of interimarbeid.

De Vlaamse participatiegraad van voltijds werkende vrouwen bedraagt 36,63%. De hoogste voltijdse activiteit komt voor in Oudenaarde, Aalst en Halle-Vilvoorde (45,3% tot 48,07%) en ook in Dendermonde, Kortrijk en Roeselare (40,94% tot 41,96%).

De Vlaamse participatiegraad van deeltijds werkende vrouwen bedraagt 20,57%. De meeste deeltijdarbeid van vrouwen vindt plaats in Roeselare, Brugge, Eeklo, Leuven en Maaseik (tot 22,96%).

De Vlaamse participatiegraad van vrouwen tewerkgesteld in interimarbeid bedraagt 1,13%. Relatief de meeste interimarbeid vindt plaats in Turnhout, Kortrijk, Leper en Oostende.

De Vlaamse participatiegraad voor seizoensarbeid van vrouwen is ter verwaarlozen : 0,03%. Uitschieters zijn Yeuune, Ieper en Diksmuide, doch ook hier zijn de participatiegraden zeer laag (van 0,19% tot 0,36%).

De meeste als zelfstandig werkende vrouwen treffen we aan in stedelijke arrondissementen : Antwerpen, Halle-Vilvoorde, Gent en Leuven. Ook in Turnhout, Brugge, Kortrijk en Hasselt hebben vrij veel vrouwen een hoofdactiviteit als zelfstandige.

4.2 Prognoses van arbeidsmarktparticipatie

In volgende tabellen trachten we een beeld te geven van de te verwachten evolutie aan de aanbodzijde van de arbeidsmarkt, van vrouwen tussen 20 en 45 jaar. Twee scenario's worden verder uitgewerkt. Ze steunen beide op de hypothese dat de participatie van vrouwen zal toenemen, volgens het zogenaamde verhoogde participatiemodel'. Dat model houdt tevens rekening met een afname van vroegde pensionering, maar die aanname speelt hier geen rol, aangezien we de participatie bekijken tot 45 jaar.

In scenario 1 wordt voor bepaalde leeftijdsgroepen (nl. vanaf 30 jaar in het basisjaar) de participatiegraad doorgetrokken naar de oudere leeftijdsgroep in 1997 ('verschuiving van leeftijdsklassen'). De intrede op de arbeidsmarkt (20 tot 29 jaar) wordt verondersteld dezelfde te blijven.

Scenario 2 veronderstelt dat, naast de verschuiving van leeftijdsklassen zoals in scenario 1, de participatiegraden van de diverse arrondissementen tenderen naar het Vlaamse gemiddelde. De Vlaamse structuur van participatiegraden wordt dan toegepast op de arrondissementen.

Om de prognoses te kunnen maken voor 1997, werden de participatiegraden voor het basisjaar 1992 berekend. Dat gebeurde door de structuur van de RLZIV-gegevens van 1991 inzake leeftijd en arrondissement te extrapoleren naar de tewerkstellingscijfers van 1992 van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid. We gaan er daarbij vanuit dat tussen 1991 en 1992 weinig verschil is opgetreden inzake leeftijdsstructuur per arrondissement.

Het aandeel wordt berekend op basis van de bevolkingsprognoses gemaakt door het NIS.

Tabel 6.6 Prognose van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (prognose voor 1997)

1997 : Scenario 1	20-24		25-29		30-34		35-39		40-44		Totaal	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Antwerpen	14 538	54,92	21 298	66,70	20 262	58,37	20 648	58,37	17 596	52,03	94 343	58,12
Mechelen	5 144	60,92	7 141	71,86	7 351	63,10	7 448	63,10	6 299	56,96	33 384	63,12
Turnhout	7 067	57,74	9 400	65,77	8 518	54,97	8 981	54,97	7 285	49,30	41 251	56,40
Halle-Vilvoorde	8 339	54,27	13 805	79,32	14 908	73,57	16 100	73,57	14 154	67,26	67 307	70,14
Leuven	7 026	55,15	10 989	74,93	11 750	67,81	11 866	67,81	10 802	62,48	52 433	65,94
Brugge	4 656	58,07	6 410	69,48	6 141	63,32	6 430	63,32	5 555	57,90	29 192	62,52
Diksmuide	814	56,23	936	60,50	922	53,93	886	53,93	763	49,07	4 320	54,68
Ieper	1 919	60,54	2 295	66,03	2 139	59,54	2 105	59,54	1 799	53,41	10 257	59,84
Kortrijk	5 655	65,78	7 215	74,33	6 955	66,61	6 785	66,61	5 766	59,94	32 375	66,69
Oostende	2 182	55,98	2 961	62,10	2 966	57,04	2 832	57,04	2 536	50,94	13 478	56,60
Roeselare	2 894	67,56	3 610	76,43	3 456	69,45	3 425	69,45	2 890	61,14	16 275	68,84
Tielt	1 683	60,36	1 991	66,59	1 914	57,42	1 762	57,42	1 485	49,94	8 836	58,30
Veurne	946	57,59	1 108	60,11	1 145	55,71	1 053	55,71	864	48,31	5 115	55,49
Aalst	4 951	63,26	7 006	77,53	7 268	72,35	7 206	72,35	6 462	67,91	32 893	70,91
Dendermonde	3 679	64,84	4 801	74,28	4 776	67,42	4 704	67,42	3 962	59,14	21 923	66,64
Eeklo	1 500	60,99	1 990	73,28	1 676	60,43	1 705	60,43	1 413	53,43	8 284	61,75
Gent	8 086	54,50	11 643	67,86	11 939	62,76	11 981	62,76	10 304	58,53	53 954	61,51
Oudenaarde	2 288	66,00	2 987	77,68	2 882	70,90	2 922	70,90	2 594	66,95	13 673	70,58
Sint-Niklaas	4 276	61,37	5 449	69,35	4 988	59,68	4 920	59,68	4 179	52,34	23 812	60,42
Hasselt	5 894	48,87	8 332	61,89	8 003	54,74	8 277	54,74	7 097	48,78	37 604	53,86
Maaseik	3 478	49,48	4 277	55,95	4 045	47,35	4 242	47,35	3 284	41,90	19 327	48,30
Tongeren	2 688	45,07	3 681	55,11	3 531	47,70	3 616	47,70	2 876	41,70	16 393	47,48
Vlaanderen	99 717	56,85	139 362	69,21	137 519	61,84	139 853	61,84	119 866	55,96	636 317	61,21

Bron : Bewerkingen Gos E. op RIZIV-gegevens, MTA-gegevens en NIS-bevolkingscijfers (WAV)

De participatiegraad voor Vlaanderen bedraagt op basis van het eerste scenario 61,21% in 1997 (een toename van 2,86%). Als logisch gevolg van de veronderstelling dat de vrouwen langer beroepsactief blijven, zijn de participatiegraden hoger in de leeftijdsklassen van 35 tot 45 jaar. De verhouding tussen de arrondissementen blijft dezelfde.

Tabel 6.7 Prognose van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijds-klasse (prognose voor 1997)

1997 : Scenario 2	20-24		25-29		30-34		35-39		40-44		Totaal	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Antwerpen	15 051	56,85	22 097	69,21	21 468	61,84	21 877	61,84	18 925	55,96	99 419	61,25
Mechelen	4 801	56,85	6 878	69,21	7 204	61,84	7 299	61,84	6 189	55,96	32 370	61,20
Turnhout	6 958	56,85	9 892	69,21	9 583	61,84	10 104	61,84	8 269	55,96	44 805	61,26
Halle-Vilvoorde	8 736	56,85	12 045	69,21	12 531	61,84	13 534	61,84	11 776	55,96	58 622	61,01
Leuven	7 243	56,85	10 149	69,21	10 716	61,84	10 821	61,84	9 675	55,96	48 605	61,12
Brugge	4 559	56,85	6 384	69,21	5 997	61,84	6 280	61,84	5 369	55,96	28 589	61,23
Diksmuide	823	56,85	1 071	69,21	1 057	61,84	1 016	61,84	870	55,96	4 836	61,21
Ieper	1 802	56,85	2 406	69,21	2 221	61,84	2 186	61,84	1 885	55,96	10 500	61,26
Kortrijk	4 887	56,85	6 718	69,21	6 457	61,84	6 299	61,84	5 383	55,96	29 744	61,27
Oostende	2 216	56,85	3 300	69,21	3 216	61,84	3 071	61,84	2 786	55,96	14 589	61,27
Roeselare	2 436	56,85	3 269	69,21	3 077	61,84	3 050	61,84	2 645	55,96	14 477	61,23
Tielt	1 585	56,85	2 069	69,21	2 02	61,84	1 898	61,84	1 664	55,96	9 278	61,22
Veurne	934	56,85	1 275	69,21	1 271	61,84	1 169	61,84	1 001	55,96	5 650	61,28
Aalst	4 450	56,85	6 254	69,21	6 212	61,84	6 159	61,84	5 325	55,96	28 400	61,23
Dendermonde	3 226	56,85	4 473	69,21	4 380	61,84	4 315	61,84	3 749	55,96	20 143	61,12
Eeklo	1 398	56,85	1 879	69,21	1 715	61,84	1 745	61,84	1 480	55,96	8 217	61,26
Gent	8 436	56,85	11 874	69,21	11 765	61,84	11 806	61,84	9 852	55,96	53 733	61,26
Oudenaarde	1 971	56,85	2 661	69,21	2 514	61,84	2 548	61,84	2 168	55,96	11 863	61,23
Sint-Niklaas	3 961	56,85	5 438	69,21	5 169	61,84	5 098	61,84	4 468	55,96	24 133	61,24
Hasselt	6 858	56,85	9 317	69,21	9 042	61,84	9 351	61,84	8 141	55,96	42 709	61,17
Maaseik	3 996	56,85	5 291	69,21	5 282	61,84	5 540	61,84	4 386	55,96	24 495	61,22
Tongeren	3 391	56,85	4 622	69,21	4 578	61,84	4 688	61,84	3 860	55,96	21 139	61,23
Vlaanderen	99 717	56,85	139 362	69,21	137 519	61,84	139 853	61,84	119 866	55,96	636 317	61,21

Bron : Bewerkingen Gos E. op RIZIV-gegevens, MTA-gegevens en NIS-bevolkingscijfers (WAV)

Volgens het tweede scenario worden de participatiegraden voor Vlaanderen toegepast in elk arrondissement. Dat levert ons een vlakke verdeling op over de verschillende arrondissementen.

Scenario 1 en 2 kunnen we beschouwen als een mogelijke boven- en ondergrens van toekomstige evoluties. Een arrondissement met een participatiegraad lager dan het Vlaams cijfer zal in 1997 waarschijnlijk de Vlaamse participatiegraad niet overtreffen. Omgekeerd zal een arrondissement met een hogere beroepsactiviteit dan de Vlaamse participatiegraad wellicht niet onder het Vlaams cijfer dalen.

5. Fiches per Vlaams arrondissement

Hierna volgen 22 fiches waarop per arrondissement in cijfers het volgende wordt weergegeven :

1. leeftijdsstructuur;
2. gezinnen met kinderen : huishoudtypes;
3. gebooten;
4. vrouwelijke werkende beroepsbevolking.

FICHE 1

ARRONDISSEMENT ANTWERPEN

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 1.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Abs.	Vrouwen %	Abs.	Mannen %
<i>Leeftijd</i>				
0-19	105 611	22,2	110 198	24,3
20-29	67 690	14,3	70 218	15,5
30-39	69 754	14,7	72 610	16,0
40-49	59 888	12,6	61 523	13,6
50-59	53 633	11,3	52 509	11,6
60+	118 140	24,9	86 306	19,0
Totaal	474 716	100,0	453 364	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 1.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Abs.	Meisjes %	Abs.	Jongens %
<i>Leeftijd</i>				
0-4	27 643	26,2	28 613	26,0
5-9	26 163	24,8	27 424	24,9
10-14	26 357	25,0	27 708	25,1
15-19	25 448	24,1	26 453	24,0
Totaal	105 611	100,0	110 198	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 1.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal aantal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen		
- echtparen	122 693	31,58
- vaders	6 381	1,64
- moeders	24 491	6,30
Andere huishoudens	234 927	60,48
Totaal aantal huishoudens	388 492	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,35	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingcijfers, 1991

Tabel 1.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind		2 kinderen		Meer dan 3 kinderen		Totaal familie-kernen		kinderen
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
Echtg. + ongeh. kind.	24 600	36,6	11 854	30,7	2 219	5,7	38 673	100,0	55 270
Alleenst. + ongeh. kind.	3 321	82,1	646	15,9	75	1,9	4 042	100,0	4 848
Echtg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	18	71,5	50	20,1	21	8,4	249	100,0	342
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	68	91,9	5	6,8	1	1,3	74	100,0	81
Echtg. + ongeh. kind. + andere pers.	226	65,1	98	28,2	23	6,7	347	100,0	498
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	1 618	76,1	443	20,8	65	3,1	2 126	100,0	2 706
Andere *	704	73,2	203	21,1	55	5,7	962	100,0	1 288
Totaal	30 715	66,1	13 299	28,6	2 459	5,3	46 473	100,0	65 033

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingcijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 1.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	Feiten			Prognoses		
	1990	1991	1992	1993	1995	1997
<i>Geboorten</i>						
Abs.	11 506	11 791	11 693	11 353	11 368	11 212
%	5,9	6,08	6,1	5,94	5,98	5,97

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 1.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volijds		Deeltijds		Interim		Seizoen		Totaal	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>										
20-24	12 072	37,79	4 430	13,87	711	2,22	1	0,00	17 214	53,88
25-29	15 694	42,89	7 853	21,46	508	1,39	1	0,00	24 055	65,75
30-34	11 760	33,07	8 797	24,74	316	0,89	2	0,01	20 876	58,70
35-39	9 757	29,39	7 548	22,73	227	0,68	1	0,00	17 532	52,80
40-44	8 140	25,83	5 839	18,53	180	0,57	3	0,01	14 162	44,94
Totaal 20-44	57 424	34,01	34 466	20,42	1 942	1,15	8	0,00	93 840	55,59

Bron : bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MIA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 1.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

13 893

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 1.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
20-24	14 538	54,92	15 051	56,85
25-29	21 298	66,70	22 097	69,21
30-34	20 262	58,37	21 468	61,84
35-39	20 648	58,37	21 877	61,84
40-44	17 596	52,03	18 925	55,96
Totaal 20-44	94 343	58,12	99 419	61,25

Bron : Bewerkingen E. Gos op RLIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 2

ARRONDISSEMENT MECHELEN

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 2.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	32 932	21,9	34 979	23,9
20-29	22 007	14,6	22 670	15,5
30-39	22 622	15,0	23 638	16,1
40-49	19 002	12,6	19 847	13,5
50-59	17 156	11,4	17 120	11,7
60+	36 921	24,5	28 274	19,3
Totaal	150 640	100,0	146 528	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 2.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	8 031	24,4	8 948	25,6
5-9	8 077	24,5	8 629	24,7
10-14	8 292	25,2	8 617	24,6
15-19	8 532	25,9	8 785	25,1
Totaal	32 932	100,0	47 678	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 2.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen		
- echtparen	43 669	38,45
- vaders	1 835	1,62
- moeders	6 653	5,86
Andere huishoudens	61 392	54,07
Totaal aantal huishoudens	113 549	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,56	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 2.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind		2 kinderen		Meer dan 3 kinderen		Totaal familie-kernen		kinderen
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
Echtg. + ongeh. kind.	8 384	67,0	3 536	28,3	592	4,7	12 512	100,0	17 292
Alleenst. + ongeh. kind.	597	81,1	128	17,4	11	1,5	736	100,0	886
Echtg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	109	72,7	33	22,0	8	5,3	150	100,0	201
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	20	80,0	3	12,0	2	8,0	25	100,0	32
Echtg. + ongeh. kind. + andere pers.	95	60,9	46	29,5	15	9,6	156	100,0	235
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	380	80,9	81	17,2	9	1,9	470	100,0	570
Andere *	315	77,2	82	20,1	11	2,7	408	100,0	513
Totaal	9 900	68,5	3 909	27,0	648	4,5	14 457	100,0	19 729

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 2.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	Feiten			Prognoses		
	1990	1991	1992	1993	1995	1997
Geboorten						
Abs.	3 508	3 467	3 598	3 698	3 681	3 602
%	5,53	5,48	5,76	5,95	5,97	5,9

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1190, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 2.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volijds		Deeltijds		Interim		Seizoen		Totaal	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
20-24	4 460	43,09	1 407	13,60	277	2,68	12	0,12	6 156	59,49
25-29	5 736	47,94	2 577	21,54	164	1,37	10	0,09	8 487	70,93
30-34	4 416	38,47	2 882	25,11	113	0,99	11	0,10	7 422	64,67
35-39	3 649	34,16	2 398	22,44	77	0,72	8	0,08	6 133	57,40
40-44	2 754	27,08	1 817	17,87	42	0,42	7	0,07	4 621	45,44
Totaal	21 015	38,46	11 081	20,28	674	1,23	49	0,09	32 818	60,06

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 2.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (noodactiviteit) (1991)

4 540

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 2.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	5 144	60,92	4 801	56,85
25-29	7 141	71,86	6 878	69,21
30-34	7 351	63,10	7 204	61,84
35-39	7 448	63,10	7 299	61,84
40-44	6 299	56,96	6 189	55,96
Totaal 20-44	33 384	63,12	32 370	61,20

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingcijfers (prognoses 1992-2050)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 3

ARRONDISSEMENT TURNHOUT

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 3.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Abs.	Vrouwen %	Abs.	Mannen %
<i>Leeftijd</i>				
0-19	48 341	25,3	50 669	26,1
20-29	30 801	16,1	32 651	16,8
30-39	31 047	16,3	33 104	17,0
40-49	24 510	12,8	26 884	13,8
50-59	20 819	10,9	21 829	11,2
60+	35 524	18,6	29 268	15,1
Totaal	191 042	100,0	194 405	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 3.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Abs.	Meisjes %	Abs.	Jongens %
<i>Leeftijd</i>				
0-4	11 534	23,9	11 939	23,6
5-9	11 938	24,7	12 232	24,1
10-14	12 705	26,3	13 660	27,0
15-19	12 164	25,2	12 838	25,3
Totaal	48 341	100,0	50 669	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 3.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen		
- echtparen	64 113	47,13
- vaders	2 036	1,50
- moeders	7 405	5,44
Andere huishoudens	62 493	45,93
Totaal aantal huishoudens	136 047	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,79	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 3.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind		2 kinderen		Meer dan 3 kinderen		Totaal familie-kernen		Totaal kinderen
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
Echtg. + ongeh. kind.	12 280	66,4	5 497	29,7	719	3,9	18 496	100,0	25 479
Alleenst. + ongeh. kind.	648	81,6	130	16,4	16	2,0	794	100,0	958
Echtg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	117	65,0	53	29,4	10	5,6	180	100,0	253
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	17	100,0	-	-	-	-	17	100,0	17
Echtg. + ongeh. kind. + andere pers.	125	73,9	39	23,1	5	3,0	169	100,0	219
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	305	79,6	69	18,0	9	2,4	383	100,0	472
Andere *	285	72,7	95	24,2	12	3,1	392	100,0	513
Totaal	13 777	67,4	5 883	28,8	771	3,8	20 431	100,0	27 911

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 3.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	Feiten			Prognoses		
	1990	1991	1992	1993	1995	1997
Geboorten						
Abs.	4 797	4 671	4 620	5 130	5 134	5 052
%	5,5	5,36	5,32	5,92	5,94	5,91

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 3.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volijds		Deeltijds		Interim		Seizoen		Totaal	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
20-24	6 049	40,66	1 859	12,50	515	3,46	8	0,06	8 431	56,68
25-29	6 566	40,07	3 754	22,91	242	1,48	6	0,04	10 569	64,49
30-34	4 660	29,04	4 148	25,58	156	0,97	11	0,07	8 974	55,94
35-39	3 778	26,36	3 313	23,12	99	0,69	4	0,03	7 194	50,21
40-44	2 760	21,28	2 371	18,28	73	0,56	5	0,04	5 210	40,17
Totaal	23 813	31,92	15 446	20,70	1 085	1,45	35	0,05	40 378	54,12
20-44										

Bron : Bewerkingen E. Gos op RLZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 3.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

5 692

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 3.4c Prognose van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	7 067	57,74	6 958	56,85
25-29	9 400	65,77	9 892	69,21
30-34	8 518	54,97	9 583	61,84
35-39	8 981	54,97	10 104	61,84
40-44	7 285	49,30	8 269	55,96
Totaal 20-44	41 251	56,40	44 805	61,26

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 4

ARRONDISSEMENT HALLE-VILVOORDE

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 4.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	63 384	23,0	66 106	24,9
20-29	37 989	13,8	38 945	14,7
30-39	42 637	15,5	42 903	16,2
40-49	37 883	13,7	37 682	14,2
50-59	32 373	11,7	31 405	11,8
60+	61 649	22,3	48 175	18,2
Totaal	275 915	100,0	265 216	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

Tabel 4.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	15 480	24,4	16 250	24,6
5-9	15 565	24,6	16 049	24,3
10-14	16 163	25,5	17 014	25,7
15-19	16 176	25,5	16 793	25,4
Totaal	63 384	100,0	66 106	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 4.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen		
- echtparen	81 758	40,03
- vaders	3 810	1,87
- moeders	14 175	6,94
Anderen huishoudens	104 479	51,16
Totaal aantal huishoudens	204 222	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,61	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 4.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind		2 kinderen		Meer dan 3 kinderen		Totaal familie-kernen		kinderen
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
Echtg. + ongeh. kind.	15 879	68,6	6 529	28,2	751	3,2	23 159	100,0	31 243
Alleenst. + ongeh. kind.	1 558	83,7	277	14,9	27	1,4	1 862	100,0	2 196
Echtg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	210	73,9	67	23,6	7	2,5	284	100,0	365
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	45	84,9	8	15,1	-	-	53	100,0	61
Echtg. + ongeh. kind. + andere pers.	198	71,5	72	26,0	7	2,5	277	100,0	364
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	1 068	76,4	303	21,7	26	1,9	1 397	100,0	1 754
Anderen *	530	80,7	121	18,4	6	0,9	657	100,0	791
Totaal	19 488	70,4	7 377	26,6	824	3,0	27 689	100,0	36 774

* Huishouden met 2 of 3 familie-kernen

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 4.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	1990	Feiten 1991		1992	Prognoses 1993 1995 1997		
Geboorten							
Abs.	6 131	6 228	6 058	6 483	6 477	6 365	
%	5,24	5,33	5,25	5,66	5,73	5,73	

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 4.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Voltdijs Abs. %		Deeltdijs Abs. %		Interim Abs. %		Seizoen Abs. %		Totaal Abs. %	
20-24	7 201	39,63	2 119	11,66	295	1,62	3	0,02	9 617	52,93
25-29	11 421	56,25	4 256	20,96	271	1,33	3	0,02	15 951	78,55
30-34	10 393	48,04	5 421	25,06	164	0,76	2	0,01	15 979	73,86
35-39	9 032	44,29	4 791	23,50	124	0,61	2	0,01	13 949	68,41
40-44	7 497	37,54	3 966	19,86	113	0,57	2	0,01	11 579	57,97
Totaal	45 544	45,33	20 553	20,46	966	0,96	12	0,01	67 076	66,76

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)

Tabel 4.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

9 068

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 4.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	8 339	54,27	8 736	56,85
25-29	13 805	79,32	12 045	69,21
30-34	14 908	73,57	12 531	61,84
35-39	16 100	73,57	13 534	61,84
40-44	14 154	67,26	33 383	55,96
Totaal 20-44	67 307	70,14	58 622	61,09

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 5

ARRONDISSEMENT LEUVEN

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 5.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	48 569	22,0	51 145	23,8
20-29	32 254	14,6	33 512	15,6
30-39	34 675	15,7	36 352	16,9
40-49	29 122	13,2	30 450	14,1
50-59	24 437	11,1	24 405	11,3
60+	51 545	23,4	39 359	18,3
Totaal	220 602	100,0	215 223	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 5.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	11 998	24,7	12 544	24,5
5-9	11 644	24,0	12 340	24,1
10-14	12 518	25,8	13 197	25,8
15-19	12 409	25,5	13 064	25,5
Totaal	48 569	100,0	51 145	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 5.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen		
- echtparen	64 603	38,03
- vaders	2 474	1,46
- moeders	9 456	5,57
Andere huishoudens	93 354	54,94
Totaal aantal huishoudens	169 887	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,52	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 5.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind		2 kinderen		Meer dan 3 kinderen		Totaal familie-kernen		Totaal kinderen
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
Echtg. + ongeh. kind.	12 425	67,2	5 362	29,0	700	3,8	18 487	100,0	25 307
Alleenst. + ongeh. kind.	936	82,9	170	15,1	23	2,0	1 129	100,0	1 347
Echtg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	175	74,5	53	22,5	7	3,0	235	100,0	303
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	23	79,3	5	17,2	1	3,5	29	100,0	36
Echtg. + ongeh. kind. + andere pers.	122	73,0	36	21,6	9	5,4	167	100,0	222
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	450	79,2	111	19,6	7	1,2	568	100,0	694
Andere *	409	80,5	88	17,3	11	2,2	508	100,0	619
Totaal	14 540	68,8	5 825	27,6	758	3,6	21 123	100,0	28 528

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen
Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 5.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	Feiten			Prognoses		
	1990	1991	1992	1993	1995	1997
Geboorten						
Abs.	5 042	5 078	5 121	5 481	5 437	5 324
%	5,32	5,34	5,45	5,86	5,87	5,82

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 5.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volijds		Deeltijds		Interim		Seizoen		Totaal	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
20-24	5 724	39,06	1 960	13,37	290	1,98	2	0,01	7 976	54,43
25-29	8 981	50,65	4 063	22,92	186	1,05	0	0,00	13 231	74,62
30-34	7 036	39,56	4 904	27,57	132	0,74	4	0,02	12 076	67,89
35-39	5 955	36,07	4 390	26,59	99	0,60	3	0,02	10 447	63,28
40-44	4 726	30,39	3 343	21,50	55	0,35	2	0,01	8 126	52,25
Totaal	32 422	39,43	18 660	22,69	762	0,93	11	0,01	51 856	63,06
20-44										

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)

Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 5.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

7 169

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 5.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	7 026	55,15	7 243	56,85
25-29	10 989	74,93	10 149	69,21
30-34	11 750	67,81	10 716	61,84
35-39	11 866	67,81	10 821	61,84
40-44	10 802	62,48	9 675	55,96
Totaal 20-44	52 433	65,94	48 605	61,12

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingcijfers (prognoses 1992-2050)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 6

ARRONDISSEMENT BRUGGE

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 6.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	30 269	22,4	32 173	24,7
20-29	19 501	14,4	20 741	15,9
30-39	19 595	14,5	20 419	15,7
40-49	17 173	12,7	17 751	13,6
50-59	15 752	11,7	15 164	11,6
60+	32 670	24,2	23 922	18,4
Totaal	134 960	100,0	130 170	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 6.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	7 281	24,1	7 806	24,3
5-9	7 398	24,4	7 748	24,1
10-14	7 646	25,3	8 185	25,4
15-19	7 944	26,2	8 434	26,2
Totaal	30 269	100,0	32 173	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 6.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen		
- echtparen	38 817	37,80
- vaders	1 529	1,49
- moeders	6 567	6,40
Andere huishoudens	55 774	54,31
Totaal aantal huishoudens	102 687	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,53	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 6.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind		2 kinderen		Meer dan 3 kinderen		Totaal familie-kernen		Totaal kinderen
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
Echtg. + ongeh. kind.	7 823	67,9	3 290	28,6	408	3,5	11 521	100,0	15 663
Alleenst. + ongeh. kind.	568	86,7	80	12,2	7	1,1	655	100,0	750
Echtg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	83	81,4	15	14,7	4	3,9	102	100,0	125
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	10	83,3	2	16,7	-	-	12	100,0	14
Echtg. + ongeh. kind. + andere pers.	74	72,6	20	19,6	8	7,8	102	100,0	139
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	407	80,1	89	17,5	12	2,4	508	100,0	622
Andere *	243	77,4	63	20,1	8	2,5	314	100,0	393
Totaal	9 208	69,7	3 559	26,9	447	3,4	13 214	100,0	17 706

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 6.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	Feiten			Prognoses		
	1990	1991	1992	1993	1995	1997
Geboorten						
Abs.	3 023	3 219	3 256	3 235	3 256	3 234
%	5,38	5,75	5,88	5,87	5,96	6,0

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 6.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volijds		Deeltijds		Interim		Seizoen		Totaal	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
20-24	3 802	40,49	1 337	14,24	232	2,47	11	0,12	5 382	57,31
25-29	4 461	43,29	2 433	23,61	152	1,48	7	0,07	7 053	68,45
30-34	3 400	34,25	2 880	29,01	70	0,71	2	0,02	6 352	63,99
35-39	2 912	31,24	2 530	27,14	46	0,50	2	0,02	5 490	58,90
40-44	2 369	26,21	1 837	20,33	28	0,31	7	0,08	4 241	46,92
Totaal	16 943	35,31	11 017	22,96	528	1,10	30	0,06	28 518	59,44

Bron : Bewerkingen E. Gos op RLZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 6.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

5 141

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 6.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	4 656	58,07	4 559	56,85
25-29	6 410	69,48	6 384	69,21
30-34	6 141	63,32	5 997	61,84
35-39	6 430	63,32	6 280	61,84
40-44	5 555	57,90	5 369	55,96
Totaal 20-44	29 192	62,52	28 589	61,23

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 7

ARRONDISSEMENT DIKSMUIDE

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 7.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	5 777	24,4	6 254	26,3
20-29	3 523	14,9	3 832	16,1
30-39	3 248	13,7	3 538	14,9
40-49	2 652	11,2	2 881	12,1
50-59	2 632	11,1	2 678	11,3
60+	5 823	24,6	4 604	19,4
Totaal	23 655	100,0	23 787	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

Tabel 7.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	1 505	26,1	1 550	24,8
5-9	1 383	23,9	1 593	25,5
10-14	1 471	25,5	1 577	25,2
15-19	1 418	24,5	1 534	24,5
Totaal	5 777	100,0	6 401	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 7.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen		
- echtparen	7 486	44,37
- vaders	260	1,54
- moeders	830	4,92
Andere huishoudens	8 294	49,17
Totaal aantal huishoudens	16 870	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,76	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 7.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind		2 kinderen		Meer dan 3 kinderen		Totaal familie-kernen		kinderen
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
Echtg. + ongeh. kind.	1 512	65,1	699	30,1	112	4,8	2 323	100,0	3 254
Alleenst. + ongeh. kind.	74	86,0	11	12,8	1	1,2	86	100,0	100
Echtg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	24	66,7	9	25,0	3	8,3	36	100,0	51
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	1	100,0	-	-	-	-	1	100,0	1
Echtg. + ongeh. kind. + andere pers.	12	63,2	7	36,8	-	-	19	100,0	26
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	39	72,2	13	24,1	2	3,7	54	100,0	71
Andere *	43	72,9	14	23,7	2	3,4	59	100,0	77
Totaal	1 705	66,1	753	29,2	120	4,7	2 578	100,0	3 580

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 7.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	1990	Feiten 1991	1992	1993	Prognoses 1995	1997
Geboorten						
Abs.	608	624	603	569	571	561
%	6,32	6,52	6,36	6,02	6,06	6,03

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 7.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volrijds Abs.	%	Deeltijds Abs.	%	Interim Abs.	%	Seizoen Abs.	%	Totaal Abs.	%
20-24	674	38,96	259	14,95	38	2,20	4	0,24	974	56,35
25-29	679	37,60	382	21,17	11	0,63	2	0,11	1 074	59,52
30-34	469	28,15	420	25,24	12	0,74	2	0,12	903	54,25
35-39	411	27,11	347	22,90	3	0,20	4	0,27	765	50,48
40-44	275	19,57	171	12,17	8	0,59	3	0,22	457	32,55
Totaal 20-44	2 507	30,87	1 579	19,45	73	0,90	15	0,19	4 175	51,41

Bron : Bewerkingen E. Gos op RLZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 7.4bc Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofddactiviteit) (1991)

976

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 7.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	814	56,23	823	56,85
25-29	936	60,50	1 071	69,21
30-34	922	53,93	1 057	61,84
35-39	886	53,93	1 016	61,84
40-44	763	49,07	870	55,96
Totaal 20-44	4 320	54,68	4 836	61,21

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 8

ARRONDISSEMENT IEPER

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 8.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	13 237	25,2	13 748	26,7
20-29	7 329	14,0	8 090	15,7
30-39	7 089	13,5	7 619	14,8
40-49	6 140	11,7	6 654	12,9
50-59	5 673	10,8	5 595	10,9
60+	13 046	24,8	9 822	19,1
Totaal	52 514	100,0	51 528	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

Tabel 8.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	3 289	24,8	3 377	24,6
5-9	3 229	24,4	3 353	24,4
10-14	3 312	25,0	3 453	25,1
15-19	3 407	25,7	3 565	25,9
Totaal	13 237	100,0	13 748	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 8.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen - echtparen - vaders - moeders Andere huishoudens	16 099 537 1 977 19 145	42,64 1,42 5,24 50,70
Totaal aantal huishoudens	37 758	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,71	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 8.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind		2 kinderen		Meer dan 3 kinderen		Totaal familie-kernen		Totaal kinderen
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
Echthg. + ongeh. kind. Alleenst. + ongeh. kind. Echthg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders Echthg. + ongeh. kind. + andere pers. Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers. Andere *	3 378 124 47 7 33 122 99	66,0 80,0 72,3 100,0 37,3 81,9 79,2	1 505 26 14 - 13 24 20	29,4 16,8 21,5 - 26,6 16,1 16,0	232 5 4 - 3 3 6	4,6 3,2 6,2 - 6,1 2,0 4,8	5 115 155 65 7 49 149 125	100,0 100,0 100,0 100,0 100,0 100,0 100,0	7 095 191 88 7 69 179 157
Totaal	3 810	67,2	1 602	28,3	253	4,5	5 665	100,0	7 786

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 8.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	Feiten			Prognoses		
	1990	1991	1992	1993	1995	1997
Geboorten						
Abs.	1 306	1 441	1 399	1 205	1 222	1 222
%	6,16	6,86	6,43	5,81	5,94	6,0

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 8.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volgtijds		Deeltijds		Interim		Seizoen		Totaal	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
20-24	1 540	41,97	513	13,98	101	2,75	15	0,42	2 169	59,12
25-29	1 583	42,39	804	21,54	57	1,52	9	0,25	2 453	65,69
30-34	1 220	33,36	923	25,24	35	0,96	4	0,11	2 182	59,67
35-39	1 026	30,41	756	22,41	25	0,73	7	0,21	1 814	53,77
40-44	758	23,48	557	17,26	14	0,45	2	0,06	1 332	41,24
Totaal 20-44	6 126	34,69	3 553	20,12	232	1,31	38	0,22	9 950	56,33

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)
Gegevens gevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 8.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

1 996

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 8.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	1 919	60,54	1 802	56,85
25-29	2 295	66,03	2 406	69,21
30-34	2 139	59,54	2 221	61,84
35-39	2 105	59,54	2 186	61,84
40-44	1 799	53,41	1 885	55,96
Totaal 20-44	10 257	59,84	10 500	61,26

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MT-A-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 9

ARRONDISSEMENT KORTRIJK

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 9.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	33 979	24,4	35 923	26,2
20-29	20 967	14,9	22 323	16,3
30-39	19 988	14,2	21 264	15,5
40-49	17 404	12,4	18 040	13,2
50-59	15 879	11,3	15 748	11,5
60+	32 071	22,9	23 787	17,4
Totaal	140 288	100,0	137 085	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

Tabel 9.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	8 238	24,2	8 741	24,3
5-9	8 251	24,3	8 516	23,7
10-14	8 796	25,9	9 353	26,0
15-19	8 694	25,6	9 313	25,9
Totaal	35 923	100,0	33 979	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 9.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen		
- echtparen	43 668	42,40
- vaders	1 404	1,36
- moeders	5 639	5,48
Andere huishoudens	52 270	50,76
Totaal aantal huishoudens	102 981	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,65	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingcijfers, 1991

Tabel 9.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind	2 kinderen	Meer dan 3 kinderen	Totaal familie- kernen	Totaal kinderen
	Abs. %	Abs. %	Abs. %	Abs. %	
Echtg. + ongeh. kind.	9 224	3 815	486	13 525	18 349
Alleenst. + ongeh. kind.	454	85	6	545	642
Echtg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	84	32	4	120	161
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	14	2	-	16	18
Echtg. + ongeh. kind. + andere pers.	70	26	9	105	150
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	283	53	11	347	423
Andere *	113	30	1	144	176
Totaal	10 242	4 043	517	14 802	19 919
	69,2	27,3	3,5	100,0	

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingcijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 9.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	1990	Feiten 1991	1992	1993	Prognoses 1995	1997
Geboorten						
Abs.	3 478	3 578	3 478	3 442	3 461	3 428
%	5,91	6,11	5,98	5,93	6,01	6,02

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 9.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volgtijds		Deeltijds		Interim		Seizoen		Totaal	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
20-24	4 994	49,25	1 225	12,08	340	3,35	1	0,01	6 560	64,69
25-29	5 584	50,58	2 366	21,43	157	1,42	1	0,01	8 107	73,45
30-34	4 035	39,28	2 711	26,39	85	0,83	1	0,01	6 833	66,51
35-39	3 386	35,80	2 352	24,88	44	0,47	0	0,00	5 782	61,14
40-44	2 597	28,64	1 724	19,02	45	0,50	0	0,00	4 366	48,16
Totaal	20 596	41,21	10 378	20,77	672	1,34	3	0,01	31 648	63,33

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MIA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)

Gegevens gevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 9.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

5 239

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 9.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	5 655	65,78	4 887	56,85
25-29	7 215	74,33	6 718	69,21
30-34	6 955	66,61	6 457	61,84
35-39	6 785	66,61	6 299	61,84
40-44	5 766	59,94	5 383	55,96
Totaal 20-44	32 375	66,69	29 744	61,27

Bron : Bewerkingen E. Gos op RLZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 10

ARRONDISSEMENT OOSTENDE

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 10.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	15 057	21,1	15 856	23,4
20-29	9 703	13,6	10 449	15,4
30-39	9 795	13,7	10 310	15,2
40-49	8 683	12,2	9 054	13,4
50-59	8 566	12,0	8 173	12,1
60+	19 476	27,3	13 846	20,5
Total	71 280	100,0	67 688	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 10.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	3 818	25,4	4 036	25,5
5-9	3 596	23,9	3 813	24,0
10-14	3 749	24,9	3 930	24,8
15-19	3 894	25,9	4 077	25,7
Total	15 856	100,0	15 057	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 10.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen		
- echtparen	18 267	31,36
- vaders	931	1,60
- moeders	3 796	6,52
Andere huishoudens	35 262	60,52
Totaal aantal huishoudens	58 256	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,33	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 10.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind	2 kinderen	Meer dan 3 kinderen	Totaal familie- kernen	kinderen
	Abs.	Abs.	Abs.	Abs.	
Echthg. + ongeh. kind.	3 850	1 530	183	5 563	7 473
Alleenst. + ongeh. kind.	477	76	7	560	651
Echthg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	27	9	-	36	45
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	7	-	-	7	7
Echthg. + ongeh. kind. + andere pers.	29	14	1	44	60
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	282	69	14	365	465
Andere *	101	18	-	119	137
Totaal	4 773	1 716	205	6 694	8 838

* Huishoudens met 2 of 3 familiekernen
Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 10.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	Feiten			Prognoses		
	1990	1991	1992	1993	1995	1997
Geboorten						
Abs.	1 510	1 649	1 537	1 629	1 670	1 676
%	5,4	5,91	5,5	5,84	5,99	6,03

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 10.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volftijds		Deeltijds		Interim		Seizoen		Totaal	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
20-24	1 706	36,49	703	15,05	141	3,02	10	0,22	2 561	54,78
25-29	2 045	40,24	1 031	20,29	77	1,52	7	0,14	3 160	62,19
30-34	1 601	32,35	1 184	23,94	40	0,81	6	0,12	2 831	57,24
35-39	1 431	30,38	971	20,63	34	0,72	4	0,09	2 440	51,28
40-44	1 053	23,39	712	15,82	19	0,41	3	0,07	1 786	39,69
Total 20-44	7 834	32,76	4 602	19,25	311	1,30	31	0,13	12 778	53,44

Bron : Bewerkingen E. Gos op RLZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)
Gegevens gevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 10.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

2 704

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 10.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	2 182	55,98	2 216	56,85
25-29	2 961	62,10	3 300	69,21
30-34	2 966	57,04	3 216	61,84
35-39	2 832	57,04	3 071	61,84
40-44	2 536	50,94	2 786	55,96
Totaal 20-44	13 478	56,60	14 589	61,27

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingcijfers (prognoses 1992-2050)

Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 11

ARRONDISSEMENT ROESELARE

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 11.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	16 763	24,1	17 688	25,7
20-29	10 275	14,7	11 104	16,2
30-39	9 607	13,8	10 373	15,1
40-49	8 634	12,4	9 063	13,2
50-59	8 322	11,9	8 315	12,1
60+	16 092	23,1	12 169	17,7
Totaal	69 693	100,0	68 712	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

Tabel 11.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	4 116	24,6	4 221	23,9
5-9	3 971	23,7	4 204	23,8
10-14	4 359	26,0	4 551	25,7
15-19	4 317	25,8	4 712	26,6
Totaal	16 763	100,0	17 688	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 11.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen		
- echtparen	21 841	43,74
- vaders	634	1,27
- moeders	2 625	5,26
Andere huishoudens	24 834	49,73
Totaal aantal huishoudens	49 934	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,72	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 11.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind	2 kinderen	Meer dan 3 kinderen	Totaal familie-kernen	Totaal kinderen
	Abs. %	Abs. %	Abs. %	Abs. %	
Echthg.+ ongeh. kind.	4 357	1 844	249	6 450	8 807
Alleenst. + ongeh. kind.	160	38	5	203	251
Echthg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	85	27	4	116	151
Alleenst.+ ongeh. kind. + (schoon)ouders	12	-	-	12	12
Echthg. + ongeh. kind. + andere pers.	37	18	1	56	76
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	128	30	2	160	194
Andere *	132	34	1	167	203
Totaal	4 911	1 991	262	7 164	9 694

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen
Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 11.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	1990	Feiten 1991	1992	1993	Prognoses 1995	1997
<i>Geboorten</i>						
Abs.	1 809	1 696	1 698	1 681	1 697	1 684
%	6,31	5,93	6,0	5,97	6,06	6,0

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 11.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volijds Abs.	%	Deeltijds Abs.	%	Interim Abs.	%	Seizoen Abs.	%	Totaal Abs.	%
20-24	2 602	50,97	652	12,77	136	2,66	3	0,06	3 393	66,47
25-29	2 650	49,90	1 277	24,05	54	1,01	1	0,02	3 982	74,97
30-34	1 901	39,51	1 464	30,42	42	0,88	1	0,02	3 408	70,83
35-39	1 569	34,23	1 252	27,33	28	0,61	0	0,00	2 849	62,16
40-44	1 214	27,22	928	20,80	26	0,58	1	0,02	2 169	48,62
Totaal 20-44	9 936	40,94	5 573	22,96	285	1,18	6	0,03	15 801	65,10

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)
Gegevens gevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 11.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

2 778

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 11.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	2 894	67,56	2 436	56,85
25-29	3 610	76,43	3 269	69,21
30-34	3 456	69,45	3 077	61,84
35-39	3 425	69,45	3 050	61,84
40-44	2 890	61,14	2 645	55,96
Totaal 20-44	16 275	68,84	14 477	61,23

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal ten-deren naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 12

ARRONDISSEMENT TIELT

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 12.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	10 666	24,7	11 337	26,3
20-29	6 401	14,8	6 821	15,8
30-39	6 112	14,1	6 615	15,3
40-49	5 113	11,8	5 570	12,9
50-59	4 886	11,3	5 056	11,7
60+	10 049	23,2	7 746	18,0
Totaal	43 227	100,0	43 145	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 12.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	2 564	24,0	2 765	24,4
5-9	2 561	24,0	2 752	24,3
10-14	2 793	26,2	2 925	25,8
15-19	2 748	25,8	2 895	25,5
Totaal	10 666	100,0	11 337	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 12.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen		
- echtparen	14 056	46,30
- vaders	436	1,44
- moeders	1 382	4,55
Andere huishoudens	14 482	47,71
Totaal aantal huishoudens	30 356	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,78	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingcijfers, 1991

Tabel 12.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind	2 kinderen	Meer dan 3 kinderen	Totaal familie-kernen	Totaal kinderen
	Abs. %	Abs. %	Abs. %	Abs. %	
Echthg. + ongeh. kind.	2 920	1 212	159	4 291	5 835
Alleenst. + ongeh. kind.	81	14	1	96	112
Echthg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	45	15	2	62	81
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	1	2	-	3	5
Echthg. + ongeh. kind. + andere pers.	18	8	1	27	38
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	64	17	4	85	110
Andere *	66	16	2	84	104
Totaal	3 195	1 284	169	4 648	6 285

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingcijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 12.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	1990	Feiten 1991	1992	Prognoses	
				1993	1995
					1997
<i>Geboorten</i>					
Abs.	1 100	1 084	1 101	1 057	1 072
%	6,15	6,06	6,16	5,89	5,96
					1 073
					6,0

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 12.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volijds Abs.	%	Deeltijds Abs.	%	Interim Abs.	%	Seizoen Abs.	%	Totaal Abs.	%
20-24	1 465	47,34	275	8,89	79	2,56	0	0,00	1 819	58,79
25-29	1 644	49,51	564	17,00	30	0,90	0	0,00	2 238	67,41
30-34	1 109	34,32	701	21,70	14	0,45	0	0,00	1 825	56,47
35-39	882	31,42	553	19,71	18	0,62	0	0,00	1 452	51,76
40-44	626	23,71	412	15,60	5	0,19	0	0,00	1 043	39,51
Totaal 20-44	5 726	37,94	2 506	16,60	146	0,97	0	0,00	8 378	55,51

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MIA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)
Gegevens gevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 12.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

1 761

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 12.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	1 683	60,36	1 585	56,85
25-29	1 991	66,59	2 069	69,21
30-34	1 914	57,42	2 062	61,84
35-39	1 762	57,42	1 898	61,84
40-44	1 485	49,94	1 664	55,96
Totaal 20-44	8 836	58,30	9 278	61,22

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal ten-deren naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 13

ARRONDISSEMENT VEURNE

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 13.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	6 095	22,2	6 366	24,2
20-29	3 748	13,6	4 040	15,4
30-39	3 646	13,3	3 811	14,5
40-49	3 199	11,6	3 353	12,7
50-59	3 258	11,8	2 997	11,4
60+	7 564	27,5	5 748	21,8
Totaal	27 510	100,0	26 315	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

Tabel 13.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	1 539	25,3	1 679	26,4
5-9	1 496	24,5	1 528	24,0
10-14	1 529	25,1	1 598	25,1
15-19	1 531	25,1	1 561	24,5
Totaal	6 095	100,0	6 366	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 13.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen		
- echtparen	7 189	33,98
- vaders	337	1,59
- moeders	1 298	6,14
Andere huishoudens	12 331	58,29
Totaal aantal huishoudens	21 155	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,46	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingcijfers, 1991

Tabel 13.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind	2 kinderen	Meer dan 3 kinderen	Totaal familie- kernen	Totaal kinderen
	Abs. %	Abs. %	Abs. %	Abs. %	
Echtg. + ongeh. kind.	1 526	685	94	2 305	3 181
Alleenst. + ongeh. kind.	126	30	2	158	192
Echtg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	16	8	-	24	32
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	8	2	-	10	12
Echtg. + ongeh. kind. + andere pers.	35	9	4	48	65
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	99	25	2	126	155
Andere *	43	16	1	60	78
Totaal	1 853	775	103	2 731	3 715

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingcijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 13.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	1990	Feiten 1991	1992	1993	Prognoses 1995	1997
Geboorten						
Abs.	679	655	727	629	652	658
%	6,43	6,2	6,79	5,83	5,98	5,99

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 13.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volgtijds		Deeltijds		Interim		Seizoen		Totaal	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
20-24	759	41,01	234	12,63	40	2,17	7	0,39	1 040	56,20
25-29	734	38,19	388	20,19	26	1,34	9	0,48	1 158	60,20
30-34	591	30,86	445	23,22	19	0,97	8	0,43	1 063	55,48
35-39	460	27,50	347	20,74	20	1,17	5	0,31	832	49,71
40-44	399	24,64	293	18,08	6	0,38	2	0,13	699	43,22
Totaal 20-44	2 944	32,77	1 707	19,00	110	1,23	32	0,36	4 793	53,36

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)

Gegevens gevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 13.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

1 173

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 13.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	946	57,59	934	56,85
25-29	1 108	60,11	1 275	69,21
30-34	1 145	55,71	1 271	61,84
35-39	1 053	55,71	1 169	61,84
40-44	864	48,31	1 001	55,96
Totaal 20-44	5 115	55,49	5 650	61,28

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MIA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 14

ARRONDISSEMENT AALST

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 14.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	28 665	21,8	30 011	23,5
20-29	19 633	14,9	20 666	16,2
30-39	19 548	14,9	21 100	16,5
40-49	16 446	12,5	17 691	13,9
50-59	15 411	11,7	14 940	11,7
60+	31 932	24,3	23 201	18,2
Totaal	131 635	100,0	127 609	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

Tabel 14.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	6 609	23,1	6 799	22,7
5-9	6 633	23,1	7 004	23,3
10-14	7 576	26,4	7 912	26,4
15-19	7 847	27,4	8 296	27,6
Totaal	28 665	100,0	30 011	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 14.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen		
- echtparen	40 234	41,29
- vaders	1 466	1,50
- moeders	6 399	6,57
Andere huishoudens	49 353	50,64
Totaal aantal huishoudens	97 452	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,62	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 14.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind	2 kinderen	Meer dan 3 kinderen	Totaal					
	Abs. %	Abs. %	Abs. %	familie- kernen Abs. %	kinderen Abs. %				
Echthg. + ongeh. kind. Alleenst. + ongeh. kind. Echthg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	7 792 509 158	74,0 83,9 73,5	2 515 89 52	23,9 14,6 24,2	221 9 5	2,1 1,5 2,3	10 528 607 215	100,0 100,0 100,0	13 495 714 277
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	28	82,3	6	17,7	-	-	34	100,0	40
Echthg. + ongeh. kind. + andere pers.	99	71,7	32	23,2	7	5,1	138	100,0	184
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	309	82,0	54	14,3	14	3,7	377	100,0	462
Andere *	293	78,6	74	19,8	6	1,6	373	100,0	459
Totaal	9 188	74,9	2 822	23,0	262	2,1	12 272	100,0	15 631

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 14.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	1990	Feiten 1991	1992	1993	Prognoses 1995	1997
Geboorten						
Abs.	2 671	2 679	2 765	3 262	3 271	3 217
%	4,78	4,82	5,02	5,94	6,02	6,02

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Kijkregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 14.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volgtijds Abs.	%	Deeltijds Abs.	%	Interim Abs.	%	Seizoen Abs.	%	Totaal Abs.	%
20-24	4 503	47,99	1 157	12,33	209	2,23	1	0,01	5 870	62,56
25-29	5 856	56,04	1 951	18,67	157	1,50	0	0,00	7 964	76,20
30-34	4 880	48,54	2 371	23,58	87	0,86	1	0,01	7 339	72,99
35-39	4 219	46,27	2 047	22,45	66	0,72	0	0,00	6 331	69,45
40-44	3 204	36,56	1 621	18,50	30	0,34	0	0,00	4 855	55,40
Totaal 20-44	22 663	47,44	9 146	19,15	548	1,15	2	0,00	32 359	67,74

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)

Gegevens gevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 14.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

4 505

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 14.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	4 951	63,26	4 450	56,85
25-29	7 006	77,53	6 254	69,21
30-34	7 268	72,35	6 212	61,84
35-39	7 206	72,35	6 159	61,84
40-44	6 462	67,91	5 325	55,96
Totaal 20-44	32 893	70,91	28 400	61,23

Bron : bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MIA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal ten-deren naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 15

ARRONDISSEMENT DENDERMONDE

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 15.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	21 476	23,3	23 007	25,2
20-29	13 703	14,9	14 452	15,9
30-39	13 787	15,0	14 483	15,9
40-49	11 937	13,0	12 902	14,2
50-59	10 484	11,4	10 476	11,5
60+	20 771	22,5	15 802	17,3
Totaal	92 158	100,0	91 122	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 15.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	4 990	23,2	5 365	23,3
5-9	4 983	23,2	5 313	23,1
10-14	5 665	26,4	5 991	26,0
15-19	5 838	27,2	6 338	27,5
Totaal	21 476	100,0	23 007	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 15.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen - echtparen	28 754	45,52
- vaders	1 056	1,56
- moeders	4 251	6,29
Andere huishoudens	33 564	49,63
Totaal aantal huishoudens	67 625	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,67	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 15.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind		2 kinderen		Meer dan 3 kinderen		Totaal familie- kernen	Totaal kinderen
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%		
Echtg. + ongeh. kind.	5 805	71,3	2 078	25,5	256	3,2	8 139	100,0
Alleenst. + ongeh. kind.	306	83,2	55	14,9	7	1,9	368	100,0
Echtg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	90	78,3	23	20,0	2	1,7	115	100,0
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	14	77,8	3	16,7	1	5,5	18	100,0
Echtg. + ongeh. kind. + andere pers.	76	73,1	25	24,0	3	2,9	104	100,0
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	237	80,6	52	17,7	5	1,7	294	100,0
Andere *	178	78,1	44	19,3	6	2,6	228	100,0
Totaal	6 706	72,4	2 280	24,6	2 80	3,0	9 266	100,0
								12 126

* Huishoudens met 2 of 3 familiekernen
Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 15.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	1990	Feiten 1991	1992	1993	Prognoses 1995	1997
Geboorten						
Abs.	2 123	2 045	2 105	2 286	2 314	2 302
%	5,35	5,14	5,34	5,82	5,95	6,0

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 15.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volijds Abs.	%	Deeltijds Abs.	%	Interim Abs.	%	Seizoen Abs.	%	Totaal Abs.	%
20-24	3 163	47,32	914	13,67	154	2,31	1	0,02	4 232	63,31
25-29	3 686	51,78	1 492	20,96	108	1,52	1	0,01	5 288	74,28
30-34	3 072	43,69	1 638	23,29	44	0,63	2	0,03	4 756	67,63
35-39	2 437	36,82	1 462	22,08	49	0,75	0	0,00	3 948	59,65
40-44	1 824	28,74	1 120	17,64	26	0,41	0	0,00	2 969	46,78
Totaal 20-44	14 183	41,96	6 625	19,60	382	1,13	4	0,01	21 194	62,70

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)
Gegevens gevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 15.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

3 136

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 15.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	3 679	64,84	3 226	56,85
25-29	4 801	74,28	4 473	69,21
30-34	4 776	67,42	4 380	61,84
35-39	4 704	67,42	4 315	61,84
40-44	3 962	59,14	3 749	55,96
Totaal 20-44	21 923	66,64	20 143	61,23

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal ten-deren naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 16

ARRONDISSEMENT EEKLO

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 16.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	8 853	22,4	9 537	24,2
20-29	5 769	14,6	6 330	16,1
30-39	5 468	13,8	5 852	14,8
40-49	4 969	12,6	5 343	13,6
50-59	4 599	11,6	4 707	11,9
60+	9 828	24,9	7 661	19,4
Totaal	39 486	100,0	39 430	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 16.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	1 984	22,4	2 211	23,2
5-9	2 015	22,8	2 160	22,6
10-14	2 301	26,0	2 502	26,2
15-19	2 553	28,8	2 664	27,9
Totaal	8 853	100,0	9 537	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 16.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen - echtparen	11 847	40,13
- vaders	473	1,60
- moeders	1 802	6,10
Andere huishoudens	15 401	52,17
Totaal aantal huishoudens	29 523	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,62	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 16.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind	2 kinderen	Meer dan 3 kinderen	Total familie-kernen	Total kinderen
	Abs. %	Abs. %	Abs. %	Abs. %	
Echtg. + ongeh. kind.	2 211	878	109	3 198	4 301
Alleenst. + ongeh. kind.	130	35	2	167	207
Echtg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	30	14	2	46	65
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	4	-	1	5	7
Echtg. + ongeh. kind. + andere pers.	43	10	-	53	63
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	107	19	5	131	160
Andere *	76	12	1	89	103
Totaal	2 601	968	120	3 689	4 906
	70,5	26,2	3,3	100,0	

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen
Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 16.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	1990	Feiten 1991	1992	1993	Prognoses 1995	1997
Geboorten						
Abs.	876	844	903	942	957	953
%	5,3	5,14	5,57	5,86	6,04	6,13

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 16.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volrijds Abs.	%	Deeltijds Abs.	%	Interim Abs.	%	Seizoen Abs.	%	Totaal Abs.	%
20-24	1 234	43,04	420	14,66	65	2,26	1	0,04	1 720	60,00
25-29	1 299	43,94	805	27,25	39	1,32	0	0,00	2 143	72,51
30-34	840	30,45	822	29,78	12	0,45	0	0,00	1 675	60,68
35-39	738	27,90	669	25,29	21	0,78	0	0,00	1 429	53,97
40-44	570	21,37	470	17,62	14	0,54	1	0,04	1 055	39,58
Totaal 20-44	4 681	33,69	3 178	22,93	151	1,09	2	0,01	8 022	57,73

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)
Gegevens gevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 16.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

1 391

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 16.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	1 500	60,99	1 398	56,85
25-29	1 990	73,28	1 879	69,21
30-34	1 676	60,43	1 715	61,84
35-39	1 705	60,43	1 745	61,84
40-44	1 413	53,43	1 480	55,96
Totaal 20-44	8 284	61,75	8 217	61,26

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 17

ARRONDISSEMENT GENT

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 17.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	55 708	22,3	58 189	24,4
20-29	37 737	15,1	38 666	16,2
30-39	36 568	14,6	38 260	16,0
40-49	31 310	12,5	32 613	13,7
50-59	28 328	11,3	27 453	11,5
60+	60 248	24,1	43 683	18,3
Totaal	249 899	100,0	238 864	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

Tabel 17.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	13 911	25,0	14 573	25,0
5-9	13 114	23,5	13 743	23,6
10-14	14 339	25,7	14 779	25,4
15-19	14 344	25,7	15 094	25,9
Totaal	55 708	100,0	58 189	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 17.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen		
- echtparen	68 478	35,30
- vaders	3 094	1,60
- moeders	12 135	6,26
Andere huishoudens	110 257	56,84
Totaal aantal huishoudens	193 964	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,47	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 17.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind		2 kinderen		Meer dan 3 kinderen		Totaal familie-kernen		Totaal kinderen	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%		
Echthg.+ ongeh. kind.	13 869	67,6	5 850	28,5	808	3,9	20 527	100,0	28 076	
Alleenst. + ongeh. kind.	1 292	82,5	238	15,2	36	2,3	1 566	100,0	1 879	
Echthg.+ ongeh. kind. + (schoon)ouders	181	75,4	50	20,8	9	3,8	240	100,0	308	
Alleenst.+ ongeh. kind. + (schoon)ouders	35	83,3	6	14,3	1	2,4	42	100,0	50	
Echthg.+ ongeh. kind. + andere pers.	173	70,0	64	25,9	10	4,1	247	100,0	331	
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	868	79,4	207	18,9	19	1,7	1 094	100,0	1 340	
Andere *	414	69,3	158	26,5	25	4,2	597	100,0	806	
Totaal	16 832	69,2	6 573	27,0	908	3,8	24 313	100,0	32 790	

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen
Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 17.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	1990	Feiten 1991	1992	1993	Prognoses 1995	1997
Geboorten						
Abs.	5 890	6 186	6 014	6 248	6 234	6 116
%	5,6	5,89	5,78	6,03	6,07	6,03

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 17.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volijds		Deeltijds		Interim		Seizoen		Totaal	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
20-24	6 770	38,11	2 358	13,27	437	2,46	1	0,01	9 565	53,85
25-29	9 249	46,25	4 100	20,50	238	1,19	3	0,02	13 591	67,96
30-34	7 256	38,38	4 590	24,28	123	0,65	3	0,02	11 972	63,32
35-39	6 172	36,06	3 888	22,72	85	0,50	3	0,02	10 148	59,30
40-44	5 202	31,27	3 015	18,12	68	0,41	1	0,01	8 286	49,81
Totaal 20-44	34 650	38,32	17 951	19,85	951	1,05	11	0,01	53 562	59,24

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)

Gegevens gevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 17.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

8 792

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 17.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	8 086	54,50	8 436	56,85
25-29	11 643	67,86	11 874	69,21
30-34	11 939	62,76	11 765	61,84
35-39	11 981	62,76	11 806	61,84
40-44	10 304	58,53	9 852	55,96
Totaal 20-44	53 954	61,51	53 733	61,26

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 18

ARRONDISSEMENT OUDENAARDE

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 18.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	13 165	23,0	13 835	25,0
20-29	7 882	13,7	8 489	15,3
30-39	7 832	13,7	8 487	15,3
40-49	6 852	12,0	7 322	13,2
50-59	6 460	11,3	6 253	11,3
60+	15 139	26,4	11 056	19,9
Totaal	57 330	100,0	55 442	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

Tabel 18.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	3 079	23,4	3 231	23,4
5-9	3 131	23,8	3 297	23,8
10-14	3 456	26,3	3 619	26,2
15-19	3 499	26,6	3 688	26,7
Totaal	13 165	100,0	13 835	100,0

Bron : NIS-bevolkingcijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 18.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen - echtparen	16 799	40,42
- vaders	641	1,54
- moeders	2 520	6,06
Andere huishoudens	21 603	51,98
Totaal aantal huishoudens	41 563	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,66	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 18.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind		2 kinderen		Meer dan 3 kinderen		Totaal familie-kernen		Totaal kinderen
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
Echtg. + ongeh. kind.	3 238	68,6	1 333	28,2	152	3,2	4 723	100,0	6 374
Alleenst. + ongeh. kind.	161	76,3	45	21,3	5	2,4	211	100,0	266
Echtg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	77	81,0	16	16,9	2	2,1	95	100,0	115
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	9	90,0	1	10,0	-	-	10	100,0	11
Echtg. + ongeh. kind. + andere pers.	37	68,5	14	25,9	3	5,6	54	100,0	75
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	135	77,1	36	20,6	4	2,3	175	100,0	219
Andere *	146	73,7	46	23,3	6	3,0	198	100,0	256
Totaal	3 803	69,6	1 491	27,3	172	3,1	5 466	100,0	7 316

* Huishoudens met 2 of 3 familiekernen
Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 18.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	1990	Feiten 1991	1992	1993	Prognoses 1995	1997
<i>Geboorten</i>						
Abs.	1 236	1 301	1 308	1 325	1 356	1 363
%	5,4	5,69	5,7	5,77	5,9	5,95

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 18.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volgtids Abs.	%	Deeltids Abs.	%	Interim Abs.	%	Seizoen Abs.	%	Totaal Abs.	%
20-24	1 865	48,75	477	12,46	88	2,29	0	0,00	2 430	63,51
25-29	2 393	57,68	777	18,72	68	1,64	0	0,00	3 237	78,04
30-34	1 931	48,28	891	22,27	30	0,75	1	0,03	2 853	71,33
35-39	1 673	44,72	834	22,31	21	0,55	0	0,00	2 528	67,58
40-44	1 431	39,55	652	18,03	12	0,34	0	0,00	2 095	57,92
Totaal 20-44	9 293	48,07	3 631	18,78	218	1,13	1	0,01	13 143	67,99

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MIA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)

Gegevens gevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 18.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

2 094

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 18.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	2 288	66,00	1 971	56,85
25-29	2 987	77,68	2 661	69,21
30-34	2 882	70,90	2 514	61,84
35-39	2 922	70,90	2 548	61,84
40-44	2 594	66,95	2 168	55,96
Totaal 20-44	13 673	70,58	11 863	61,23

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijds-klassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 19

ARRONDISSEMENT SINT-NIKLAAS

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 19.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	26 558	24,2	27 716	25,8
20-29	16 541	15,1	17 143	16,0
30-39	15 987	14,6	16 569	15,4
40-49	14 599	13,3	15 380	14,3
50-59	12 195	11,1	12 158	11,3
60+	23 736	21,7	18 499	17,2
Totaal	109 616	100,0	107 465	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 19.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	6 294	23,7	6 642	24,0
5-9	6 260	23,6	6 720	24,2
10-14	6 971	26,2	7 111	25,7
15-19	7 033	26,5	7 243	26,1
Totaal	26 558	100,0	27 716	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 19.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen - echtparen - vaders - moeders Andere huishoudens	32 945 1 221 4 772 40 848	41,29 1,53 5,98 51,20
Totaal aantal huishoudens	79 786	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,66	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 19.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind		2 kinderen		Meer dan 3 kinderen		Totaal familie-kernen		kinderen
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
Echtg. + ongeh. kind. Alleenst. + ongeh. kind. Echtg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders Echtg. + ongeh. kind. + andere pers. Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers. Andere *	6 627 425 78 15 64 308 178	67,7 81,9 68,4 100,0 66,0 80,6 73,6	2 780 86 31 - 28 65 55	28,4 16,6 27,2 - 28,9 17,0 22,7	384 8 5 - 5 9 9	3,9 1,5 4,4 - 5,1 2,4 3,7	9 791 519 114 15 97 382 242	100,0 100,0 100,0 100,0 100,0 100,0 100,0	13 385 622 156 15 138 466 317
Totaal	7 695	68,9	3 045	27,3	420	3,8	11 160	100,0	15 099

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen
Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 19.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	1990	Feiten 1991	1992	1993	Prognoses 1995	1997
<i>Geboorten</i>						
Abs.	2 658	2 592	2 598	2 721	2 770	2 767
%	5,63	5,49	5,55	5,82	5,96	6,01

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 19.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volgtids Abs.	%	Deeltids Abs.	%	Interim Abs.	%	Seizoen Abs.	%	Totaal Abs.	%
20-24	3 623	44,71	1 143	14,11	224	2,76	0	0,00	4 990	61,58
25-29	3 722	44,12	1 964	23,28	97	1,15	1	0,01	5 784	68,56
30-34	2 696	33,30	2 143	26,47	67	0,83	0	0,00	4 907	60,59
35-39	2 300	30,21	1 678	22,04	49	0,65	2	0,03	4 029	52,93
40-44	1 812	23,22	1 351	17,32	38	0,49	0	0,00	3 201	41,04
Totaal 20-44	14 154	35,34	8 280	20,67	475	1,19	3	0,01	22 912	57,21

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)
Gegevens gevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 19.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

3 554

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 19.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	4 276	61,37	3 961	56,85
25-29	5 449	69,35	5 438	69,21
30-34	4 988	59,68	5 169	61,84
35-39	4 920	59,68	5 098	61,84
40-44	4 179	52,34	4 468	55,96
Totaal 20-44	23 812	60,42	24 133	61,24

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 20

ARRONDISSEMENT HASSELT

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 20.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	46 926	25,5	49 017	26,7
20-29	29 045	15,8	30 634	16,7
30-39	30 303	16,5	31 463	17,1
40-49	23 842	13,0	24 986	13,6
50-59	20 608	11,2	20 768	11,3
60+	33 346	18,1	26 803	14,6
Totaal	184 070	100,0	183 671	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 20.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	10 844	23,1	11 531	23,5
5-9	11 307	24,1	11 739	23,9
10-14	12 710	27,1	13 110	26,7
15-19	12 065	25,7	12 637	25,8
Totaal	46 926	100,0	49 017	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 20.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen		
- echtparen	59 989	46,62
- vaders	1 926	1,50
- moeders	8 179	6,35
Andere huishoudens	58 684	45,56
Totaal aantal huishoudens	128 778	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,82	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingcijfers, 1991

Tabel 20.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	Totaal			
	1 kind	2 kinderen	Meer dan 3 kinderen	familie-kernen
	Abs.	Abs.	Abs.	Abs.
	%	%	%	%
Echtg. + ongeh. kind.	11 802	4 681	592	17 075
Alleenst. + ongeh. kind.	679	123	16	818
Echtg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	248	82	13	343
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	22	4	-	26
Echtg. + ongeh. kind. + andere pers.	151	69	12	232
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	302	56	7	365
Andere *	616	179	19	814
Totaal	13 820	5 194	659	19 673
	70,3	26,4	3,3	100,0
				26 252

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingcijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 20.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	1990	Feiten 1991	1992	Prognoses		
				1993	1995	1997
Geboorten						
Abs.	4 548	4 590	4 607	4 860	4 853	4 784
%	5,38	5,43	5,48	5,81	5,85	5,86

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 20.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volijds		Deeltijds		Interim		Seizoen		Totaal	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
20-24	4 350	30,85	2 038	14,46	358	2,54	1	0,01	6 747	47,85
25-29	5 744	37,09	3 421	22,09	191	1,23	0	0,00	9 355	60,41
30-34	4 484	29,03	3 909	25,31	117	0,76	0	0,01	8 510	55,11
35-39	3 845	26,58	3 224	22,28	66	0,46	2	0,01	7 137	49,33
40-44	2 722	21,08	2 261	17,50	35	0,27	0	0,00	5 018	38,85
Totaal 20-44	21 145	29,20	14 852	20,51	767	1,06	3	0,00	36 767	50,77

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)
Gegevens gevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 20.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

5 514

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 20.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	5 894	48,87	6 858	56,85
25-29	8 332	61,89	9 317	69,21
30-34	8 003	54,74	9 042	61,84
35-39	8 277	54,74	9 351	61,84
40-44	7 097	48,78	8 141	55,96
Totaal 20-44	37 604	53,86	42 709	61,17

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijds-klassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 21

ARRONDISSEMENT MAASEIK

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 21.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	27 430	27,2	29 416	28,4
20-29	16 923	16,8	17 765	17,1
30-39	16 959	16,8	18 077	17,4
40-49	12 578	12,5	13 644	13,2
50-59	11 023	10,9	11 632	11,2
60+	15 815	15,7	13 175	12,7
Totaal	100 728	100,0	103 709	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 21.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	6 743	24,6	7 094	24,1
5-9	6 749	24,6	7 306	24,8
10-14	7 277	26,5	7 972	27,1
15-19	6 661	24,3	7 044	23,9
Totaal	27 430	100,0	29 416	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 21.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen - echtparen - vaders - moeders Andere huishoudens	35 289 974 3 770 27 705	52,12 1,44 5,57 40,87
Totaal aantal huishoudens	67 705	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,97	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 21.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	Totaal				kinderen	
	1 kind	2 kinderen	Meer dan 3 kinderen	familie- kernen		
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Echtg. + ongeh. kind. Alleenst. + ongeh. kind. Echtg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders Echtg. + ongeh. kind. + andere pers. Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers. Andere *	7 073 289 138 9 78 119 272	66,3 82,6 69,4 90,0 66,1 81,0 71,4	3 159 55 54 1 32 25 96	29,6 15,7 27,1 10,0 27,1 17,0 25,2	437 6 7 - 8 3 13	4,1 1,7 3,5 - 6,8 2,0 3,4
Totaal	7 978	67,2	3 422	28,8	474	4,0
					11 874	100,0
						16 276

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen
Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 21.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	1990	Feiten 1991	1992	1993	Prognoses 1995	1997
<i>Geboorten</i>						
Abs.	2 806	2 808	2 794	2 819	2 800	2 748
%	5,95	5,93	5,88	5,92	5,88	5,83

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 21.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Volgtids Abs.	%	Deeltids Abs.	%	Interim Abs.	%	Seizoen Abs.	%	Totaal Abs.	%
20-24	2 354	29,20	1 325	16,43	153	1,90	1	0,01	3 833	47,55
25-29	2 776	30,09	2 241	24,29	78	0,85	0	0,00	5 095	55,23
30-34	1 918	21,78	2 235	25,49	72	0,82	1	0,01	4 226	48,19
35-39	1 463	18,70	1 824	23,32	50	0,65	0	0,00	3 337	42,67
40-44	988	15,05	1 132	17,25	16	0,25	0	0,00	2 136	32,55
Totaal 20-44	9 497	23,49	8 757	21,65	371	0,92	2	0,01	18 627	46,06

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)
Gegevens gevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 21.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofddactiviteit) (1991)

2 653

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 21.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	3 478	49,48	3 996	56,85
25-29	4 277	55,95	5 291	69,21
30-34	4 045	47,35	5 282	61,84
35-39	4 242	47,35	5 540	61,84
40-44	3 284	41,90	4 386	55,96
Totaal 20-44	19 327	48,30	24 495	61,22

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

FICHE 22

ARRONDISSEMENT TONGEREN

1. Leeftijdsstructuur

Tabel 22.1a Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse naar geslacht (1991)

	Vrouwen		Mannen	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-19	22 540	24,6	23 526	25,6
20-29	14 715	16,1	15 337	16,7
30-39	14 598	15,9	15 556	17,0
40-49	12 009	13,1	12 590	13,7
50-59	10 107	11,0	10 545	11,5
60+	17 698	19,3	14 194	15,5
Totaal	91 667	100,0	91 748	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 22.1b Leeftijdsstructuur per leeftijdsklasse van meisjes en jongens jonger dan 20 jaar (1991)

	Meisjes		Jongens	
	Abs.	%	Abs.	%
<i>Leeftijd</i>				
0-4	5 250	23,3	5 559	23,6
5-9	5 299	23,5	5 610	23,8
10-14	5 855	26,0	6 135	26,1
15-19	6 136	27,2	6 222	26,4
Totaal	22 540	100,0	23 526	100,0

Bron : NIS-bevolkingscijfers, 1991

2. Gezinnen met kinderen : huishoudtypes

Tabel 22.2a Particuliere huishoudens met ongehuwde kinderen volgens type en aandeel in het totaal huishoudens (1991)

	Abs.	%
Huishoudens met ongehuwde kinderen		
- echtparen	29 710	46,10
- vaders	996	1,55
- moeders	4 142	6,43
Andere huishoudens	29 600	45,92
Totaal aantal huishoudens	64 448	100,00
Gemiddelde grootte van het huishouden	2,80	

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

Tabel 22.2b Familiekernen met kinderen jonger dan 6 jaar naar aantal kinderen en huishoudtype (1991)

	1 kind		2 kinderen		Meer dan 3 kinderen		Totaal familie-kernen		Totaal kinderen
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
Echtg. + ongeh. kind.	5 840	71,2	2 131	26,0	228	2,8	8 199	100,0	10 798
Alleenst. + ongeh. kind.	374	82,9	69	15,3	8	1,8	451	100,0	536
Echtg. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	161	76,3	45	21,3	5	2,4	211	100,0	267
Alleenst. + ongeh. kind. + (schoon)ouders	16	94,1	1	5,9	-	-	17	100,0	18
Echtg. + ongeh. kind. + andere pers.	76	71,7	26	24,5	4	3,8	106	100,0	141
Alleenst. + ongeh. kind. + andere pers.	130	79,7	28	17,2	5	3,1	163	100,0	202
Andere *	362	81,4	78	17,5	5	1,1	445	100,0	533
Totaal	6 959	72,5	2 378	24,8	255	2,7	9 592	100,0	12 495

* Huishouden met 2 of 3 familiekernen

Bron : Bewerkingen V. Maes op NIS-bevolkingscijfers, 1991

3. Geboorten

Tabel 22.3 Aantal geboorten : feiten (1990, 1991, 1992) en prognoses (1993, 1995, 1997)

	Feiten			Prognoses		
	1990	1991	1992	1993	1995	1997
Geboorten						
Abs.	2 187	2 273	2 152	2 443	2 435	2 399
%	5,23	5,42	5,18	5,9	5,96	5,95

Het percentage geeft het aantal geboorten weer per 100 vrouwen op vruchtbare leeftijd (15-45 jaar).

Bron : Bewerkingen G. Bogaert op gegevens Rijksregister (1990, 1991, 1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)

4. Vrouwelijke werkende beroepsbevolking

Tabel 22.4a Aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1991)

	Voltijds		Deeltijds		Interim		Seizoen		Totaal	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
20-24	1 922	27,37	1 011	14,40	196	2,79	0	0,00	3 129	44,55
25-29	2 442	31,18	1 685	21,51	123	1,56	0	0,00	4 250	54,26
30-34	1 930	25,78	1 653	22,08	53	0,70	2	0,03	3 638	48,59
35-39	1 518	22,22	1 345	19,69	19	0,27	0	0,00	2 882	42,18
40-44	1 207	18,61	999	15,41	15	0,24	0	0,00	2 222	34,26
Totaal	9 020	25,29	6 694	18,77	405	1,14	2	0,01	16 120	45,21

Bron : Bewerkingen E. Gos op RLZIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1991) en NIS-bevolkingscijfers (1991)
Gegevens gevraagd via Steunpunt WAV

Tabel 22.4b Aantal vrouwen met een zelfstandig beroep (hoofdactiviteit) (1991)

2 919

Bron : RSVZ-gegevens

Tabel 22.4c Prognoses van het aantal in loonverband werkende vrouwen naar leeftijdsklasse en aandeel in de totale vrouwelijke bevolking per leeftijdsklasse (1997)

	Scenario 1		Scenario 2	
	Abs.	%	Abs.	%
20-24	2 688	45,07	3 391	56,85
25-29	3 681	55,11	4 622	69,21
30-34	3 531	47,70	4 578	61,84
35-39	3 616	47,70	4 688	61,84
40-44	2 876	41,70	3 860	55,96
Totaal 20-44	16 393	47,48	21 139	61,23

Bron : Bewerkingen E. Gos op RIJIV-gegevens (1991), MTA-gegevens (1992) en NIS-bevolkingscijfers (prognoses 1992-2050)
Gegevens aangevraagd via Steunpunt WAV

Scenario 1 veronderstelt dat de arbeidsmarktparticipatie in 1997 zal toegenomen zijn als gevolg van een verhoogde participatie van vrouwen. Voor bepaalde leeftijdsgroepen werd ervan uitgegaan dat de participatiegraad van 1992 kon worden doorgetrokken naar 1997 (verschuiving van leeftijdsklassen).

Scenario 2 neemt hetzelfde uitgangspunt als het vorige scenario, nl. verschuiving van leeftijdsklassen. Daarbij wordt echter rekening gehouden met de algemene Vlaamse structuur van participatiegraden. We veronderstellen dat de arbeidsmarktaandeelname van het arrondissement zal tenderen naar het Vlaams gemiddelde.

BIBLIOGRAFIE

- BAELE J., HEDEROUW G., *Gezin en arbeid. Een enquête bij 458 Vlaamse vrouwen naar hun ervaringen met werken, kinderopvang en mantelzorg*, HIVA-KU Leuven, 1992.
- BAUWENS S., DEVEN F., *De kindertuens bevraged. Factoren die de intentie en de verruach- te gevolgen bij de komst van een (volgend) kind beïnvloeden*, CBGS-Werkdocu- ment nr. 60, 1989.
- BOSMAN E., VAN DONGEN W., *De incompatibiliteit van ouderschap en betaalde buitens- huisarbeid verricht door de vrouw : een verkenning van het probleem vanuit het perspectief van een bevolkingsbeleid*, CBGS-Werkdocument nr. 59, 1989.
- CANTILLON B., *Socio-demografische veranderingen, inkomensverdeling en sociale zeker- heid 1976-1985*, UIA, Antwerpen.
- CRAS A., m.m.v. VAN HOOREWEGHE B., *Willen de juf en de meester weg uit het onder- wijs ? Jobevaluatie bij leerkrachten basisonderwijs*, HIVA-KU Leuven, 1991.
- DE PAERE C., *Nablijven. Een onderzoek naar de kinderopvang in de basisscholen van het arrondissement Leuven*, Opbouwwerk Interleuven, 1993.
- DESCHAMPS L., PAUWELS K. en VAN DONGEN W., *Opinies en voorkeuren ten aanzien van een 'aantal beleidsmaatregelen inzake gezinsarbeid en betaalde arbeid'*, CBGS- werkdocument nr. 50, 1987.
- ELCHARDUS M., MARTIN A., *De beroepsverbondenheid van vrouwen: de invloed van de takenstructuur, van de mate van gecontroleerdheid en van andere eigenschappen van de arbeidssituatie*, in : *Bevolking en Gezin* (1985) 3, p. 311-335.
- European Commission Network on Childcare, *Childcare in the European Community 1985-1990*, Brussel 1990.
- European Commission Network on Childcare, *Employment, Equality and Caring for Children. Annual Rapport*, Brussel 1992.

- GROOT W., MAASSEN H., *Labor Supply and non-parental Child Care Choice*, Universiteit van Amsterdam, Research memorandum, 1992.
- HENKENS K., SIEGERS J. en VAN DEN BOSCH K., Married Women on the Labour Market : a Comparative Study of Belgium and the Netherlands, in : *Bevolking en Gezin* (1992) 1, p. 77-99.
- HOFFERTH S.L., WISSOKER D.A., Price, quality and income in Child Care Choice, in : *The Journal of Human Resources* 1 (1992), p. 70-111.
- HOLDERBEKE F., *Overzicht van de arbeidsmarkt in Vlaanderen*, Paper, Steunpunt WAV, KU Leuven, 1992.
- HUMBLET P. C., BOUTSEN M. en MAHOUX C., *Analyse de l'accessibilité structurelle et organisationnelle des milieux d'accueil subventionnés de la Communauté Française de Belgique*, Rapport de recherche, ULB Brussel, 1993.
- Kind en Gezin, *Enquête inzake het gebruik van kinderopvang voor kinderen jonger dan drie jaar*, Brussel, najaar 1990.
- Kind en Gezin, *Enquête inzake het gebruik van kinderopvang voor kinderen jonger dan drie jaar*, Brussel, najaar 1993.
- Kind en Gezin, *Jaarverslag*, Brussel 1992.
- LEIBOWITZ A., KLERMAN J.L., WAITE L.J., Employment of new Mothers and Child Care Choice, in : *The Journal of Human Resources* 1 (1992), p. 112-133.
- LESTAEGHE R., MOORS G., *De gezinsrelaties : patroonontwikkeling en -stabilisatie*, VUB, Steunpunt voor demografie, working paper 1992-1.
- LISO, GOM-Limburg, *Onderzoek kinderopvang in Limburg*, Hasselt 1991.
- MAES V., WYNS M. en VAN DER HALLEN P., *Weer een uurtje uit, met oma en opa op de fiets*, HIVA, KU Leuven, 1993
- Mens en Ruimte, *Liftover van de kinderopvang in de Vlaamse Gemeenschap*, Brussel 1984.
- Ministerie van Arbeid en Tewerkstelling, *Gezin en arbeid, Sociaal-economisch profiel van de gezinnen met kinderen*, Document nr. 1, Brussel 1989.
- Ministerie van Arbeid en Tewerkstelling, *Vrouwen in de beroepsbevolking, de werkgelegenheid en de werkloosheid*, Dienst Maatschappelijke Emancipatie, Brussel 1992.
- Moss P., *Childcare and Equality of Opportunity*, European Commission, 1988.

- Nederlandstalige Nationale Vrouwenraad, *Jaarboek van de vrouw. De situatie van de vrouw in Vlaanderen, anno 1992*, Leuven-Apeldoorn, Garant, 1993.
- POLLER I., *Tussen aanbeeld en aanrecht. De tijdsbesteding van de man inzake gezinsarbeid, sociale inzet en vrije tijd*, HIVA-KU Leuven, 1991.
- SINGER E., *Kijk op kinderopvang, ervaringen van ouders*, Jan Van Arkel, Utrecht 1990.
- SINGER E., TIJDENS K., *Lit en Thuis. Wetenschappers over kinderopvang in Nederland*, Jan Van Arkel, Utrecht 1991.
- Sociaal en Cultureel Planbureau, *Samenhang rond kinderopvang*, Rijswijk, oktober 1986.
- VAN AMSTEL R.J., SLOT E. en VROOLAND V.C., *Een kind krijgen en blijven werken. Een overzicht van de resultaten rond zwaangerschaps-, bevallings- en ouderschapsverlof*, NIA, Amsterdam 1988.
- VAN DER HOEVEN E., LEEUW F.L. en MESMAN SCHULTZ K., *Buitenschoolse opvang van kinderen. Resultaten van een empirisch onderzoek naar de achtergronden van en beleid inzake kinderopvang*, LISBON, Leiden 1988.
- VAN DONGEN W., *A Positive Culture towards Day Nurseries: a Dynamic and Integrated Infrastructure on a Local Scale*, in : *Bevolking en Gezin* (1992) 1, p.195-215.
- VAN DONGEN W., *Nieuwe krijtlijnen voor gezin, markt en maatschappij. Een geïntegreerde benadering*, Garant, Leuven-Apeldoorn 1993
- WILBRINK-GRIFFOEN D., VAN VLIET I. en ELZINGA A., *Kinderopvang en arbeidsparticipatie van vrouwen*, Stichting Research voor Beleid te Leiden in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken, 1987.

